

ŽELEZAR

JESENICE, 2. OKTOBRA 1986

ŠTEVILKA 39 • XXXV

NAŠ KOVINAR, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik ŽELEZARJA začel izhajati 26. januarja 1937. ŽELEZAR izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstdnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25. letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Mile Crnović, tehnični urednik Dare Bradaskja, lektorica — novinarka Lilijana Kos, novinar — fotoreporter Borjrt Greč, administracija — Diana Huseinbašić in Mira Keserović. Naslov: Uredništvo Železarnja, SOZD SŽ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 26-18, novinarji 26-19, administracija 26-21. Stavak in tehnično oblikovanje TK Gorenjski tisk Kranj, tisk ZP Ljudska pravica Ljubljana.

Posvet ob dnevu inovatorjev

V okviru prireditve ob dnevu inovatorjev je bil 25. in 26. septembra v Mariboru posvet na temo Organizacijske oblike za aktiviranje neizrabljene znanja.

Ta posvet je bil že sedmi in je prešel meje mariborske občine ter dosegel republiški obseg. Število udeležencev, približno 250 jih je bilo, to potrjuje, živahne razprave pa kažejo na to, da bodo naslednji posveti prešli tudi republiške meje.

Tema ni bila izbrana naključno, saj smo želeli pregledati in se seznaniti z vsemi organiziranimi oblikami vzpodbujanja množične inventivne in razvojnoraziskovalne dejavnosti. V vseh okoljih, kjer je inovativna dejavnost dosegla določen razvoj, ugotavljajo, da brez organiziranih oblik ne moremo izkoristiti vsega razpoložljivega znanja.

Kakorkoli obračamo naslovno temo, se nam vedno znova vsiljuje dejstvo, da ostaja inovacijski proces, kljub jasno podanemu zakonskemu okviru v Zakonu o združenem delu in kljub številnim kongresnim deklaracijam, dejansko tujek v naših gospodarskih dogajanjih. Kongresi sindikatov in zveze komunistov so ponovili obširno podana politična stališča o vključevanju lastnih ustvarjalnih sil kot aktivnostih, ki naj popeljejo našo samoupravno družbo iz vedno težje krize. Toda tudi tem stališčem manjka operativni del, ki naj bi povedal kdo, kje (na katerem koncu, morda?) in na kakšen način naj se ta proces začne, široko odpre in vključi v družbena dogajanja. Zato ni čudno, da so inovacije še vedno obrobna zadeva, ki je stvar sindikalne aktivnosti ali posameznikov.

Vzporedno s tem je bilo z ozirom na naše »plačilo po delu« večkrat izrečeno, da na zahodu štiti delo kapitalist, na vzhodu država, pri nas pa nihče. Vsi samo ugotavljamo, da nam gre slabo, istočasno pa zahtevamo uravnilovko, ker imamo približno vsi enak želodec.

Razpravljalci so poudarjali, da to ne velja samo za inovacije na tehničnem področju, temveč tudi na vseh ostalih področjih, kot so organizacija dela, marketing, informatika itd.

Te ugotovitve so bile izhodišče za skoraj vse razpravljalce, ki so po ugotavljanju vseh zaviralnih učinkov nakazali rešitve in načine, da jih zmanjšamo oziroma s primeri opozarjali na velike dosežke inovativne dejavnosti.

V enem sestavku je težko opisati ali razčleniti podrobnosti vseh prispevkov, bilo jih je preko 40, zato bom skušal povzeti splošne ugotovitve in jih razvrstiti v deset pogojev, ki so potrebni za doseganje inoviranja, bodisi poklicnega ali amaterskega, kot množične dejavnosti.

1. Inovacijska politika mora biti politika celotne naše družbe oziroma vseh organizacij združenega dela.

2. Vsi vodilni in vodstveni delavci si morajo postavljati inovacijske delovne cilje za kar jih je potrebno primerno motivirati.

3. Za uspešno inoviranje in ustvarjalno sodelovanje moramo usposobljati ustrezne kadre.

4. Brez organiziranega inoviranja ni pravih rezultatov, zato moramo imeti tudi ustrezno profesionalno službo.

5. Za preizkušanje inovativnih predlogov je potrebno zagotoviti sredstva in ustrezno opremo.

6. Za hitrejše in uspešnejše delo so nam potrebni informacijski viri.

7. Inovacije moramo uveljavljati pri svojem rednem delu.

8. Zagotoviti moramo trženje inovacij. (Razvoj — raziskava — marketing)

9. Uveljavljati moramo realno vrednotenje in stimulatívno nagrajevanje inovacijskih dosežkov.

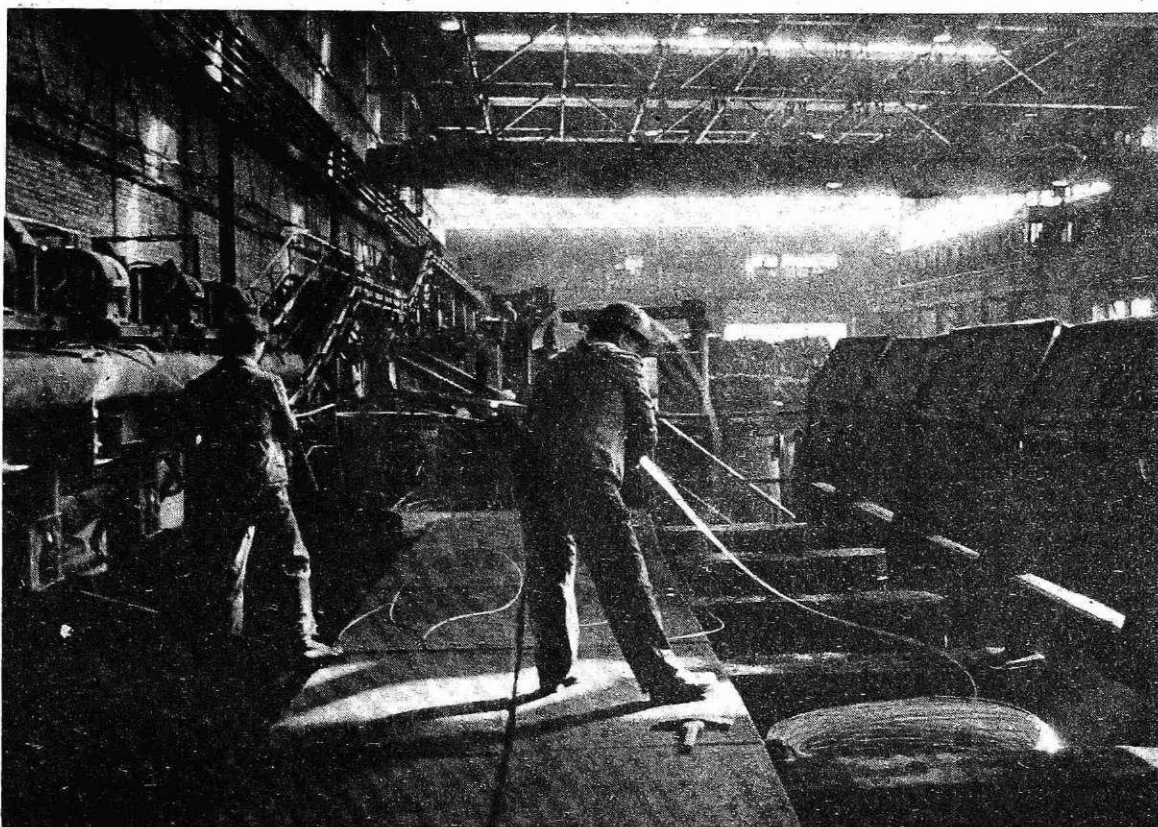
10. V naših sporazumih zagotoviti tak pravni red, ki daje inovaciji prednost pred podrejenostjo.

Vsakega od teh desetih pogojev moramo razčleniti in na podlagi naših in drugih izkušenj s pomočjo spoznanih metod ugotoviti, kaj moramo v Železarni še storiti, da nam bo inovacijska dejavnost še bolj stekla.

Dejstvo je, da nekega pravila ali kalupa posvet v Mariboru ni mogel dati, zato tudi ne morem »predpisati« vseh nalog, ki nas čakajo, ampak se moramo o njih skupno dogovoriti; in to brez odlašanja.

Zato za konec v razmislek tole: Kadar nam ne mečejo polen pod noge, moramo postati zaskrbljeni, saj najbrž nismo več inovatorji.

Sašo Piber

V valjarni žice (foto: I. Kučina)

Jelka Vidali: »Jeklarna 2 ni sama sebi namen«

Jelka Vidali, članica poslovnega odbora, zadolžena za komercialno in finančno področje in vodja delovne skupnosti KO - FI, je bila letos ponovno izvoljena za to funkcijo. Ob tej priložnosti smo se z njo pogovorili o njeni poklicni poti, predvsem pa o sedanjem gospodarskem trenutku Železarne Jesenice.

Jelka Vidali je leta 1960 diplomirala na ekonomski fakulteti v Ljubljani in se najprej zaposlila v domžalskem Heliosu. Potem je prišla v Železarno, kjer se je zaposlila kot analitik in planer.

»V tistih časih,« pravi, »smo morali biti ekonomisti bolj vsestransko usmerjeni in poprijeti za vsako delo, če je bilo potrebno.«

V letih od 1962 do 1968 je sodelovala pri izvajanju investicijskega programa, pri katerem je bilo obnovljeno skoraj pol Železarne. Ob dokončanju investicijskega programa je

hkrati prišlo do krize v jugoslovanski črni metalurgiji, ki jo je povzročil uvoz poceni jekla. To je za tekoče poslovanje Železarne pomenilo izgubo. Treba je bilo izdelati sanacijski program, ki je za nekaj let zavrl razvoj naše železarne. Sanacijski program je bil ob istočasnem oživljanju gospodarstva uspešen. Jelka Vidali je prevzela računovodstvo Železarne v času, ko so se uvajale nove, sodobnejše metode dela in avtomatska obdelava podatkov. To delo je opravljal do leta 1982, ko ga je, kot pravi sama, prepustila mlajšim. Odločila

se je kandidirati za članico poslovnega odbora, kjer ni bilo pokrito področje ekonomike in financ in bila tedaj tudi prvič izvoljena.

Pogovor sva začela z vprašanjem, ki postaja ob vseh paketih in drugih prijetnih in manj prijetnih presenečenjih vedno bolj aktualno. In to očitno vsakih nekaj let. Gre za prilagajanje gospodarstva spremenljivim pogojem gospodarjenja.

Načini investiranja in obnavljanja Železarne so vedno ciklični, to pa ob spremembah v tehnologiji zahteva tudi upoštevanje ustreznih ekonomskih ciljev. Gradnja nove jeklarne je zalogaj, ki presega okvire delovne organizacije in pomeni dolgoročno razvojno povezavo proizvajalcev in porabnikov izdelkov črne metalurgije. Vlaganje v posodabljanje in prestrukturiranje proizvodnje jekla zahteva od ekonomistov nove prijeme in tesnejše sodelovanje s porabniki jekla in vso predelovalno industrijo. Ko smo se odločili za proizvodnjo višjih kvalitet jekla in se s tem v celoti odpovedali masovni proizvodnji, je ta odločitev posredno vplivala na razvoj in porabo teh jekel v predelovalni industriji. Kar zadeva prilagajanje spremenljivim pogojem gospodarjenja, naši ekonomisti usmerjajo glavnino svojih sil v prilagajanje sistemu, namesto da bi se, kar je sicer normalno in potrebno, strokovno izobraževali. To pa se seveda pozna.

Ena od osrednjih tem stabilizacijskega programa je sprostitev tega oziroma vpeljava tržnih zakonitosti. Čeprav se v Jugoslaviji očitno ne znamo odločiti, ali naj trg deluje sam po sebi ali naj ga vpeljemo po administrativni poti, vsi prisegamo nanj. Kaj sproščanje tržnih mehanizmov pomeni za delovno organizacijo, kakršna je Železarna?

»Povsod po svetu veljajo za bazično industrijo drugačna pravila igre kot za predelovalce. Sicer se evropska gospodarska skupnost gotovo ne bi tako borila za svojo črno metalurgijo in jo štela pred zunanjimi vplivi. V črni metalurgiji sicer veljajo tržne zakonitosti, prilagajanje ponudbe in povpraševanje itd., vendar je financiranje investicij urejeno drugače. Pri nas, vsaj v Sloveniji, pa smo povsem izenačili vsa vlaganja v

industriji, pa naj gre za bazično ali za predelovalno. Nikjer ni cena kapitala ter obresti tako visoka kot pri gradnji Jeklarne 2.«

Poleg drugih neprijetnosti nas pogosto prizadevajo tudi antidumpingški postopki, ki so sicer večinoma le opozorilo in praviloma bolj poredko pride tudi konkretnih ukrepov, kakršen je uvedba uvoznih carin. Pa vendar nas ti postopki gotovo prizadenejo.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Dobitniki letošnjih priznanj SOZD SŽ

V eni od prejšnjih števil Železarnja smo že predstavili letošnja dobitnika medalje SOZD Lada Šketa in plakete SOZD Saša Pibra. Uredništvo ravnenskega Fužinarja pa nam je poslalo fotografijo vseh letošnjih nagrajencev. Poleg naših sodelavcev so plakete prejeli še Marko Marolt iz Železarne Štore, Alojz Janežič iz Železarne Ravne in SOZD ISKRA za uspešno poslovno sodelovanje s Slovenskimi železarnami.

PLAN ODPREME IZPOLNUJETA LE DVE TOZD

Do 29. septembra smo po podatkih statistične službe izdelali 108.515,9 tone skupne proizvodnje in tako izpolnili družbeni plan 104,8 odstotno, operativni program pa 97,8 odstotno. Načrtovano količino so dosegli v temeljnih organizacijah: Plavž (102,2), Jeklarna (102,8), Profilaria (117,4), Jeklovlek (101,3) in Elektrode (102,3 odstotka).

S 13.742,8 tone izdelanega grodlja v TOZD Plavž presega družbeni plan in operativni program za 2,2 odstotka.

V TOZD Jeklarna so do 29. septembra vili 38.996 ton jekla ter presegli plan za 2,8 odstotka. Elektro jeklarna s 15.049 tonami jekla ne dosega načrtovane količine, SM jeklarna pa s 23.947 tonami presega plan za 8,6 odstotka.

Do konca meseca je še en odpremi dan, vendar rezultati niso obetavni. S prodanimi 25.860,2 tone končnih izdelkov in storitev izpolnjujemo družbeni plan 97,4 odstotno, operativni program pa 88,2 odstotno. Plan odpreme izpolnjujeta le TOZD Valjarna žice in profilov (140,9) in TOZD Profilaria (105,8 odstotno).

REFERENDUM JE ZA NAMI

V sredo, 24. septembra, so se delavci temeljnih organizacij in komercialnega sektorja na referendumu odločali tudi o predlogu samoupravnega sporazuma o spremembah v organiziranosti temeljnih organizacij sestavi delovne organizacije Železarnes. Referendum kot toliko drugih, pa vendar za Železarno izredno pomembno dejanje, saj bi s sprejemom predloga zaključili prvi del naloge, ki nam omogoča doseganje pomembnih ciljev in s tem tudi boljše poslovanje delovne organizacije Železarnes.

nova

organiziranost

Nova organiziranost, za katero so se odločili delavci v 19 temeljnih organizacijah in komercialnem sektorju nam omogoča, da povečamo proizvodne učinke, zmanjšamo stroške poslovanja, izvajamo enotno delovno tehnoloških programov, povečamo donosnost poslovanja in izboljšamo učinkovitost dela. Prav te cilje si je zastavila komisija za organiziranost, ko se je v času strokovne priprave predloga odločala med več variantami organizacijske zgradbe makro ravni. Ugotovila je, da je optimalna prav organiziranost po proizvodnih programih, in predlagala, da se dosežanih 20 temeljnih organizacij združi v šest novih, in sicer: TOZD Talilnice, Ploščati program, Okrogli program, Tehnične dejavnosti, Družbeni standard in Komerciala.

Strokovno komisijo za izdelavo projekta organiziranosti Železarnes imenoval delavski svet Železarnes 20. avgusta 1985. Imela je deset sej, na katerih je razreševala dileme ter obravnavala izhodišča za oblikovanje optimalne variante organizacijske zgradbe makro ravni. Delo na projektu je sproti spremljal delavski svet Železarnes, saj je kar na sedmih sejah obravnaval informacijo o poteku del na tem projektu ter sprejemal odločitve. Ves čas so bile v te aktivnosti vključene poleg samoupravnih organov tudi družbenopolitične organizacije Železarnes. Poleg tega so potekale razprave o spremembi organiziranosti v naši Železarni še v SOZD Slovenske Železarnes ter v širši družbenopolitični skupnosti, predvsem pa v naši občini.

7. Naloga, ki smo jo opravili v dveh letih, je bila strokovno dobro pripravljena in akcija za njeno realizacijo zastavljena izredno demokratično. Prav vsak delavec je imel možnost, da se je s svojimi predlogi in mnenji vključil v razpravo. Kar štirikrat smo o spremembah v organiziranosti temeljnih organizacij razpravljali na samoupravnih delovnih skupinah kot delnih zbora, ves čas pa smo v Železarni v posebni rubriki objavljali tudi članke na temo Nova organiziranost.

Pripomb in sugestij je bilo veliko in že razprave v maju in juniju so

pokazale, da je večina delavcev prepričanih, da je predlagana oblika nove organiziranosti utemeljena in nujna, ker je sedanji poslovni sistem v Železarni preveč razdrobljen. Ob tem so se dobro zavedali, da spremembe same po sebi ne bodo prinesle boljših rezultatov, zato so poudarjali, da moramo spremeniti tudi naš odnos do dela in zaostri delovno in tehnološko disciplino.

Javna razprava je v prvi fazi pokazala, da je še veliko nejasnosti. Angažirale so se zlasti družbenopolitične organizacije, ki so s poslovnimi in drugimi delavci organizirale razgovore povsod, kjer je bilo več dilem. Ko so delavci v temeljnih organizacijah odločali o sprejemu pobude za novo organiziranost, v treh temeljnih organizacijah niso dosegli potrebne večine, ker je bilo še več odprtih vprašanj. Med poprejšnjo obravnavo smo na vprašanja odgovorili, pojasnili nejasnosti in pobudo so sprejeli v vseh temeljnih organizacijah in v komercialnem sektorju. Po vseh teh aktivnostih je sindikat ocenil, da obstajajo pogoji za razpis referenduma in delavskemu svetu predlagal, da ga razpiše. Tako je delavski svet odločil, da bo referendum 24. septembra 1986.

Ta dan smo mnogi pričakovali bojaznivo, saj smo se predobro zavedali, da smo opravili pomembno strokovno delo in da je prav od izida glasovanja na referendumu odvisno, ali bomo to delo tudi uresničili. Zavedali smo se, da na razpoložanje delavcev vplivajo tudi stvari, ki z referendumsko odločitvijo nimajo neposredne zveze in da je referendum, žal, po nekaterih ocenah postal ena od oblik odločanja, ko delavci tudi na tak način izražajo svoje splošno nezadovoljstvo.

Dobro smo se zavedali, da smo imeli v naši Železarni v preteklem obdobju kar nekaj neuspešnih referendmov. Spomnimo se samo samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe, metodologije vrednotenja del in nalog ter dopolnitev statuta delovne organizacije. V nekaterih temeljnih organizacijah pa smo morali ponavljati referendum za sprejem skupnih temeljev za

pripravo srednjeročnih planov temeljnih organizacij, delovne organizacije in sestavljene organizacije, pravilnik o urejanju stanovanjskih zadev itd. Na vseh referendmih pa je bila udeležba zadovoljiva, saj je prišlo glasovat preko 80 odstotkov volilnih upravičencev.

Tudi na zadnjem referendumu je bila udeležba dobra (81,6 odstotka ali 4258 delavcev od 5223 volilnih upravičencev), če upoštevamo, da je poprečna odsotnost z dela v Železarni približno 20 odstotkov.

V posameznih temeljnih organizacijah so se odločili ZA spremembo v organiziranosti temeljnih organizacij z več kot 70 odstotki vseh zaposlenih (Družbena prehrana 79,2, Profilarna 70,7). V osmih temeljnih organizacijah so se izrekli za spremembo organiziranosti med 60 in 70 odstotki vseh zaposlenih, v 10 temeljnih organizacijah pa med 50 in 60 odstotki.

V temeljni organizaciji Hladna valjarna Bela predloga o spremembi organiziranosti temeljnih organizacij niso sprejeli. Zanj je glasovalo 108 delavcev ali 40,1 odstotka, proti jih je bilo 114 delavcev ali 42,3 odstotka. V tej temeljni organizaciji so že izdelali oceno, zakaj pri njih predloga samoupravnega sporazuma o spremembi organiziranosti niso sprejeli. Ugotovili so, da vsebina samoupravnega sporazuma za odločanje ni sporna in da so na negativen izid glasovanja vplivale druge okoliščine.

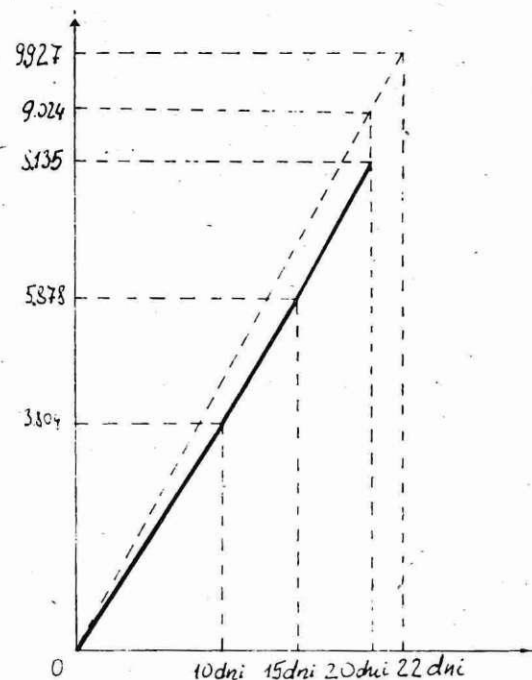
Delavski svet te temeljne organizacije je odločil, da bodo v Hladni valjarni Bela referendum čimprej ponovili, pred tem pa morajo ponovno organizirati poprejšnjo obravnavo predlogov in zagotoviti na SDS ustrezno razlago.

Če bodo delavci v Hladni valjarni Bela samoupravni sporazum sprejeli, potem ta samoupravni sporazum začne veljati za celo delovno organizacijo.

Mimica Koman
CPSI

Dopisujte

doseganje skupnega cilja poslovanja

DOSEGANJE REALIZACIJE V SEPTEMBRU
Dokončnih podatkov o doseganju septembrskega cilja še ne moremo dati, ker sta do konca meseca še dva odprema dneva. V dvajsetih dneh smo dosegli 8135 mio in realizacije ali 90,1 odstotek načrtovane. Zamujeno bomo morali nadoknaditi v oktobru.
Oddelek za nagrajevanje

Izredna seja odbora za gospodarstvo

Člani odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarnes so 19. septembra na izredni seji obravnavali izpolnjevanje plana proizvodnje v Valjarni bluming štekel.

Na osnovi ocene poslovnega odbora o stanju v tej TOZD je odbor ugotovil, da razmere v Valjarni bluming štekel ne omogočajo izpolnjevanja proizvodnih in družbenih planov. Zato je razglasil izredne okoliščine, ki zahtevajo dopolnitev ukrepov v TOZD Valjarna bluming štekel, Vzdrževanje, Remontne delavnice, Jeklarne, Oddelek za operativno planiranje proizvodnje in sektor TKR.

V skladu z 72. členom statuta delovne organizacije je odbor predlagal, da se v omenjenih temeljnih organizacijah in sektorjih izvajajo naslednji ukrepi:

- razporeditev delavcev po 71. členu pravilnika o delovnih razmerjih brez odločb,
- odstranitev delavcev z dela ali iz temeljne organizacije po točki 2 in 3 142. člena in vseh točk 143. člena pravilnika o disciplinski in odškodninski odgovornosti vseh delavcev, ki se uprejo tem odredbam,
- določitev osebne ocene vsem odgovornim delavcem v skladu z rezultati odstranjevanja izjemnih okoliščin.

Iz navedenega delovno-pravnega področja se vsak pisni dokument izdaja naknadno in v rokih ter skladno s splošnimi akti. Pritožbe zoper izvajanje teh ukrepov v ustni ali pisni obliki ne zadržajo teh odločb.

Odbor je sprejel ukrepe tudi na področju ekonomskih odnosov in skupnega dohodka, in sicer:

- dosledno izvajanje 36. člena samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih pri ustvarjanju skupnega prihodka in določanju internih cen, ki določa, da »temeljna organizacija, ki povzroči škodo izključno po lastni krivdi, trpi škodo sama«. Ta določba naj se izvaja tako, da v kolikor se ugotovi večji izpad skupnega prihodka zaradi izključne krivde posamezne TOZD, se ji ta izpad odšteje od priznanega deleža realizacije skupnega prihodka na nivoju delovne organizacije, istočasno pa ostalim TOZD prizna večji delež. Povzročitelja in njen krivdni delež ugotavlja OTK (41. člen sporazuma), obračun pa izvede finančni računovodski sektor ob mesečnih oziroma kvartalnih obračunih.
- pravilnik o premijah za višjo proizvodnjo oziroma produktivnost naj se dopolni z besedilom: »Če se ugotovi, da delavec ni upošteval tehničnih normativov in tehnoloških regulativov, izgubi pravico do premije za višjo proizvodnjo.«
- kriterij za del osebne dohodka iz naslova doseganja cilja realizacije na nivoju delovne organizacije se dopolni: »Če se ugotovi, da je posamezna TOZD kot celota povzročila večji izpad realizacije v tekočem mesecu zaradi lastne krivde posredno ali neposredno, se ji ta izpad odšteje od doseganja skupnega cilja in se ji iz tega naslova obračuna nižji odstotek stimulacije. Višino izpada ugotavlja priprava dela in OTK.«

Omenjeno problematiko in predlagane ukrepe, ki jih izvajajo vodstva (vodja) TOZD, naj obravnavajo odbori za gospodarstvo in delavski svet ter delavski svet Železarnes. Večina težav pri izpolnjevanju planskih ciljev je nastala zaradi subjektivnih dejavnikov, zato naj kadrovskega sektorja posebej aktivnosti usmeri v razreševanje kadrovske problematike v Valjarni bluming štekel (po številu in strokovnosti delavcev).

Zaradi pričetka obratovanja Jeklarne 2 v februarju prihodnjega leta je potrebno v Valjarni bluming štekel pospešeno uresničiti vse predvidene investicije. O njih bo v okviru predloga srednjeročnega plana na eni od prihodnjih sej razpravljala tudi odbor za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarnes.

Odbor za gospodarstvo bo imel redno sejo jutri, 3. oktobra, obravnavati pa bo pregled izvajanja sklepov, oceno izpolnjevanja operativnega programa za september in predlog programa za oktober, analizo finančnega rezultata v avgustu in prvih osmih mesecih ter vloge.

CPSI—Z.V.

Rezultati glasovanja na referendumu 24. septembra o spremembah v organiziranosti TOZD v sestavi DO Železarnes Jesenice

	Volilnih upravič.	Glasovalo		SAS o spremembah v organiziranosti temeljnih organizacij				SAS o združevanju dela delavcev v TOZD				Statut TOZD			
		Štev.	%	ZA	%	PROTI	%	ZA	%	PROTI	%	ZA	%	PROTI	%
1. PLAVŽ	189	157	83,0	129	68,2	24	12,6	133	70,3	23	12,1	122	64,5	30	15,8
2. JEKLARNA	673	528	78,4	374	55,6	154	22,9	376	55,9	152	22,6	374	55,6	154	22,9
3. LIVARNA	82	70	85,4	53	64,3	15	18,3	54	65,9	14	17,1	53	64,6	15	18,3
4. VALJ. BLUMING ŠTEKEL	333	264	79,3	190	57,1	73	21,9	197	59,2	67	20,1	198	59,5	66	19,8
5. VALJ. DEBELE PLOČEVINE	200	167	83,5	121	60,5	41	20,5	121	60,5	42	21,0	121	60,5	39	19,5
6. HLADNA VALJARNA BELA	269	225	84,4	108	40,1	114	42,3	111	41,2	112	41,6	112	41,6	111	41,2
7. HLADNA VALJARNA JESENICE	200	165	82,5	115	57,5	45	22,5	116	58,0	42	21,0	118	59,0	43	21,5
8. PROFILARNA	58	50	86,2	41	70,7	9	15,5	41	70,7	9	15,5	41	70,7	9	15,5
9. VRATNI PODBOJI	51	44	86,3	35	68,6	5	9,8	36	70,6	6	11,8	35	68,6	5	9,8
10. VALJ. ŽICE IN PROFILOV	160	122	76,3	94	58,8	24	15,0	97	60,6	21	13,1	96	60,0	21	13,1
11. ŽIČARNA	225	186	82,6	153	68,0	32	14,2	156	69,6	29	12,9	154	68,4	31	13,8
12. JEKLOVLEK	142	130	91,5	94	66,2	35	24,6	97	68,3	33	23,2	92	64,7	36	25,3
13. ELEKTRODE	259	204	78,8	164	63,3	36	13,9	165	63,7	34	13,1	164	63,3	38	14,7
14. ŽEBLJARNA	79	68	86,0	55	69,6	12	15,1	55	69,6	12	15,1	56	70,9	11	13,9
15. STROJNE DELAVNICE	291	242	83,0	168	57,7	71	24,0	166	57,0	72	25,0	165	57,0	74	25,0
16. REMONTNE DELAVNICE	497	424	85,3	256	51,5	148	29,8	265	53,3	141	28,3	257	51,7	149	30,0
17. VZDRŽEVANJE	562	466	83,0	309	55,0	146	26,0	315	56,0	140	25,0	314	56,0	142	25,0
18. ENERGETIKA	236	186	78,8	136	57,6	45	19,0	138	58,5	43	18,2	136	57,6	45	19,0
19. TRANSPORT	363	271	74,7	210	57,9	54	14,9	207	57,1	58	16,0	209	57,6	53	14,6
20. DRUŽBENA PREHRANA	193	162	83,9	153	79,2	9	4,6	152	78,7	10	5,1	149	77,2	13	6,7
21. KOMERCIALA	161	131	81,3	88	54,7	40	24,8	84	52,1	43	26,7	—	—	—	—
SKUPAJ DO	5223	4262	81,6	3046	58,3	1132	21,6	3082	59,0	1103	21,1	2966	56,8	1085	20,7

Volilna komisija

Stroški v avgustu

V avgustu smo prodali 28.465 ton proizvodov osnovne dejavnosti in opravili 2.272 ton storitev prevajanja. Dosežena prodajna cena je bila višja od obračunske lastne cene, tako da je ta kategorija pozitivno vplivala na rezultat poslovanja v avgustu. Vse ostale kategorije stroškov pa so na rezultat negativno vplivale. Te so: proizvodni stroški, materialni stroški za ustvarjanje skupnega prihodka, vkalkulirani del dohodka, odstopanje cen v porabi R - 3 in lastni porabi, razlika med domačo in izvozno ceno, posebni stroški izvoza in ostala odstopanja. Vsota vseh naštetih kategorij je bila negativna in je bila 42 mio din.

Poleg omenjenih stroškov pa morajo temeljne organizacije pokriti še obveznosti splošne in skupne porabe, ki v cenah izdelkov niso vkalkulirane, pogodbeni in ostale zakonske obveznosti ter razlika med vkalkuliranimi in izplačanimi osebnimi dohodki.

Zaloge nedokončane proizvodnje, polproizvodov in gotovih proizvodov so se v primerjavi z začetkom avgusta v skupnem zmanjšale za 3.969 ton.

Železarna Jesenice je v osmih mesecih 1986 ustvarila 247 mio din ostanka čistega dohodka za sklade.

Temeljne organizacije so v avgustu dosegle za 329 mio din višje stroške od načrtovanih. Stroški obračunske lastne cene so bili nižji od načrtovanih za 395 mio din, materialni stroški za ustvarjanje skupnega prihodka so bili višji za 318 mio din, vkalkulirani del dohodka pa je bil višji za 406 mio din.

Temeljne organizacije so del doseženega zvišanja oziroma znižanja stroškov od obračunske lastne cene glede na načrtovane prenesle v poslovnih rezultatih, in sicer skladno z gibanjem zalog R-6 posameznih TOZD. V avgustu je bil prenos znižanja stroškov 621 mio din, kar je vplivalo na celotno zvišanje stroškov v vrednosti 104 mio din.

Stroški obračunske lastne cene so bili torej nižji od načrtovanih za 395 mio din. Od tega so bili stroški vložka nižji za 648 mio din, stroški predelave pa višji za 253 mio din.

V stroške vložka so vključeni višji oziroma nižji stroški od načrtovanih za dosežene izplete, dobropise za odpadke, večjo oziroma manjšo po-

rabo vložnega materiala, boljši oziroma slabši asortiment vložka ter proizvodnje, stroški internih reklamacij, zaloge nedokončane proizvodnje ter stroški, ki nastanejo zaradi razlike med plansko nabavno vrednostjo tujega vložka ter plansko ceno domačega vložka.

V stroške predelave so vključeni stroški, ki so fiksnega značaja (amortizacija, invetijsko vzdrževanje) in so odvisni od dosežene načrtovane proizvodnje, stroški porabljene energije ter porabljenega materiala v okviru tekočega vzdrževanja.

Največje znižanje stroškov obračunske lastne cene o dosegle TOZD Hladna valjarna Bela, Hladna valjarna Jesenice in Žičarna. Največje zvišanje stroškov obračunske lastne cene pa so dosegle TOZD Valjarna bluming štekel, Plavž, in Energetika.

Na ravni delovne organizacije smo zaradi slabše doseženega izpleta od načrtovanega dosegli za 179 mio din višje stroške vložka. Največje zvišanje stroškov je imela TOZD Valjarna bluming štekel, in sicer v vrednosti 203 mio din (zaradi slabših izpletov na blumingu in šteklju). Pri tem so zaradi TOZD Jeklarna (večji odrez blokovi pri glavah ter metalurške napake) dosegli za 178 mio din višje stroške.

Boljše doseženi dobropisi za odpadke od načrtovanih so stroške vložka znižali za 19 mio din. Največje znižanje teh stroškov so imeli v TOZD Valjarna bluming štekel.

Manjša poraba vložka, spremenjen asortiment vložka ter kvalitetnejši asortiment dosežene proizvodnje, so vplivali na znižanje stroškov

vložka v skupni vrednosti 384 mio din. Največje znižanje so dosegli v TOZD Jeklarna, in sicer v vrednosti 268 mio din. V SM Jeklarni so dosegli znižanje v vrednosti 13 mio din predvsem zaradi spremenjenega asortimenta vložka, vrednost dosežene proizvodnje pa je bila za 122 mio din višja od načrtovane. Zaradi večje porabe kovinskih dodatkov pa so bili stroški vložka višji za 43 mio din.

V elektro Jeklarni pa so imeli zaradi večje porabe kovinskih dodatkov ter spremenjenega asortimenta vložka zvišanje stroškov v vrednosti 116 mio din, višja vrednost proizvodnje od načrtovane v vrednosti 292 mio din pa je vplivala na znižanje stroškov. Za 97 mio din nižje stroške so dosegli v TOZD Valjarna žice in profilov, in sicer zaradi nižje cene gredic iz kontiliva.

Razlika med nabavno vrednostjo tujega vložka ter plansko ceno domačega vložka je stroške znižala za 145 mio din. Največje znižanje teh stroškov sta imeli TOZD Hladna valjarna Jesenice v vrednosti 96 mio din (nižja cena nabavljenih TVT, za katere pa so bili stroški žarjenja 12 mio din), ter Hladna valjarna Bela (nižja cena nabavljenega vložka) v vrednosti 32 mio din (dodatnih stroškov zaradi predelave tujega vložka ni bilo).

Spremembe v zalozah nedokončane proizvodnje so stroške vložka znižale za 278 mio din, največ v TOZD Hladna valjarna Bela v vrednosti 286 mio din, predvsem zaradi prenosa uslug na redno proizvodnjo.

Stroški predelave so bili višji od načrtovanih v vrednosti 253 mio din. Največje zvišanje teh stroškov so imele TOZD Plavž, Energetika, Valjarna bluming štekel in Jeklarna, predvsem zaradi nedoseganja načrtovane proizvodnje. Največje znižanje stroškov predelave pa je imela TOZD Žičarna (manjša poraba).

Vesna Janc

ZVIŠANJE—ZNIŽANJE PLANIRANIH STROŠKOV:

TOZD	AVGUST 1986				JANUAR—AVGUST 1986			
	Odstopanje od obrač. LC glede na gibanje R-6	Mat. st. za ustv. SP	Vkalk. del doh.	Skupaj	Odstop. od obrač. LC glede na gibanje R-6	Mat. str. za ustvar. SP	Vkalk. del doh.	Skupaj
Plavž	+ 71.036	+ 14.927	+ 23.795	+ 109.758	+ 590.038	+ 252.923	+ 5.775	+ 848.736
Jeklarna	+ 16.996	+ 53.156	+ 62.752	+ 132.904	- 1.626.118	+ 1.494.605	+ 81.261	- 50.252
Livarna	- 7.684	+ 1.790	+ 11.640	+ 5.746	- 32.588	+ 7.361	+ 20.517	- 4.710
Valj. blum. štekel	+ 99.350	+ 108.543	+ 27.287	+ 235.180	- 98.351	+ 458.676	+ 37.476	+ 397.801
Valj. žice in prof.	- 45.948	+ 20.573	+ 6.188	- 19.187	- 861.322	+ 167.177	- 2.258	- 696.403
Valj. deb. ploč.	- 78.945	+ 24.204	+ 20.075	- 34.666	- 751.178	+ 144.077	+ 17.137	- 589.964
HV Bela	- 555.638	+ 25.583	+ 41.760	- 488.295	- 2.142.989	+ 263.006	+ 50.387	- 1.823.596
HV Jesenice	- 148.207	- 15.948	+ 13.268	- 150.887	- 908.068	+ 38.086	+ 19.196	- 850.786
Žičarna	- 36.255	- 5.764	+ 7.061	- 34.958	- 239.716	+ 97.116	+ 1.526	- 141.074
Profilarna	- 8.174	+ 4.630	+ 4.894	+ 1.350	- 98.530	+ 26.036	+ 297	- 72.197
Vratni podboji	- 4.882	+ 1.264	+ 5.880	+ 2.262	- 22.825	+ 12.064	+ 7.614	- 3.147
Jeklovlek	- 9.861	+ 11.069	+ 12.195	+ 13.403	- 177.695	+ 104.619	+ 16.959	- 56.117
Elektrode	- 20.436	+ 21.415	+ 20.197	+ 21.176	- 434.755	+ 162.919	- 12.572	- 259.264
Žebeljarna	+ 16.133	+ 1.414	+ 8.478	+ 26.025	- 185.039	+ 31.917	+ 13.206	- 139.916
Strojne delavnice	- 1.868	+ 13.335	+ 42.752	+ 54.219	- 13.833	+ 74.186	+ 31.333	+ 91.686
Remontne delav.	+ 2.251	+ 15.742	+ 31.040	+ 49.033	+ 132	+ 77.417	+ 64.798	+ 142.347
Vzdrževanje	- 494	+ 4.837	+ 35.701	+ 40.044	- 18.236	- 551	+ 103.279	+ 84.492
Energetika	+ 76.145	+ 13.503	+ 14.596	+ 104.244	- 397.084	+ 240.677	+ 3.400	- 153.007
Transport	+ 15.646	+ 3.995	+ 16.705	+ 36.346	- 97.469	+ 25.222	+ 19.838	- 52.409
SKUPAJ	- 620.835	+ 318.268	+ 406.264	+ 103.697	- 7.515.626	+ 3.677.533	+ 510.313	- 3.327.780

OPOMBA: zvišanje stroškov (+)
znižanje stroškov (-)

Jelka Vidali: »Jeklarna 2 ni sama sebi namen«

(Nadaljevanje s 1. strani)

»Antidumping nam škoduje predvsem zato, ker opušča izvoz in ker se moramo preusmerjati na druge proizvode, kar je v kratkem času težko narediti. Zato je ob zadnjem antidumpingškem postopku jugoslovansko združenje črne metalurgije protestiralo in zahtevalo, da se postopek ukine in Jugoslaviji določi izvozni kontingent, znotraj katerega si bodo morali jugoslovanski proizvajalci razdeliti ustrezne deleže. Menimo pa, da bi morale tudi naše strokovne institucije sprožiti take stopke pri dobavih z evropskega trga, kjer se tržni viški po dumpingskih cenah plasirajo v Jugoslavijo. Vendar si pri nas to razlagajo kot uvoz cenenega jekla in domače proizvajalce napadajo, namesto, da jih ščitijo, kot to počno v drugih državah.«

Za konec smo Jelko Vidali zaprosili še za oceno sedanjega gospodarskega trenutka Železarne.

»Kot dolgoletni poznavalec bilančnih nihanj in ekonomskih gibanj lahko rečem, da nam proizvodni programi, v katere v zadnjem času intenzivno investiramo, to je program debele pločevine s termično obdelavo, nerjavna žica in varilna tehnika, omogočajo, da prebrodimo najhujše težave v razmeroma kratkem času. Hladna valjarna Bela je s svojo pro-

izvodnjo že dokazala pravilnost take usmeritve in če vsem tekoče investicije združimo v Jeklarno 2, potem imamo zaokrožen proizvodni program. V tovrstni proizvodnji smo ta trenutek prvi v Jugoslaviji, čeprav se ponekod, na primer, pri varilni tehniki, že pojavila tudi konkurenca. Proizvodni program, v katerega se usmerjamo, nam bo omogočil, da bomo tudi na zunanjih trgih ponudili izbor višjih kvalitet jekla, kar je ob skupnem izvozu naša edina perspektiva. S tem pa se bomo hkrati izognili neprijetnim antidumpingškim postopkom, ki jih administrativno ne moremo preprečiti.

Na izvoznem področju je za nas edina prava usmeritev skupni izvoz. Ta pa zahteva upoštevanje kvalitativnih zahtev in izpolnjevanje dobavnih rokov, kjer nismo vedno solidni.

Jeklarna 2 ni sama sebi namen, ampak pomeni prestrukturiranje v smeri visoke predelave jekla, predvsem termične obdelave in vse tovrstne investicije morajo dati takojšnje rezultate. Naš nadaljnji razvoj pa bo tekel v smeri najvišje stopnje donosnosti, zmanjševanja porabe energije in preprečevanja škodljivih vplivov na okolje. Če nam zastavljene naloge uspe uresničiti, potem se nimamo česa bati.«

Borut Grce

Železarski globus

ZVEZNA REPUBLIKA

NEMČIJA

Zahodnonemški družbi Mannesmann Handel AG in Thyssen Stahlunion GmbH sta sprejeli naročilo za dobavo cevi za cevovode v Sovjetsko zvezo. Naročilo 30.000 ton cevi z velikim premerom in dokaj debelo steno mora biti izpolnjeno do oktobra letos. Cevi bodo uporabili za sovjetske plinovode.

TURČIJA

Turčija bo izvozila 285.000 ton železarskih izdelkov v Ljudsko republiko Kitajsko. Od tega bodo 140.000 ton izvozili že letos. V tej količini so vključeni različni železarski izdelki od palčastega jekla do različnih vrst pločevin. To je tudi prvi sporazum o izvozu turške železarske industrije v to državo.

NIGERIJA

V tej afriški državi bodo gradili nov cevovod za transport vode. Za gradnjo tega cevovoda bodo porabili 5000 ton cevi. Te cevi bo dobavila družba Stanhope Plant iz Velike Britanije, ki je največji evropski proizvajalec cevi.

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 6. DO 12. OKTOBRA

6. oktobra, Janez POLJŠAK, vodja splošnega sektorja, Hrušica 12.
7. oktobra, Boris PESJAK, vodja FRŠ, Žirovnica, Breg 154, ☎ 80-231.
8. oktobra, Ernest PUŠNIK, vodja komerciale, Hrušica 138.
9. oktobra, Bogdan RAVNIK, vodja TOZD Hladna valjarna Bela, Jesenice, Tavčarjeva 3 b, ☎ 83-734.
10. oktobra, Vinko ROTAR, vodja TOZD Remontne delavnice, Jesenice, Cesta talcev 8 a, ☎ 82-792.
11. oktobra, Martin ŠKETA, vodja SEO, Bled, Alpska 1, ☎ 77-130.
12. oktobra, Lado ŠKETA, vodja TOZD Plavž, Bled, Alpska 1, ☎ 77-136.
Dežurstvo traja vsak dan od 14. do 6. ure naslednjega dne in sicer tako, da je dežurni v tem času doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 6. ure do 6. ure naslednjega dne.
V času dežurstva je dežurni dolžan opraviti en obhod po železarni, svoje pripombe vpisati v dežurno knjigo ter o tem ob predaji dežurstva poročati podpredsedniku poslovnega odobora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

Datum:	Dnevni:	Nočni:
Ponedeljek – 6. 10.	Janez Jakšič	Ivan Šenveter
Torek – 7. 10.	Janez Vehar	Karel Koblar
Sreda – 8. 10.	Marjan Erman	Franc Novak
Četrtek – 9. 10.	Matija Urh	Jože Pezdinik
Petek – 10. 10.	Jože Ravnik	Branko Gerčar
Sobota – 11. 10.	Milan Ravnik	Borut Cegnar
Nedelja – 12. 10.	Janko Cerkovnik	Marjan Pintar

Od 6. oktobra do 11. oktobra bodo delale naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: I. obratna ambulanta – dr. Metod Rešek in II. obratna ambulanta – dr. Alenka Katnik.
POPOLDNE: IV. obratna ambulanta – dr. Ivica Vreš.
V soboto, 11. oktobra, samo dopoldne: I. obratna ambulanta – dr. Metod Rešek in IV. obratna ambulanta – dr. Ivica Vreš.
ZOBNE AMBULANTE:
DOPOLDNE: I. zobna ambulanta – v. dent. Viktor Stražišar in III. zobna ambulanta – mr. stom. Bela Gazafi.
Za Vatrostalno: od 9.30 do 10.30.
POPOLDNE: II. zobna ambulanta – dr. 09stom. Alojz Smolej.
Za borce: od 13.30 do 14.30.
V soboto, 11. oktobra, samo dopoldne: II. zobna ambulanta – dr. 09stom. Alojz Smolej.

DEŽURNI V VATROSTALNI

4. in 5. oktobra, Borut VEBER, Jesenice, Cesta revolucije 11, ☎ v službi 83-281.
Dežurni Vatrostalne je v soboto, od 6. do 12. ure na delovnem mestu, v prostem času do ponedeljka do 6. ure zjutraj pa je dežurni dosegljiv na domu.

Informativni razpis za zimski oddih v ČSSR

Med zimskimi počitnicami bomo organizirali, če bo dovolj prijav, desetdnevno smučanje v Donovaly v ČSSR, v približno 700 km oddaljenem slovaškem kraju, ki je znan rekreacijski center z modernim počitniškim domom. V njem je ogrevan bazen.

Potovali bomo z avtobusom.
Cene prevoza in pensiona bodo znane v decembru, stroške smučanja boste lahko poravnali v šestih mesečnih obrokih.

Glede na zadovoljstvo udeležencev zimskega oddiha v ČSSR v prejšnjih letih pričakujemo, da se boste tudi letos odločili in se prijavili, saj bomo le na osnovi vaših prijav lahko izvedli medsebojno izmenjavo.

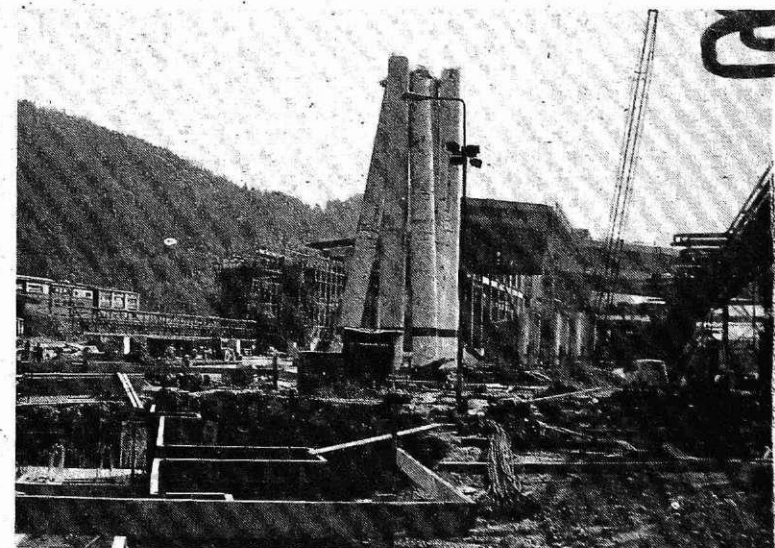
Prijave sprejema organizator za oddihe, prevoze in izlete, Sonja Jekovec, kadrovskega sektorja, soba št. 11, ☎ 32-11, do 20. oktobra.
Oddelek za družbeni standard

ELEKTROTEHNIŠKO DRUŠTVO VABI

Obveščamo vse člane ZIT, da Elektrotehniško društvo po sklepu UO ZIT organizira v četrtek, 9. oktobra ogled razstav SODOBNA ELEKTRONIKA na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani.

Odhod bo ob 10. uri s parkirnega prostora pred Železarno. Udeleženci ekskurzije plačajo ob prijavi 1.000 din.

Prijave sprejema do 7. oktobra oziroma do polne zasedbe avtobusa Vinko Rekar na telefon 20-58.

Jeklarna 2 (foto: I. Kučina)

Seje odborov za gospodarstvo

TOZD Elektrode

Odbor za gospodarstvo v TOZD Elektrode je na 16. seji 17. septembra potrdil predlog operativnega plana za september v skupni višini 1800 ton. Največ bodo izdelali oploščenih elektrod (1280 ton), ognjevarnih materialov (260 ton), VP žice (130 ton) itd. V zvezi z izpolnjevanjem planskih obveznosti je pooblastil vodstvo TOZD, da po potrebi odloča o delu na proste sobote.

V avgustu je bila skupna proizvodnja v TOZD 1761 ton, kar pomeni, da so za 6,7 odstotka presegle operativni plan. Plana pa niso izpolnili pri oploščenih elektrodah (92,8 %), predvsem zaradi odsotnosti delavcev in večjega števila mehanskih okvar na oploščenih linijah. Odprema je bila količinsko približno enaka proizvodnji. Opravili so 979 ur nadurnega dela. Plan nadur so prekoračili, ker je bilo zaradi dopustov treba nadomeščati delavce na ključnih delih. V septembru naj bi po planu opravili 1100 ur nadurnega dela.

TOZD Jeklovlek

Odbor za gospodarstvo v TOZD Jeklovlek je na 12. seji 18. septembra potrdil plan za september v višini 1590 ton. Da bi dosegli ali celo presegle septembrski plan, je sprejel tudi sklep, da je sobota, 27. septembra, redni delovni dan.

Ugotovil je, da je bilo v avgustu v TOZD opravljenih 1111 ur nadurne

TOZD Valjarna žice

Odbor za gospodarstvo TOZD Valjarna žice in profilov je na 13. seji 12. septembra potrdil operativni plan za september v višini 6550 ton (od tega 1000 ton gotove proizvodnje).

Obravnaval je doseganje ciljev v juliju in avgustu. Rezultati so slabi: od dvajsetih zastavljenih ciljev je bil v juliju dosežen samo eden, v avgustu pa dva. V juliju je en delovni cilj dosegla le dnina Udir, v avgustu pa dnina Udir in Knafelj.

Odbor meni, da je treba oskrbeti domače tržišče z elektrodami EVB 50, saj je zanje na domačem tržišču veliko povpraševanje. Povečati bi bilo treba tudi specialni program proizvodnje varilnododajnih materialov.

Odbor je pregledal, kako poteka izvajanje sklepov prejšnje seje. Nekaj ugotovitev: proizvodnja agloprškov poteka v redu, potrebno pa je urediti še dodatno odpraševanje in hlajenje praška. Po obljubah Oerlikona naj bi bila potrebna oprema za to gotova že v septembru, montirali pa naj bi jo montažerji Oerlikona. Montirali bodo tudi pretočni merilnik za vodno steklo. Pripravljen je tudi osnutek predloga za nove investicije v TOZD. Najbolj kritična je zastarelost rezalnih strojev. Remont oploščenih linij 1 je bil prestavljen v september (tu je najbolj kritična pakirna naprava). Vprašanje uvedbe kolektivnega dopusta je še vedno odprto.

Člani odbora so bili seznanjeni, da je vprašanje ureditve poti od Kašte do vratarne OA obravnaval odbor za gospodarstvo Železarne in da je zahteval mnenje strokovnih služb, ter da se bo lahko z deli pričelo že v oktobru, če bo zadeva rešena dovolj hitro, sicer pa šele naslednje leto.

Za TOZD bo treba naročiti primeren število stojal za narezano žico. Izdelati bo treba stojalo za pretakanje vodnega stekla iz sodov in stojalo (voziček) za prevoz jeklenk.

Lovski družini Jesenice, Lovski družini Nomenj-Gorjuše in TVD Partizan Gorje je odbor podaril po dva zavitka elektrod Jadran, TD Zirovnica pa štiri zavitke. Šestim delavcem iz njihove temeljne organizacije je odobril odkup plastičnih sodov od embalaže.

CPSI — BL

HM, HM...

Nekoč sem misli, da se da vse probleme rešiti v dolini. Potem sem videl, da to ni tako enostavno.

Začel sem hoditi v planine. V pomoč mi je bil »Vodnik po Juljskih Alpah«, kjer sem na strani 127 prebral:

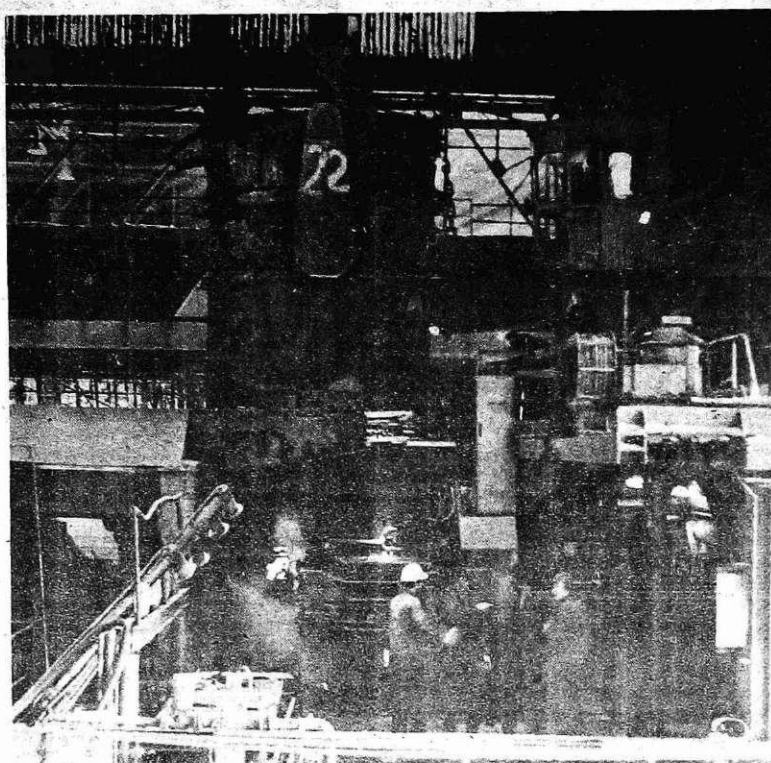
»364 Dom Alpe - Adria (951 m) stoji na gozdni planini Ravne. Odprt je vse leto. Do njega pripelje cesta iz Spodnjih Gorj (8 km). Z Jesenic pelje markirana pot čez prelaz Zakop doma (2,30 h). Dostop je mogoč tudi iz Mojstrane čez planino Mežakla pod Jerebikovcem (5 h)«.

Dolgo nisem vedel, da gre za naš Dom na Mežakli.

Za tisti dom, za katerega je SDS CPSI 23. maja in 7. avgusta postavila naslednje vprašanje: »Ponovno zahtevamo, da komisija, ki vodi oziroma nadzira dela na domu na Mežakli, poda pisno poročilo o stanju investicije.«

Hm!...Nekoč je bil Dom Alpe-Adria...

Orehnjk

Na kontilivu (foto I. Kučina)

Pretrd oreh

Budnemu očesu sestavljalca »Hm, hm« v Železaru, Orehnku, niušlo neskladje med poročilom o avgustovski proizvodnji in sklepom odbora za gospodarstvo TOZD Plavž. V zaključku svoje ugotovitve nam predlaga rešitvi, ki sta si zelo podobni: ali da problem v skladu z realsocialistično prakso zamočimo ali da preprosto pozabimo nanj. Nismo se odločili za nobeno od predlaganih rešitev, temveč za tretjo, edino pravilno - resnični odgovor.

Pojdimo po vrsti. Odbor za gospodarstvo Železarne je na svoji seji 5. avgusta sprejel operativni plan za avgust in sicer 9.000 ton za TOZD Plavž z ozirom na to, da bo plavž 1 pričel obratovati 15. avgusta. Nato se pojavi druga številka, ko jo je pri pisanju svoje bodice upošteval Orehnjk. Odbor za gospodarstvo TOZD Plavž je 19. avgusta sprejel plan za avgust v višini 7.000 ton, kar je bila želja temeljne organizacije Plavž. Kako je z željami pri operativnih planih, pa najbrž ni potrebno razlagati. V tehničnem poročilu TOZD Plavž, ki ga izdaja vodstvo temeljne organizacije, pa se pojavi tretja številka: 8.000 ton.

Kot je znano, je za vse temeljne organizacije merodajen tisti plan, ki je sprejet na odboru za gospodarstvo Železarne.

Ko so na seji odbora za gospodarstvo Železarne sprejemali operativni plan za avgust, so računali, da bo plavž 1 pričel obratovati 15. avgusta. Dejansko je začel obratovati po remontu šele 22. avgusta ob 20. uri in je tako v tem mesecu obratoval le dobrih devet dni. Zato je količina proizvedenega železa 9.005,6 tone v primerjavi s planom (9.000 ton) dober dosežek, saj je bilo predvideno polmesečno, točneje petnajstdnevno obratovanje prve peči. V juliju je plavž 1 obratoval 14 dni in pol ali dobrih pet dni (5,3 več kot v avgustu; načrtovana dnevna proizvodnja je 230 ton za eno peč). In prav zato je juljskih 9.472,5 tone surovega železa relativno slabši rezultat od 9.005,6 tone v avgustu.

Kaže, da so številne seje in podatki predstavljali pretrd oreh tudi za Orehnka.

Miloš Piščanec

PREGLED SESTANKOV SDS

(Iz programa samoupravnih aktivnosti za september)

V septembru so se samoupravne delovne skupine seznanile s predlogi samoupravnih aktov, o katerih so se delavci odločali na referendumu 24. septembra. Gre za sporazum o spremembah v organiziranosti, sporazum o združevanju dela delavcev v TOZD in za statut TOZD. Kot je znano delavci teh aktov niso izglasovali le v TOZD Hladna valjarna Bela.

Iz TOZD PLAVŽ smo prejeli zapisnike SDS aglomeracija 1, 2 in 3 ter plavž 1, 2, 3 in 4.

SDS aglomeracija 1, 2 in 3 ponovno navajajo »v upanju, da se bo to začelo reševati, več predlogov s prejšnjih sestankov. Pravijo, da je treba še pred zimo na aglomeraciji, predvsem v objektu 17, popraviti radiatorje in zamenjati stekla. Na KIP napravi je treba podaljšati podest za pihanje vagonov in urediti sanitarije. V jami skladišča koksa je treba urediti kabino z ogrevanjem. Prebeliti in urediti je treba tudi garderobo.

SDS plavž 2 vprašuje, »zakaj kljub pomanjkanju delavcev na plavžu 1 delamo 12 prehodov in če so zaradi tega upravičeni do kakšnega dodatka«. SDS plavž 3 se pritožuje zaradi slabega odvzema tekočega grodlja v martinarni in zaradi pomanjkanja delavcev. SDS plavž 4 pa meni, da bi bilo potrebno delavce, ki delajo na plavžu 1, ki ima štiri prehode v dopoldanskem času, primerno nagraditi, saj sicer niso v enakem položaju kot delavci pri plavžu 2.

Iz TOZD JEKLARNA smo prejeli zapisnike SDS SM peči, 1, 2, 3 in 4, livna jama 1, 2, 3 in 4, priprava vložka 1, 2, 3 in 4, elektropeči 1, 2, 3 in 4, BBC peč, kontiliv 1 in 2, predelava talniških odpadkov, kamnolom Trebež in ponovič gospodarstvo.

SDS priprava vložka 1 vprašuje, zakaj kantina na pripravi vložka ponoči ter ob prostih dnevih ne dela. Isto vprašanje zastavlja tudi SDS priprava vložka 3 in 4. SDS priprava vložka 3 poudarja, da je bila izgradnja kantine velika nalozba in da je delavcev, ki bi tja hodili na malico, preko 40, »čepav tov. Slihar meni, da je za njegove delavce vseeno, kje malicajo«. Vprašujejo tudi, zakaj se v Bele vrne toliko materiala določene vrste. Po njihovi oceni je vrnjene materiala le preveč. SDS priprava vložka 4 omenja, da jim je bilo obljubljeno, da bo kantina na pripravi vložka začela obratovati ponoči sredi septembra. Ta SDS je v TOZD JEKLARNA, poleg SDS kontiliv 2, edina, ki je zabeležila pripombo v zvezi z akti, ki smo jih sprejemali na referendumu. Takole so zapisali: »Mnenja so precej različna. Nekateri so za, nekateri so proti predlagani organiziranosti. Nihče ne nasprotuje napredku, nihče pa tudi ne da garancije za uspeh. Referendum bo pokazal, kaj misli večina.« (SDS kontiliv 2 omenja, da so bile na sestanku 17. septembra na omenjene akte podane v glavnem iste pripombe kot že na prejšnjih sestankih), sicer pa jih je ocenila kot primerne).

SDS elektropeči 1 vprašuje, zakaj v livni jami in pri peči še vedno primanjkuje delavcev. Zanima jo tudi, kako bo z jeklarno 1, ko bo šel najboljši kader v JEKLARNO.

SDS kamnolom Trebež je obravnavala tudi probleme, ki se utegnejo pojaviti pri miniranju dolomita v zimskem obdobju ter pogoste okvare na elektrolokomotivi.

Delavci ponvičnega gospodarstva pa so se na skupnem zboru vseh treh SDS pogovarjali tudi o sindikalni problematiki. Dogovorili so se, da bodo letos sindikalne izlete in piknike organizirali po SDS (Puc, Kastelic, Hrkič), da pa v bodoče ne sme nobena SDS organizirati izleta, ne da bi se poprej dogovorili na zboru delavcev. Delegat v odboru sindikata Železarne jih je informiral tudi o posojilih za ozirom, delavci pa so menili, da je takšno kreditiranje nesprejemljivo. Opozorili so tudi, da je treba garderobo čimprej popraviti.

Iz TOZD VALJARNA BLUMING ŠTEKEL smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, bluming 1, 2, 3 in 4, adjustaža bluming 1, 2, 3 in 4, adjustaža štekel 1 in 2 ter adjustaža Javornik.

SDS vodstvo TOZD je v zvezi z akti, ki smo jih sprejemali na referendumu, sprejela stališče: »Na kratko smo pregledali vse tri teme. O tem smo predhodno že veliko razpravljali in si je vsak posameznik že ustvaril svoje mnenje. Naša dolžnost je, da gremo v sredo, 24. septembra, na referendum in tam pove mo svoje mnenje.«

Na sestanku SDS bluming 2 so valjevci postavili vprašanje: Kdaj bodo končana dela na dovodu svežega zraka (ventilacija) v kabino prevlačnika? SDS bluming štiri je pozitivno ocenila novo organiziranost. Želja vseh je, da bi prinesla pričakovane rezultate. »S tem bomo mi dobili tudi večje zaupanje v morebitne nadaljnje spremembe ali kaj podobnega«, pravijo, vendar pa dodajajo, da bo v nasprotnem primeru še tisto malo zaupanja, kar ga imajo, splahnelo.

Tudi SDS adjustaža Javornik pozitivno ocenjuje novo organiziranost, vendar pa obenem zastavlja nekaj vprašanj in pripomb, ki pa se, vsebinsko gledano, ne tičejo le nove organiziranosti. Zanima jih, za koliko se bo zmanjšalo število uslužbencev in za koliko se bo na račun tega povečalo število delavcev. Zanima jih tudi, zakaj imajo še sedaj manjše TOZD zelo veliko uslužbencev, celo več kot njihova TOZD. Skupina tudi ocenjuje, da delavcev v Železarni ne primanjkuje in da bi jih bilo treba plačati tako, kot se spodobi. Dodajajo še, naj se končno uredi pravilno vrednotenje fizičnega dela, ki prevladuje v adjustaži na Javorniku, ter uredi vprašanje ur za manjkajoče. Pripombe imajo tudi na delo po sistemu ene tretjine delovnega časa. Takole pravijo: »Nove delavce je prvič, potrebno najprej naučiti delati, drugič, njihov učinek dela ni nikoli enak učinku delavca iz naše TOZD, tretjič pa je plačar veliko bolj kot delavec TOZD«. Prav tu vidijo skrite rezerve. »Pošteno naj se plača in delo bo potekalo normalno in z večjim elanom, ker bo vsak vedel, zakaj dela.«

Iz TOZD VALJARNA ŽICE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, ter valjarna žice 1, 2 in 3. SDS so obravnavale vse tri samoupravne akte, ki smo jih sprejemali na referendumu. Pripombe ali vprašanj ni bilo.

Iz TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, proga 2400-1 in 2, adjustaža 2400-1 in 2 ter OTOP + odprema.

Na sestankih SDS proga 2400-1 in 2 so med drugim obravnavali tudi odnose z vodstvom. SDS proga 2400-1 meni, da bi morali delavci in vodstvo TOZD v večji meri sodelovati, oziroma, da bi morali vodilni delavci bolj prisluhniti delavčevim težavam. SDS proga 2400-1 pa je menila, da se tekoče nakopičene težave med SDS in vodstvom včasih rešujejo preveč počasi. »Zaželjeno je«, pravijo, »da tudi na prihodnjih sestankih SDS prisostvuje nekdo iz vodstva TOZD.«

Delavci SDS OTOP+odprema se pritožujejo nad valjanjem predolgih plošč, ki jih je z magneti težko transportirati,

dogaja pa se, da celo v peč ne gredo. Težave imajo tudi z neravnimi ploščami; njihov delež po njihovi oceni narašča. Izpostavljeno je bilo tudi vprašanje garderobe, češ da poslušajo samo obljube.

Iz TOZD HLADNA VALJARNA BELA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD+odprema-priprava dela, lužilnica + priprava vložka 1, 2 in 3, žarilnica 1, 2, 3 in 4, adjustaža in strojna adjustaža 1, 2 in 3, ter valjarna 1, 2 in 4.

Glede na dejstvo, da v tej TOZD samoupravni akti na referendumu niso bili izglasovani, kaže posebej omeniti, da niti v enem zapisniku s sestankov, na katerih so samoupravne akte obravnavali, ni nikakršnih pripomb, na osnovi katerih bi bilo mogoče slutiti takšen izid. Da so določeni zadržki, pripombe, oziroma nejasnosti ponekod obstajale, lahko razberemo iz rezultatov glasovanja na SDS, ki pa v skupnem seštevku pravzaprav tudi ni bilo takšno, da bi lahko predvideli, da akti na referendumu ne bodo sprejeti. Sicer pa so imele posamezne SDS pripombe v zvezi z ožjo obratno problematiko.

Tako SDS lužilnica + priprava vložka 2 opozarja, da je do začetka zime treba urediti ogrevanje prostora CBL linije. SDS žarilnica 2 se pritožuje zaradi umivalnikov v mali garderobi (od šestih je uporaben le eden). Na sestanku SDS žarilnica 3 se jih je od sedmih prisotnih delavcev šest opredelilo proti organizacijskim spremembam Železarne. SDS žarilnica 4 je dobila odgovor pravne službe v zvezi z vprašanjem, ki ga je postavila na sestanku devetega maja. Z odgovorom se ne strinja, vendar pa, kot pravi, ne želi več polemizirati o tem, med drugim tudi zaradi prevelike časovne oddaljenosti problema.

SDS adjustaža 1 in strojna adjustaža 1 sta sklenili, naj bo čiščenje linij za vse delavce enako, ne glede na termin ali dan v mesecu. Zanima jih tudi, koliko časa bodo še gradili prostore za vzdrževanje. Ko skopljajo temelje za stebre, naj opravijo delo do kraja, pravijo, ali pa naj temelje vsaj pokrijejo, da ne bo prišlo do ponovne nezgode. IO OOS je predlagal, naj ponovno pregleda spisek za podpore, saj je po njihovem mnenju vsi predlagani niso upravičeni. Od sindikata zahteva tudi informacijo, koliko se je potrošilo za piknik in koliko članov sindikata je bilo na njem. Prosi, da se jim račun razčleni po artiklih, ki so bili kupljeni za sindikalni denar. S tem bi radi prišli do pravih podatkov in tako preprečili govorice, ki se širijo po obratu.

SDS adjustaža 3 in strojna adjustaža 3 vprašujeta, zakaj ni bil predviden remont na SISL liniji v začetku meseca, kaj je z oljnikom na SSSL liniji (zanj so bile že izplačane nagrade za inovacijo) in kdaj je predviden generalni remont na SSSL. Predlagali so tudi, naj se na vseh linijah na glavnih komandnih mestih namesti kabine ter da se še pred zimo poskrbi za ogrevanje hale. Tudi na sestanku te SDS so bile izrečene ostre kritike na organizacijo piknika, ki je bil 12. septembra na Poljanah. Udeleženci piknika menijo, da si organizatorji ne bi smeli dovoliti takih spodsrljav, predvsem pa ne na tem pikniku, ki je bil vključen v praznovanje 10-letnice obratovanja Hladne valjarne Bela.

Člani SDS valjarna 1 so se dogovorili, kako bodo izboljšali kvaliteto svojega dela. O tehnološki disciplini in izboljšanju kvalitete dela so govorili tudi na sestanku SDS valjarna 2 in 4.

(se nadaljuje)

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje — Božidar Lakota

Odlično za Biograd

»Hej, kiklop! Iztaknil si jo, ker si na nezasiščen način prekršil gostinski pravo in grešil zoper Zeusa, zavetnika popotnih!«
(Homer — Odisej pri Polifemu)

Že v najstarejših časih so se ljudje zavedali, koliko je vredno gostoljubje. Verjetno poznate grško mitologijo in z njo tudi Homerjevo Odisejo. Ta pripoveduje o Odisejevih prigradah na poti iz Troje proti domu. Preden je srečno pristal na domači Itaki je minilo deset let. Med prigradami je znana tista o srečanju s Polifemom. Ker Odisejeve družine ni prijazno sprejel in pogostil, se mu je maščevala. Tako bajka, ki je verjela v nadnaravne sile.

Nekaj podobnega se dogaja danes, a brez tabujev. Sodobni turist je Odisej, naš turizem pa velikan, ki mu vedno znova naši turistični delavci niso kos. V zadnjih letih se stvari premikajo na bolje, a še vedno ne moremo biti zadovoljni s tem, saj so sednje države dosegajo brez morja večje uspehe od nas. Kar preveč nas je osvojila Slovenija — moja dežela. Bojim se, da ne bo to postala samo lepo zvoneča parola, saj na vsakem koraku naletimo na kaj, kar nas razočara: nesramen avtobusni šofer, predrzen sprevodnik, naveličana prodajalka, vzvišeni receptor, zadirčna kuharica, zdoščočen natak, natakjena čistilka, pust vratar in še in še. Priznali boste, da se na vsakem koraku na žalost res srečujemo s takimi ljudmi, čeprav so tudi izjeme, ki jih je treba omeniti.

Taki ljudje živijo v počitniškem naselju jeseniških železarjev v Biogradu na moru. Kot velika družina delajo kuharice, čistilke, upravnik in njegov štab; delajo dobro, hitro, učinkovito, požrtvovalno, za prijazen nasmehek se gotovo skriva utrujenost, a je oko ne izda. Prijaznost in ustrežljivost nista samo načeli, ampak način življenja in dela. In to je, kar osrečuje njih in njihove goste hkrati, saj so navsezadnje v Biogradu zaradi njih.

Zadnje goste so gostili od petka do nedelje. Nenavadni gostje so bili to. Integralovi avtobusi so se po osemurni vožnji ob šestih jutraj ustavili pred osrednjo stavbo železarskega naselja. Prišli so po zadnjo izmenno dopustnikov, izkrcali pa pisano množico mladine in starejših. Nasmejani obrazi in posebni kovčki so jih izdali. Ko je čez nekaj trenutkov koračnica Jeseniškim železarjem vrgla iz postelje še zadnjega zaspanca, se je vedelo, da je tu jeseniška godba. Veselje, pozdravi, novice, menjava in hišice so bile spet na novo naseljene za nekoliko podaljšan konec tedna.

Senca žalosti in tihega spoštovanja je prevzela godbenike, ko so zvečer izvedeli za smrt dolgoletnega učitelja in dirigenta Julija Sarga. Tiho in skromno se je poslovil, kakršno je bilo tudi njegovo življenje. Z enominutnim molkom so se poklonili njegovemu spominu in obžalovali, da ga ne morejo spremiti na njegovi zadnji poti.

Ceprav je najprej kazalo, da bo vreme nagajalo, je petkova burja poskrbela za kristalno jasno soboto in nedeljo. Sonce je peklo kot avgusta. Godbenikom ni polenilo. Šport in zabava sta si podajala roki. Zvrstila so se prava tekmovanja v namiznem tenisu, odbojki in balinanju. Enkrat so zmagovali izkušenejši, drugič mlajši in hitrejši. Tudi plavanje ni izostalo in seveda sončenje. To je še posebej godilo nežnejšemu spolu.

Višek tega kratkega dopusta je bil sobotni večerni koncert pred skupščinsko stavbo. Po manjših zapletih

okrog reflektorjev je koncert stekel. Biograščani niso vajeni takih prireditvev in od melodije do melodije je dobro razpoloženje naraščalo. Tudi godba že dolgo ni igrala tako dobro kot ta večer. Polet jim je dala noviteta v letošnjem programu orkestra, znana popevčica Debela deklica. Na krilih so bili vsi, godbeniki, poslušalci in dirigent. Plošč je na mah zmanjkalo, ploskanju ni bilo konca. Prav je, da javno pohvalim odlični aranžma za to melodijo. Napisal ga je dirigent Ivan Knific in z njim dokazal, da še ni za »staro šaro«. Kasneje je komplet partiture poklonil domači godbi iz Biograda in prepričana sem, da jim bo trd oreh, če jo bodo hoteli tako zaigrati, kot jo znajo naši fantje: hitro, mladostno, poskočno, drzno — skratka sodobno.

Sobota se je potegnula v nedeljo, veseli večer je bil še kako vesel in zabaven, ob številnih igrah so nam od smeha tekale solze. Poskrbeli so za domačo glasbo in pesem. Besede so tekale, strokovni pogovori in drugačni, domači, porijateljski, zaupni, poglobile so se vezi med biograjskimi turističnimi delavci in nami, pohvalam in zahvalam ni bilo konca, tudi povabila za prihodnje leto niso bila

redka. Godbenike bi radi v goste v sezoni, ko je tod na tisoče obiskovalcev in turistov.

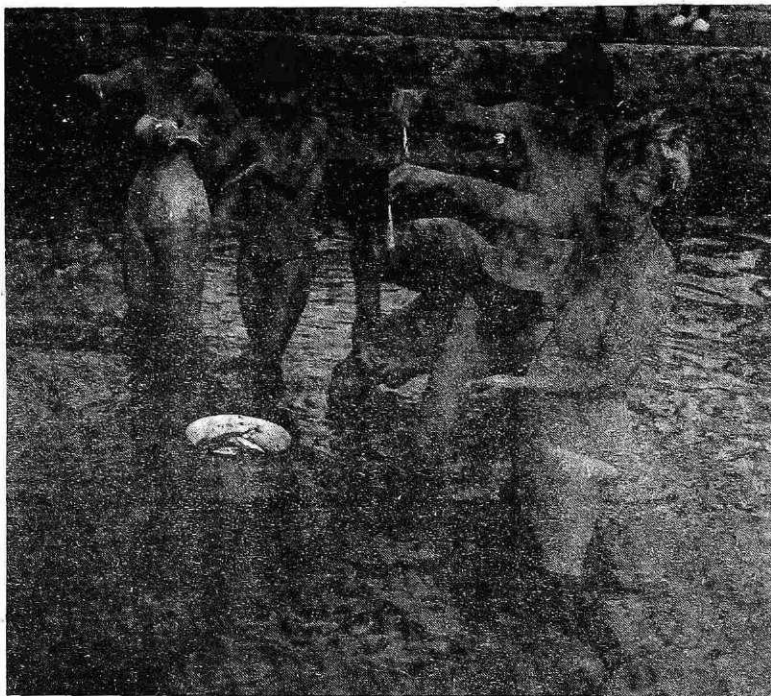
Dnevi so prehitro minili. Za to je lepo poskrbelo vodstvo naselja na eni strani in upravni odbor pihalnega orkestra na drugi. Tudi kuhinja je bila izvrstna.

To so bili dnevi samega navdušenja: nad številnimi in zagnanimi mladimi godbeniki, nad požrtvovalnimi delavci tabora, nad mladimi športniki, nad ženami in materami, ki so potrpežljivo stregle muham svojih najdražjih in ne nazadnje nad prijaznimi šoferji Integrala, ki so nas v zgodnjih ponedeljkovih urah srečno pripeljali domov.

Odlična ocena bi veljala prav za vse, ki so imeli opravka s pripravo in izpeljavo tega izleta. Prepričana sem, da tudi sindikatu Železarne ni žal, da je godbenikom priskočil na pomoč. Za uspešno delo je potreben tudi odmor, aktivnega imajo radi. Zaslužili so si ga in prepričana sem, da si ga bodo še.

Jo je kdo torej iztaknil, kot govori Homer? Ne! Pa saj je ni mogel, ker so bili povsod pravi ljudje na pravem mestu, velika delovna družina, kjer vsi vedo, kaj morajo in morejo, kot je omenil v nagovoru predsednik sindikata Železarne Edo Kavčič.

V taki skupini je veselje delati.
Stefi Muhar

LETOVANJE V NOVIGRADU

Ko smo se tretjega avgusta končno pripeljali v Novigrad, bi vsi najraje takoj poskakali v morje. Vendar red je red. Najprej smo od učencev iz Mojstrane dobili ključke in vselili smo se v hišice. Šele ko smo se udobno namestili, smo se šli hladit v morje.

Moj vodič je bil Boštjan Pristavec, pedagoški vodja pa Nada Plavčak-Detela. Z vodiči smo se lepo razumeli, saj so nam vedno preskrbeli dovolj zabave. Izbirali smo miss kampa in miss topless. Žal se za miss topless ni prijavila nobena kandidatka. Miss kampa je postala Na-

taša Zemva, ki je svojo naravno lepoto dopolnila z rahlim ličenjem. Za smeh so poskrbele igre brez meja, zmagali pa so seveda najboljši. Prav prijetno pa je bilo takrat, ko smo čistili ribe za ribji piknik. Piknik je bil zabaven, ribe okusne, pijača osvežujoča. Vsak drugi dan smo imeli ples, predzadnji dan pa srečelov in podelitev priznanj.

Bilo je lepo in upam, da bomo drugo leto spet tako prijetno letovali.

Eva Macun; 8.a
Osnovna šola
Kranjska gora

PRIPRAVLJENOST JE VEDNO BOLJŠA KAKOR GOLO PRIČAKOVANJE

TITO

KEMIČNO IN BIOLOŠKO OROŽJE

Če so ameriške trditve o sovjetski uporabi glivičnih kemičnih orožij ali tako imenovanega »rumenega dežja« točne, pridejo v poštev vsaj štirje specifični toksini: T2, DAS, nivalenol ter deoksinivalenol. Vse te snovi se nahajajo med toksini, ki jih proizvajajo podvrste Fusarium, na primer Fusarium tricinctum. Gre za snovi, ki lahko povzročijo hude notranje krvavitve prebavil, jetrih in ledvicah, seveda ob primernih koncentracijah. Zdi se, da potekajo raziskave na področju toksinov Fusarium zelo intenzivno, znano pa je tudi, da so v državi Wisconsin (ZDA) zabeležili številne primere okužbe žitaric prav s temi glivicami.

Učinkovitost omenjenih toksinov je zelo različna in za vojaške operacije so večinoma neuporabni. Zaskrbljujejo pa je, da se raziskovanja kljub prepovedi uporabe teh snovi nadaljujejo. K sreči so naravni viri številnih eksotičnih strupov preveč omejeni, da bi omogočali njihovo masovno uporabo. Batrahotoxin, na primer, je neproteinski strup z visoko smrtnostjo, saj je 4-5-krat tako smrten kot saksitoksin in ga uporabljajo kolumbijski Indijanci v pragozdovih Choco kot premaz na konicah puščic in kopij. Ko so ugotovili visoko stopnjo toksičnosti batrahotoksina in zvedeli, da ga pridobivajo iz kože neke strupene južnoameriške žabe, so poslali v zahodno Kolumbijo kar štiri ekspedicije, ki so ugotovile številne prednosti, pa tudi slabe strani tega strupa. Končno so sintetizirali celo dvakrat močnejši strup od tistega, ki ga pridobivajo v naravi.

Skrbite raziskave tega področja bi napolnile mnoge strani včasih prav pustolovsko zvonečih poročil o različnih podvigih civilnih in vojaških strokovnjakov z raznih področij sveta. K sreči večina omenjenih toksinov za vojaške operacije večjega obsega ni primerna. Tega pa ne moremo trditi za mnoga prizadevanja v zvezi s teorijo in prakso bioloških orožij.

BIOLOŠKO VOJSKOVANJE

To področje vojaških aktivnosti vključuje uporabo mikroorganizmov (bakterij), virusov, gljivic in rikecij) z namenom, da bi z obolenji, ki jih ti mikroorganizmi povzročajo, podprli vojaške operacije. Pri tem razlikujemo dva načina prenosa bioloških snovi — neposrednega in s pomočjo vektorja. Vektor je v tem primeru žival, ki prenaša obolenje od okuženega k zdravemu. Za prenos je vektor običajno potreben so pa tudi izjeme.

Narava — zdravje

V četrtek, 17. septembra, smo se ob 8. uri odpeljali z vlakom proti Ljubljani. Učenci osnovne šole Prežihov Voranc smo si ogledali razstavo Narava — zdravje, ki je bila na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. Poleg nas so bili v vlaku tudi otroci iz raznih gorenjskih osnovnih šol.

Ko smo prišli v Ljubljano, nas je najprej pozdravil vrvež mestnih ulic, saj tega na Jesenicah nismo vajeni. Kakšna reka avtomobilov je tam! Le kam vsi hitijo?

Ob prihodu na Gospodarsko razstavišče smo se ustavili pri nakupu vstopnic. Na otvoritvi razstave je zapel pevski zbor ene od ljubljanskih osnovnih šol. Časa smo imeli dovolj, potrebno pa si je bilo vse temeljito ogledati. Najprej smo si ogledali razne minerale, kamenje posebnih vrst in lepih oblik. Nato so bile na vrsti otroške igrače. Bilo je veliko sestavljenk, bile so razporejene neke po starosti otrok. Najdalj smo se zadržali pri igračah za otroke naše starosti. Malo naprej smo opazili, da prodajajo srečke za srečelov. Tu smo se najdlje zadržali. Koliko srečk bo kdo kupil, je bilo odvisno od denarja, ki smo ga imeli s seboj.

Ogledali smo si razne vrste ptic, najbolj pa smo se nasmejali kanarčku s frizuro. V oddelku cvetlic so bili zelo lepo aranžirani šopki, najlepši pa je bil pogled na miniaturne kaktuse. Tudi teh smo nekaj nakupili. Potrebno pa se je bilo pozanimati, kako se jih zaliva in vse ostalo.

Velik prostor je bil namenjen japonskim ikebanam, ki so bile zares enkratne. Videli smo, da ni pomemb-

no, da imaš lepo cvetlico; lahko je čisto navadna, pa imaš lepo ikebano. Ob razstavi metuljev smo kar ostrmeli. Barve kril so se prelivali iz marsikdo je težko odšel od tam. V posebnem oddelku so bili razstavljeni akvariji z ribami. Poseben prostor pa so dobile gobe. Vse so imele slovenska in latinska imena. Pri vsaki pa je bilo tudi napisano, ali je užitna. Počutili smo se, kot da smo nekje na jasi v gozdu.

Slovenija je prehodna dežela, saj pot skozi njo pelje na morje, zato so gostinski delavci pripravili zelo lepo razstavo slovenskih turističnih pogrinjkov. Z zanimanjem smo si jo ogledali, saj smo videli mnogo novega.

Koliko zdravilnih moči je v medu in izdelkih, ki jih izdelujejo v Medexu, smo videli v njegovem razstavnem prostoru. Nekatere izdelke pa smo lahko tudi kupili.

Dekleta smo kar obstala, ko smo se približali prostoru Utoka iz Kamnika, ki je prikazal njihove najnovejše modele. Bili so zelo lepi, predvsem pa moderni.

Zelo velik prostor pa je bil namenjen vrtnarjem in sadjarjem, kjer se bili razstavljeni: orodje, kemična škropiva in semena. Pa tudi nekaj vrst sadja in povrtnine smo videli.

Čas ogleda je prehitro minil. Videli smo mnogo novega in poučnega.

Letošnja 17. razstava Narava — zdravje je bila zelo dobra obiskana. Na njej je razstavljal več kot 200 razstavljalcev.

Alenka

SLAVKO TARMAN

NARAVOSLOVCI IN KIRURGI SKOZI STOLETJA

30

Šele na prelomu iz 15. v 16. stoletje se je iz teme brezupnega trpljenja pojavila prva metoda izrezovanja kamnov, ki je dajala upanje odraslim bolnikom. Avtor te metode, ki se je imenovala »metoda velike naprave«, je bil Italijan Giovanni de Romanis. Korist te metode je bila, da niso več poskušali kamen v mehurju otipati od črevesja s prstom in ga tako močno pritiskati, da je na zunaj nastala vidna vzboklina. Nov način je uvajal sondo v mehur s podolgovatim žlebičem. Nož z rezilom je sledil v smeri sonde. Urolog je odprl zadnji del sečne cevi, ne da bi prerezal sam mehur, zaklopo mišico ali spredaj ležečo žlezo pod mehurnico. Po opravljeni zarezi je pognil nož nazaj, skozi rano pa je namestil raztegovalni instrument v zadnji del sečne cevi. Raztegovanje bilo razmeroma grobo, na ta način je nastala dovolj široka odprtina za kamen. S kleščami ali grabljicami je kamen izluščil. Metoda velike na-

prave je bila viden napredek, saj je reševala nešteto življenj.

Danes se postavlja vprašanje, zakaj urologi tistega časa niso odpirali mehurja od zgoraj od trebušne ostenja, kjer se naravnost ponuja rezanje? Nihče se ga ni lotil, saj so takrat vedeli, da bi se poškodovala trebušna mrena. Strah vnetjem trebušne mrene je v tistih letih prevladoval med kirurgi. Kirurg Franco je leta 1680 le enkrat poskusil rezanje mehurja od spredaj. Tvegal je iz obupa, ker je pri rezanju iz presredka naletel na ogromen kamen, ki ga ni mogel odstraniti navzdol. Operacija mu je uspela. Trebušna mrena je ostala nepoškodovana. Franco je vztrajal, kakor vsi njegovi sodobniki, pri rezanju od spodaj. Razlika je bila le v tem, da je prerezal poleg zadnjega dela sečne cevi še zlezo pod mehurnico in mehurjev vrat. Mehurja ni rezal, s tem je omilil zmečkanine in trganje raztegovalnih vrezov. In pri tem je ostalo. Na-

predek celega stoletja v boju proti morečim kamnom v mehurju je bilo samo podaljšanje reza sečne cevi za dva centimetra.

BOLEČINA IN VOLJA DO ŽIVLJENJA STA GIBALO SVETA

Leta 1697 je v Parizu laik Jacques Beaulieu opravil izrezovanje kamnov na način, ki ga dotlej še nihče ni tvegal. Delo je opravljal brez osnovnega anatomskega znanja. Zaril je nož tik ob debelem črevesju naravnost v mehur, z noževno konico je izmeril debelino kamna, ter razširil zarezo, da je kamen lažje odstranil. Vsako operacijo je sklenil z besedami:

»Jaz sem mu izrezal kamen, bog pa ga bo že ozdravil!« Potem se za pacienta ni več zme-nil. Izkazalo se je, da dela strahoviti klavec brez žlebičaste sonde. V številnih primerih je razparal črevesje. Toda bolniki so kljub temu drveli k njemu. Za seboj je poleg manjšega števila ozdravljenih puščal številne pohabljenosti in umirajoče bolnike. Tovrstna operacija se v zgodovini obdržala pod imenom »moreči kamen«.

Dr. Jean Civiale je v letih 1818 do 1823 na sebi in na umrlih preskušal instrumente, ki jih je sam izdelal. Konec leta 1823 je v Parizu uspešno odstranil kamen. V teh letih mu je uspelo izdelati kateter. Katetrova cevka je bila sestavljena iz trodelnih klešč. Tako je Civiale prvi uspešno odstranil kamen z roblje-

njem. Prva zdrobitev kamna v mehurju brez rezanja, brez bolečin in poznejše invalidnosti je uspela.

V zgodovini je bilo vedno tako, da so trajno slavo nekega odkritja povezovali z enim samim imenom, čeprav je bilo udeleženih več avtorjev. Danes vemo, da dr. Civiale ni edini nosilec uvedbe nebolečega drobljenja kamnov. Je pa edini, ki mu je ta poseg prvotni uspel. Njegov poseg je povezan z mnogimi imeni, predvsem z imenom barona Heurtehou, pa, ki je dal idejo za izdelavo perkuterja, dvo delnega orodja za drobljenje kamnov. Civiale je v svojih spominih zapisal: »Kdor hoče uveljaviti nekaj revolucionarnega, se mora bojevati do groba. Dobro vem, zakaj so vsi prot meni. Ne znajo ravnati z mojimi instrumenti. Mesarji so in nimajo občutka v rokah...« Civialeva značilnost diagnoze je bila, da je sam s katetrom in sondo ugotovil lego kamna. Brez rentgenske naprave, brez mehurnega zrcala, cistoskopa in narkoze je bil izjemno uspešen.

Bistvo Civialove neboleče metode, kjer ni uporabljal narkoze, je bilo: Najprej je bolniku napolnil mehur z vodo in nato vtaknil vanj kateter ter instrument z zložitimi kleščicami. Roke so se mu pomikale počasi, drseče in t. p. Bolnik ni kazal nobenih znakov bolečine.

ŽELEZAR

5

Poslovanje Slovenskih železarn

1. Proizvodnja

V avgustu so v železarnah izdelali 13.175 ton surovega železa, kar je za četrtino manj, kot smo načrtovali. V primerjavi z letom 1985 v prvih osmih mesecih letošnjega leta zaostajamo za štiri indekse točke. Kumulativni plan je izpolnjen 84 odstotno. Zaostajanje je nastalo zaradi jesenic, ki imajo še nižji odstotek doseganja načrtovane količine.

Najboljša je Železarna Jesenice, ki kumulativni plan dosega 90 odstotno, najslabša pa Žična, komaj 11 odstotno doseganje.

V avgustu smo izvozili za 3.108 ton ali za 35 odstotkov manjšo količino izdelkov kot v juliju, čeprav je bil vrednostno obseg izvoza v avgustu celo večji. S 7,9 mio dolarjev mesečni plan dosega 90 odstotno, kumulativnega 80 odstotno, v primerja-

stkov nižja od načrtovane. V prvih osmih mesecih smo načrtovali za 24 odstotkov večjo vrednost uvoza kot smo jo dejansko dosegli. Glede na lansko leto smo letos v istem obdobju uvozili za 12 odstotkov več. Tukaj moramo zopet omeniti spremembo odnosa tečaja dolarja proti ostalim valutam.

Pokritost uvoza z izvozom je bila v avgustu 97 odstotkov, v prvih osmih mesecih 1986 je 87 odstotkov, v istem obdobju 1985 pa je bila 88 odstotkov.

Tri četrtine celotnega uvoza prihaja s konvertibilnih tržišč, od tega je 83 odstotkov reprodukcijskega materiala in storitev.

Če pogledamo še strukturo uvoza z SOZD, vidimo, da 56 odstotkov celotne vrednosti uvozi Železarna Jesenice, 23 odstotkov Železarna Ravne, 15 odstotkov Železarna Štore in šest odstotkov predelovalne organizacije.

Kadri in OD

V mesecu avgustu je bilo v SOZD SZ zaposlenih 19.222 delavcev od tega 16.455 v železarnah, 2.625 v predelovalnih organizacijah in 142 v storitvenih organizacijah in delovnih skupnostih SZ. V primerjavi z istim mesecem leta 1985 nas je letos za 3 odstotke več, za planiranim številom pa zaostajamo za 2 odstotka ali za približno 400 delavcev.

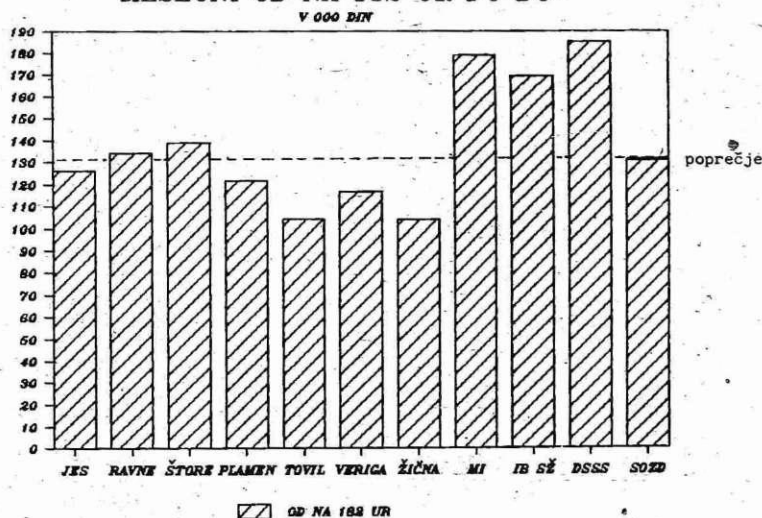
Poprečni osebni dohodek v SOZD SZ je 108.534 din, kar je 124 odstotkov več kot v istem času leta 1985. Za poprečjem zaostajajo Železarna Jesenice in vse predelovalke.

Glede na mesec julij je poprečni osebni dohodek višji za 3 odstotke, mesečni pa za 4,7 odstotka. Planirani poprečni osebni dohodek za leto 1986 smo avgusta presegli za 10 odstotkov.

Produktivnost

Primerjava kazalcev nam pokaže, da sta v avgustu nekoliko višja od juljskih vrednosti. V juliju je prvi kazalec: proizvodnja končnih proizvodov na zaposlenega znašal 3,13 v avgustu pa 3,39, kar je za 2 odstotka več od planirane višine. Drugi kazalec: eksterna realizacija na zaposlenega je bila v juliju 1,15 v avgustu pa 1,22, kar je 5 odstotkov več kot smo planirali.

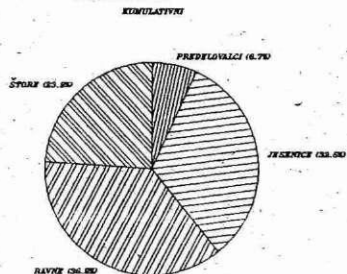
MESEČNI OD NA 182 UR PO DO

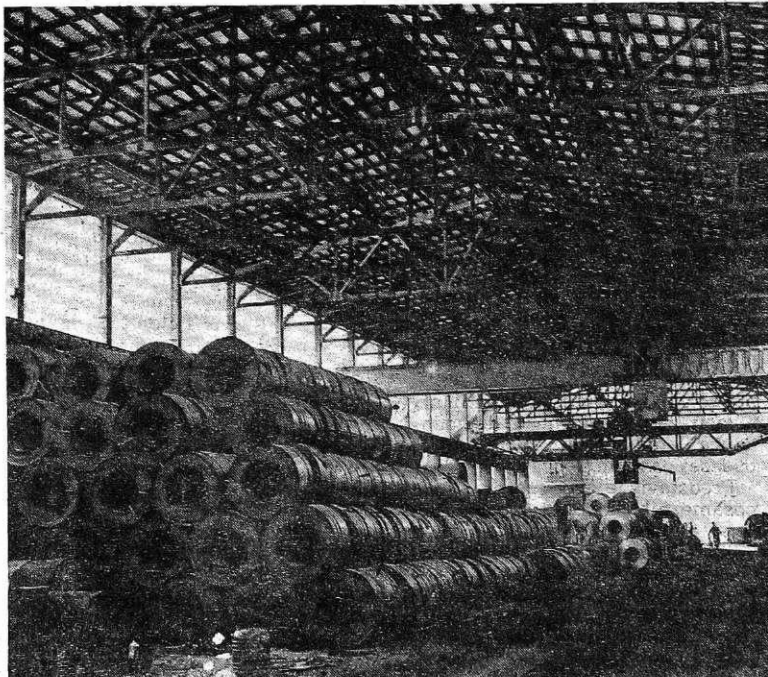
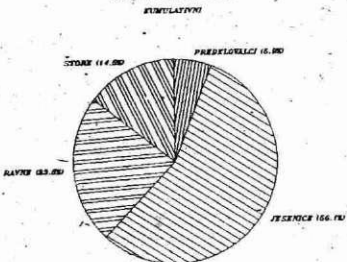
Izvoz in uvoz

Količinski izvoz je bil v avgustu 9.866 ton (od tega 77 odstotkov na konvertibilna tržišča in 23 odstotkov na klirinška). Za mesečnim načrtom zaostajamo za 35 odstotkov, za kumulativnim pa za 21 odstotkov. V primerjavi z istim obdobjem leta 1985 smo letos izvozili za 18 odstotkov manj izdelkov.

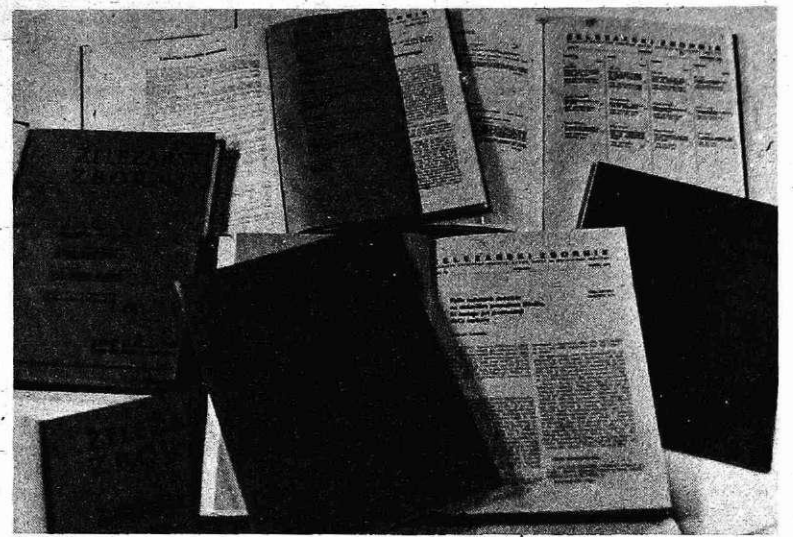
VREDNOSTNI IZVOZ SOZD

SKUPNI UVOZ SOZD

V Hladni valjarni Jesenice (foto: I. Kučina)

(foto: I. Kučina)

Železarski zbornik po 20 letih

V torek, 23. septembra, je bila slavnostna seja uredniškega odbora strokovne revije Železarski zbornik. Na seji so bili poleg sedanjega uredništva prisotni tudi njegovi prvi sodelavci ter gostje, predsednik poslovnega odbora Boris Bregant, dr. Marin Gabrovšek, član poslovnega odbora in eden od pobudnikov za ustanovitev in izdajanje revije, ter dolgoletni sodelavci in prevajalci. Ocenili so svoje dvajsetletno delo ter predlagali, kako bi bilo v prihodnje še boljše.

Železarski zbornik je začel izhajati kot nadaljevanje Tehnične priloge, ki je bila strokovna priloga Železarnarja. Že takrat smo namreč čutili veliko potrebo po sodelovanju med slovenskimi železarnami in Metalurškim inštitutom v Ljubljani. Takrat sem delal na raziskovalnem oddelku naše železarne, vodil pa ga je dr. Marin Gabrovšek. V sodelovanju z vodji raziskovalnih oddelkov v železarnah Ravne in Štore in Metalurškim inštitutom je dal pobudo in zasnovo za izdajanje skupne strokovne revije. Ker smo na Jesenicah že imeli nekaj izkušenj z izdajanjem Tehnične priloge in Železarnarja in ker smo že takrat zelo dobro sodelovali s tiskarno Gorenjski tisk v Kranju, je uredništvo nove revije ostalo na Jesenicah, nam je povedal Joža Arh, glavni urednik Železarskega zbornika.

Pri urejanju so takrat sodelovali še dr. Aleksander Kveder z Metalurškega inštituta v Ljubljani, dr. Jože Rodič iz Železarn Ravne, pokojni Janez Barborič iz Železarn Štore in tehnični urednik Edo Žagar.

Vsebinska zasnova te strokovne revije ni bila strogo določena, v njej pa so bili predvsem članki o črni metalurgiji. Ko se je naše sodelovanje z različnimi delovnimi in raziskovalnimi organizacijami povečalo, so v zborniku dobili svoj prostor tudi članki o barvni metalurgiji in kovinskopredelovalni industriji ter raziskavah. Tudi člankov iz tujine ni bilo malo, saj smo tako lahko izpopolnjevali svoje znanje. Skratka, vsebina zbornika je bila zelo pestra in široka, kar je tudi danes, le sodelavci so drugi, prispevkov s področja kovinske predelave pa je obetno manj.

Finančnih težav naša revija ni imela, saj jo financirajo vse slovenske železarne in Metalurški inštitut glede na število izvodov, ki jih dobijo, je pojasnil naš sogovornik.

Na slavnostni seji so ugotovili, da je vsebinska zasnova zbornika v redu, manjka le tehničnih novic o novostih v naši proizvodnji. To je za nas zelo velik minus, saj veliko Železarskega zbornika razdelimo tudi našim stalnim sodelavcem in kupcem ter ga pošljemo v tujino, zato je zbornik velika priložnost in možnost za predstavitev in uveljavitev našega dela in znanja doma in v tujini. V ta namen bi se morale v oblikovanje zbornika bolj vključiti vse strokovne službe, predvsem marketing, uredništvo revije pa bo poskrbelo, da bo ena redna letna številka izšla v angleščini in slovenščini in bomo tako predstavili naše delo tudi v tujini.

Železarski zbornik naj bi bolj skrbel za vzgojo in izobraževanje mladih inženirjev. V ta namen bi mladim diplomantom zbornik pošiljali brezplačno, s sodelovanjem Železarskega zbornika in Rudarsko-metalurškega zbornika, ki ga izdaja Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo, pa bi naše možne bodoče sodelavce že v naprej seznanjali z našim delom, uspehi, težavami in zahtevami. Tudi o predlogu, da bi postal Železarski zbornik založništvo za skripte in drugo literaturo za vzgojo in izobraževanje metalurgov, je vredno razmisliti.

»Da bi vse te predloge tudi uresničili, bo treba razširiti krog sodelavcev. To pa bo zelo težko, saj smo pri

nagrajevanju, predvsem umskega dela, vedno preveč skopi, zato ni prave motivacije,« pravi Joža Arh, glavni tehnolog v Jeklarni, ki že dvajset let ureja in vodi delo uredništva Železarskega zbornika. Zato, ker ga to delo veseli, saj je zelo zanimivo. Razvoj metalurgije je tako hiter, da je vedno nekaj novega, zato mu ni nikoli dolgčas.

»Po dvajsetih letih je Železarski zbornik upravičil svoj obstoj in usmeritve,« nadaljuje Joža. »Njegov namen je bil združevati delavce slovenskih železarn na področju raziskav, razvoja in tehnologije ter vključiti v delo tehnike in inženirje, ki so pripravljeni in sposobni strokovno delati ter svoja dela brez lažne ljubosumnosti in skrivnosti tudi objaviti. To poslanstvo zbornik v veliki meri tudi opravlja. Če izvememo Metalurški inštitut, ki je raziskovalna organizacija združenega dela, so se temu cilju najbolj približali delavci Železarn Ravne, saj so znali zbrati veliko sodelavcev zelo različnih strok.

To velja tudi za našo železarno, vendar je število sodelavcev premajhno, verjetno tudi zato, ker strokovna in raziskovalna dejavnost v naši železarni v zadnjih letih upada. Podobno velja za Železarno Štore, saj bi glede na njeno kvaliteto proizvodnje jekla in sive litine pričakovali več strokovnih člankov. S predelovalno industrijo Slovenskih železarn smo v prvih letih dobro sodelovali, sedaj pa ni nobenega odziva. Vse to kaže na to, da nimamo pravih organizacijskih oblik, ki bi povezovala slovenske železarne s predelovalno industrijo,« je zaključil svoja razmišljanja naš sogovornik.

Poglejmo prehojeno pot Železarskega zbornika še z nekaterimi številki. Železarski zbornik izhaja kvartalno, njegov obseg pa se je v dvajsetih letih gibal od 126 strani v šestnajstem letniku in 334 strani v tretjem letniku. Od leta 1982 je obseg zbornika že preveč skromen in priča o krizi raziskovalnega dela v slovenskih železarnah.

V zborniku je izšlo 438 člankov, največ pa sta jih prispevala Metalurški inštitut Ljubljana in Železarna Ravne. Dpslej je v zborniku svoja dela objavilo 138 avtorjev, največ Franc Vodopivec z Metalurškega inštituta, Jože Rodič iz Železarn Ravne in Joža Arh iz Železarn Jesenice.

Železarski zbornik izhaja v nakladi osemsto izvodov, od tega jih Železarna Jesenice dobi 281, Železarna Ravne 264, Železarna Štore 150, Metalurški inštitut 60, naročniki pa 45 izvodov.

Kdo je pomagal pri rojstvu in prvih korakih Železarskega zbornika, smo že napisali, sedaj pa pogledajmo, kdo mu bo pomagal izpolniti vse naloge, ki ga čakajo v njegovih zrelih tridesetih letih. Glavni urednik Joža Arh in člani dr. Jože Rodič, Franc Mlakar, dr. Aleksander Kveder, dr. Ferdo Grešovnik, tehnični urednik Darko Bradašnja in lektorica prof. Regina Razinger se bodo še naprej trudili, da bo Železarski zbornik še boljši kot je bil doslej.

Želimo jim veliko uspehov in zadovoljstva ter nasvidenje ob petindvajsetletnici!

Lilijana Kos

80-letnica HE Gorje

Zadnjič smo zapisali, da so delavci elektroenergije v soboto, 20. septembra, praznovali jubilej — 80 - letnico obratovanja hidroelektrarne Gorje. V tej številki pa nekaj več o HE Gorje.

Elektrarna Gorje izhaja iz časa, ko je železarstvo prehajalo od kovaškega pridobivanja železa na valjarski način, ko je oglje kot gorivo zamenjal koks. Nov način dela je zahteval večjo količino energije, ki je ni mogla kriti vodna kolesa, ampak vodne turbine in elektrika. Izumi na področju elektrike so omogočili nove rešitve, razvoj na tem področju pa še traja.

Trifazni tok je leta 1881 odkril Nikola Tesla, transformator pa so odkrili na Madžarskem leta 1885. Prej so uporabljali enosmerne diname, ki jim je leta 1866 dal osnovo W. Siemens. Visokonapetostni prenos energije je bil preizkušen leta 1891 na 175 - km prenosu pri Frankfurtu.

Elektrarna Gorje je bila zgrajena kot industrijska elektrarna z jezom na reki Radovni, tam, kjer so bile stare kovačnice, oglarske kope in skladišča oglja. Oglje so žgali iz lesa, ki so ga pravili po Radovni ob večjih pretokih. Povodje reke Radovne je okoli 50 km², višina letnih padavin pa okoli 3000 mm. Področje sedaj spada v Triglavski narodni park, dolina Radovne pa je nadaljevanje triglavske doline Krme.

Elektrarno so gradili leta 1905 in je šla v pogon leta 1906. Za tedanji čas je bila najmodernejša izvedba z dvema agregatoma; turbini sta spiralni horizontalni Francisovi po 270 KM za padec 20 m in pretok 1,5 m³/sek pri 375 Y/min. Generatorja sta po 300 kVA, 500 V, 50 Hz. Transformacija je bila s tremi enofaznimi transformatorji 500/10000 V, tako v elektrarni kot v železarni na Jesenicah.

Tudi prenos po 8 - km daljnovodu 10 kV je zelo zahteven, saj poteka preko 1200 m visoke Mežakle. Področje je zelo izpostavljeno streli, pozimi pa padavinam, del trase je tudi plazovit.

Kljub vsemu zaradi dobrega vzdrževanja obratuje elektrarna uspešno že 80 let, tako kot je bila, razen dveh medvojnih let v zadnji vojni, ko je bila razdejana. Ima le ročno regulacijo vrtljajev in napetosti ter je samostojno obratovanje pri spremembah obremenitvi zelo težavno, zamenjane so bile le lesene rake za dovod vode z betonskim kanalom, ter enofazni transformatorji s trifaznim (zaradi boljšega izkoristka).

Elektrarna vsako leto proizvede glede na vodni pretok povprečno tri milijone, to pa je v osemdesetih letih okoli 240 milijonov kWh. Če ocenimo njeno družbeno vrednost tako, da jo primerjamo s termoelektrarno, je prihranila preko 250.000 ton trboveljskega premoga poznejšim rodovom. Ekološko pa je bila element za zmanjšanje erozije zemljišča, saj bi se energetska vsebina vode odražala na njem. Elektrarna izkorišča obnovljivo energijo vode (saj ji pomaga vsak dež in sneg) in ustvarja produkte po reku: »ura izgubljena, ne vrne se nobena«, kar pomeni, da se nobena odtečena kWh ne bo vrnila, če ji ne bomo omogočili, da se bo pretvorila v električno energijo, koristno uporabila in prihranila gorivo.

Uspešno obratujeta tudi HE Vintgar in He Zasip. He Vintgar ima moč 3 x 400 kVA in je še starejša kot HE Gorje, saj je bila zgrajena leta 1903.

Zgrajena je bila za potrebe železnice pri gradnji karavanskega predora. Po izgradnji jo je odkupila Železarna, oziroma tedanja Kranjska industrijska družba ter jo obnovila leta 1936. He Zasip je bila zgrajena s prvim agregatom 3150 kVA leta 1931, z drugim 3000 kVA pa leta 1936. HE Javorniške Rovte ima moč 100 kVA ter je bila zgrajena leta 1931 za napajanje pogonov črpalk pri vračanju vode v zajezitev, ki bo sedaj služila novi HE Javornik, takrat pa je bila ta voda za direktni pogon turbin valjarskih prog 1350 in 400 kW. Leta 1931 in leta 1936 sta bili zgrajeni tudi parni turbini z generatorji po 2500 kVA v parni centrali na Jesenicah.

Vse navedene elektrarne so obratovale električno povezane v električnem napajalnem omrežju Železarne Jesenice samostojno, brez zunanjega napajanja vse do leta 1948. Potrošnik je bila tudi 7 - tonska elektro obločna peč z močjo 2200 kVA.

Po vzpostavitvi paralelnega obratovanja z omrežjem elektrogospodarstva Slovenije se je izboljšalo obratovanje lastnih elektrarn, saj ni bilo treba več skrbeti za regulacijo frekvence, kar je omogočalo popolno izrabo vodne moči. Od tedanje celotne lastne preskrbe z električno energijo do danes je odvzem električne energije tako porasel, da lastne elektrarne proizvedejo le še deset odstotkov potrebne energije za Železarno.

Lastna proizvedena energija je pomembna ob izpadih zunanjega električnega napajanja za napajanje razsvetljave, pogonov vodnih črpalk, ventilatorjev, pa tudi žerjavov in drugih zahtevnih naprav pri vroči predelavi jekla.

HE Javornik, ki jo še gradijo, bo imela moč 1400 kVA. Žal gradnja poteka prepočasi. To bo moderna, daljinsko upravljana vršna elektrarna. Spodnji zbiralnik vode bo služil tudi za napajanje Železarne s hladilno vodo.

V projektu imamo še hidroelektrarno na Savi, ki naj bi nadomestila bivšo HE Sava s 1850 kVA, in smo jo morali zaradi širjenja Železarne opustiti leta 1969. Prav tako smo opustili že prej turbino za direktni

pogon 500 kW, ki je služila za tedanje valjarno žice.

Železarna Jesenice ima nadaljnji razvoj načrtan v prestrukturiranje proizvodnje v kvalitetnejše izdelke večje vrednosti. Opustila naj bi izdelke z intenzivno porabo energije. Sedanja poraba s preko 30 GJ na tono proizvedenega jekla naj bi se razpolovila. Modernen elektro - talilni postopek bo zahteval več električne energije, sproščena pa bo poraba uvoznih tekočih goriv in plina.

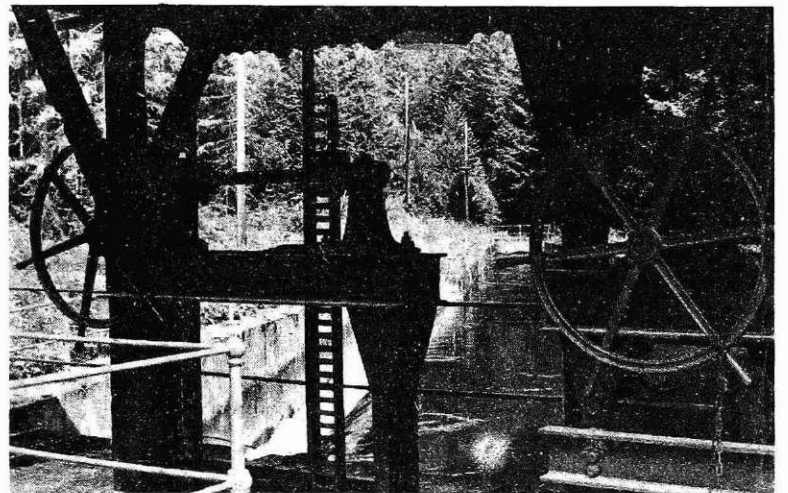
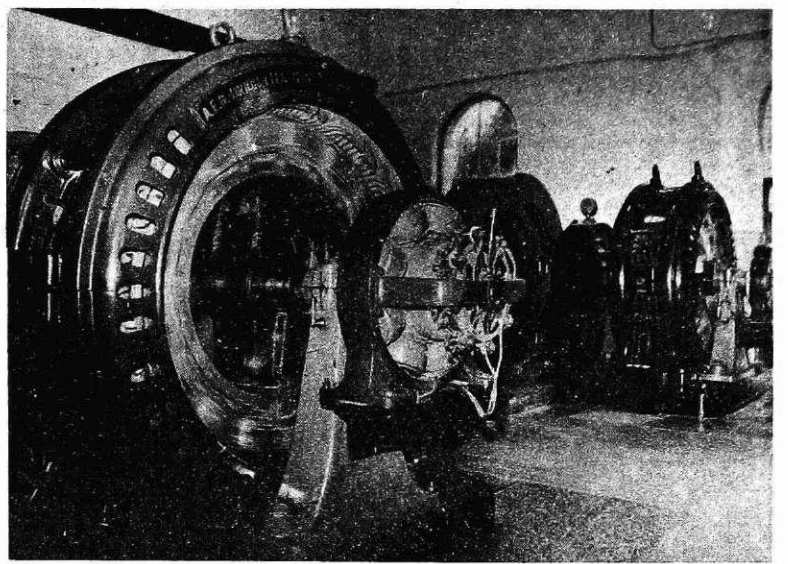
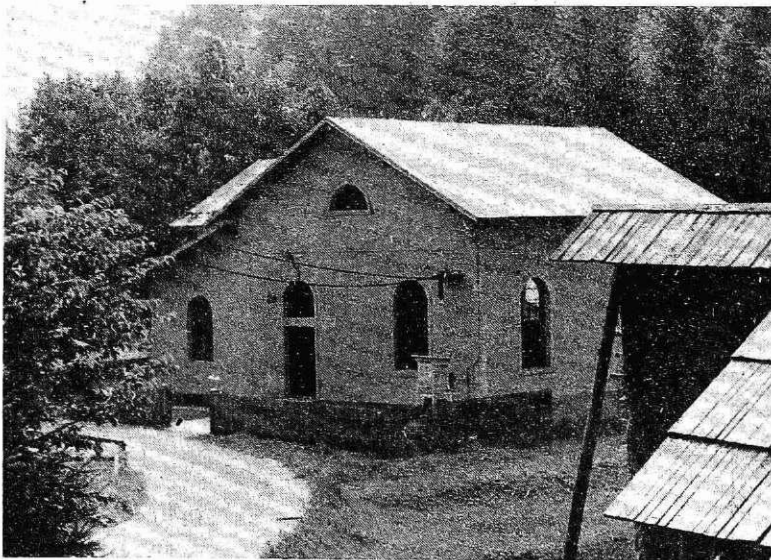
V nadaljnjem razvoju energetike je potrebno oskrbeti dobro električno napajanje; za osnovo imamo zagotovljeno električno energijo pri Elektrogospodarski skupnosti Slovenije. Ne moremo pa se odreči lastnim virom električne energije. Obnoviti moramo vse stare hidroelektrarne, tudi HE Gorje, in jih opremiti z avtomatikom za daljinsko vodenje. Zgraditi moramo HE Sava z močjo 4 MW. Za ogrevanje železarne in mesta Jesenice potrebujemo toplotno energijo. Zakaj ne bi bolj izkoristili dragega goriva v termoelektrarni - toplotni. Možnost je za preko 20 MW električne moči. Uvesti moramo dispečerski center za električno energijo cele železarne in računalniško vodenje. Izboljšati moramo kompenzacijo jalove energije, predvsem zaradi zmanjšanja stroškov in vzdrževanja boljše napetosti. Razlog za vse te zahteve niso le stroški za električno energijo, ampak tudi pomanjkanje strokovnih kadrov.

Za obdobje, ki ga praznujemo z začetkom obratovanja HE Gorje, lahko ugotovimo, da je bila energetika ustrezno obravnavana od leta 1892, ko so zaposlili prvega energetika.

Med drugo svetovno vojno je bila dolina Radovne pomembno partizansko zatočišče in člen upora proti fašizmu, kljub bližini Bleda, od koder je izviralo v tedanjem času vse zlo na Gorenjskem. Grozno je bilo tudi maščevanje okupatorja v tej prelepi dolini, ko je požgal vasico Zgornjo Radovno s prebivalci vred. Elektrarno Gorje so februarja 1944 onesposobili borci NOB, ko so porušili 10 km daljnovoda preko Mežakle, junija 1944 pa tudi elektrarno.

Elektrarno Gorje so obnovili domači strokovnjaki ter od leta 1947 stalno obratuje.

Janez Kramar

Rudiju Veharju v spomin

V sredo, 17. septembra, smo krajani v velikem številu zadnjič pospremili naprednega delavca, aktivista ter borca Rudija Veharja.

Rudi Vehar se je leta 1902 rodil v Poljanah nad Škofjo Loko kot sin kajzarja in v šestčlanski družini zelo zgodaj okusil težave življenja v vaški revščini. Ko je bil star 18 let, je po smrti njegove matere prvič poskusil dobiti delo na železarskih Jesenicah. Denarja je imel samo za vožnjo v eno smer in je moral peš nazaj domov. Toda vztrajno je iskal zaposlitev in se leta 1922 zaposlil v takratni Kranjski industrijski družbi v valjarnah na Javorniku.

Zaposlitev v tovarni je bila pomembna prelomnica v njegovem življenju. Kmalu je začel delati v delavskem prosvetnem društvu Svoboda, leta 1935 je sodeloval tudi v stavki, upajoč, da si pridobi večji kos kruha in človeka dostojno življenje. Vedno si je prizadeval, da bi delavci bolje živeli, saj je bil kot kajzar prevečkrat lačen.

Zanj in za njegovo družino na Jesenicah ni bilo stanovanja, zato si je leta 1938 poiskal stanovanje v Lescah. Tudi v novem kraju se je kot napreden delavec kmalu vključil med socialiste in marksiste. Bil je tudi član društva prijateljev Sovjetske zveze in skupaj s somišljeniki iz Lesc pobiral prispevke za Rdečo pomoč.

Razpad stare Jugoslavije je dočakal v Lescah, kjer je začel zbirati pomoč za osvobodilno fronto. Leta 1942 se je moral Rudi z družino ponovno seliti, tokrat nazaj na Jesenice, kjer je nadaljeval svoje delo. Sodeloval je v raznih

akcijah za zbiranje hrane ter drugih stvari za potrebe partizanov.

Pri delu mu je vneto pomagala tudi žena Kristina. Njegovo delo ni moglo ostati skrito, zato je bilo vedno bolj nevarno. Po nesreči, ki jo je doživel v valjarnah na Javorniku, je bil dal časa bolj bolehen, vendar njegova aktivnost ni bila nič manjša. Tik pred odhodom v partizane je bil v bolnici zaradi pljučnice. Sodelavci so ga opozorili, da postaja v dolini za njih vedno bolj nevarno in mora čimprej med borce. Pripravili so mu pobeg iz bolnice. Obleko mu je dal pokojni dr. Čeh, tako da osebe v bolnici ni vedelo, da bo, čeprav še bolan, odšel iz bolnice v partizane. V partizanih je vse do osvoboditve delal v enotah Gorenjskega vojnega področja.

Po osvoboditvi se je vrnil v Železarno ter se vključil v delo sindikata, na terenu pa v Osvobodilno fronto. Bil je tudi predsednik krajevnega odbora OF na Javorniku.

Leta 1959 je bil upokojen, vendar s svojo aktivnostjo ni prenehal; pomagal je tudi ženi Kristini, ki je bila dolgo let oskrbnica Koče na Vršču. S skupnim delom sta vzgojila in preživela tudi svoje tri otroke.

Rudi je bil vedno bolj bolehen. Bolj se je približeval osemdesetemu letu, slabše je bilo njegovo zdravje. Zadnje leto svojega življenja je preživel v Domu starejših občanov v Dobropolju na Dolenjskem. V 84. letu pa je njegovo življenje ugasnilo in smo ga v sredo še zadnjič spremili na njegovi poti na pokopališče na Blejski Dobravi. Preminil je skromno, čeprav je bilo njegovo življenje polno težav in samoodpovedovanja za boljše življenje.

Kritično o polletnih rezultatih

Osrednja točka dnevnega reda pete seje občinskega komiteja v četrtek, 25. septembra, je bila analiza gospodarjenja v prvem polletju in uresničevanje planskih ciljev v letošnjem letu.

Po obrazložitvi rezultatov gospodarjenja v jeseniški občini v prvem polletju, ki so podobni rezultatom iz prvega četrtletja, so v razpravi pripomnili, da polletne rezultate obravnavamo z več mesečno zamudo. Kmalu bo namreč zaključeno že tretje četrtletje in se zato lahko upravičeno sprašujemo, kakšen smisel in vpliv imajo take razprave.

Menili so, da bi v prihodnje moralo biti sestavni del takih poročil tudi poročilo o investicijski politiki in o poteku investicij v jeseniški občini, zlati tistih, ki so širšega pomena. Tudi razmerje med kazalci v gospodarstvu in negospodarstvu (zaposlovanje, osebni dohodki) ni najbolj ugodno in ni v skladu z usmeritvami v jeseniški občini.

Precej je bilo pripomb na tehnološko disciplino, nerazrešeno problematiko kadrov, predvsem o njihovem usposabljanju. Inovativnost je še vedno pereča problematika, saj še nismo prešli od besed k dejanjem.

Občinski komite je oblikoval naslednja stališča:

Z rezultati gospodarjenja v prvem polletju letošnjega leta ne moremo

biti zadovoljni, ker so predvsem posledica visokih cen proizvodov in storitev gospodarstva.

Obdržali smo sicer ugodno razmerje - nižjo rast porabljenih sredstev od celotnega prihodka, vendar je zaostajanje nižje od doseženega v prvem četrtletju. Zato se to v drugem polletju ne sme nadaljevati. To moramo doseči s povečanjem obsega industrijske proizvodnje, storitev in kvalitete.

V skladu z usmeritvami in zakonskimi določili moramo do konca leta uskladiti obseg in rast sredstev bruto osebnih dohodkov, tako kot nam to omogoča ustvarjeni dohodek.

Ker je rast obveznosti gospodarstva do skupne in splošne porabe previsoka, bi morali v drugem polletju znižati obveznosti, kar pa seveda ni odvisno le od obsega skupne in splošne porabe občine, ampak tudi od obsega porabe republike in federacije.

Z uresničitvijo teh nalog bi lahko ob koncu leta dosegli še boljše rezultate, predvsem pa povečali sredstva za akumulacijo.

Na seji občinskega komiteja ZKS Jesenice so sklenili, da morajo v osnovnih organizacijah zveze komunistov takoj prirediti s pripravami na obravnavo devetmesečnih rezultatov gospodarjenja ter oceniti, kaj vpliva na rezultate gospodarjenja. Poslovni delavci naj jim pravočasno priskrbijo osnovne podatke o gospodarjenju, z oceno, kakšne so možnosti za dobre rezultate do konca leta. Osnovne organizacije naj svoje ugotovitve čimprej posredujejo občinskemu komiteju.

Sekretar občinskega komiteja je podal informacijo o aktivnostih predsedstva OK ZKS Jesenice v osnovnih organizacijah ob prenovitvi zveze komunistov. Do konca septembra so obiskali enajst osnovnih organizacij, zato so možnosti, da bodo do konca leta izpolnili načrt-obiskati trideset osnovnih organizacij.

Predstavil je osnovne probleme v posameznih okoljih ter opozoril, da je potrebno boljše sodelovanje in povezovanje med osnovnimi organizacijami in občinskim komitejem, kar je naloga članov občinskega komiteja, ki so zadolženi, da spremljajo delo določene osnovne organizacije zveze komunistov.

Mile Crnović

Nekdanje kurirske poti so spet oživele

Megleno jutro ni obetalo lepega vremena. Organizatorji tretjega pohoda po poteh partizanskih kurirjev NOV v krajevni skupnosti Dovje - Mojstrana so se ozirali v nebo in si želeli, da vsaj ne bi deževalo. Opravičeno so se hudovali nad vremenom, saj so v priprave vložili veliko truda in prostovoljnih ur.

Slaba volja jih je minila, ko so začeli prihajati udeleženci, pa tudi vreme se je vsaj za silo popravilo. Okoli 550 učencev osnovnih in srednjih šol jeseniške občine ter drugih planincev se je podalo po nekdanjih kurirskih stezah na območju Karavank in Mežaklje. Predvsem za mlade je bil pohod velika zgodovinska učna ura o dogodkih med NOB na tem območju. Hodili so prav po stezah, ki so jih med NOB nešteto krat prehodeli kurirji, ki so hoteli za zaupno pošto od kurirske postaje do postaje.

Mladi danes živijo v svobodni domovini in nemalokrat slišimo kritike, da se vse manj zanimajo za dogodke in NOB; včasih lahko slišimo mišljenje, da je revolucija preživela svoj čas. V krajevni skupnosti Dovje - Mojstrana so nekdanji kurirji sklenili, da to oživljanje revolucionarnih tradicij združuje z zdravim gibanjem v naravi, ki koristi vsem, mladim in starejšim. Če so mladi na tem pohodu vsaj kdaj pomislili na kurirje v težkih dnevih boja za svobodo, so organizatorji dosegli svoj namen.

Pot je bila izredno zanimiva, saj poteka mimo štirih nekdanjih kurirskih postaj. Mladi so prehodeli prvi del poti, ki jih je vodila po Karavankah. Nekaj najbolj navdušenih planincev se je podalo še naprej preko Save na Mežakljo, v Zgornjo Radovno in nazaj v Mojstrano. Ta pot je dolga kar štirideset kilometrov.

Organizatorji pod vodstvom Justina Talerja so se tudi tokrat potrudili

in pohod izvedli v zadovoljstvo vseh. Dobro so uredili in označili celotno pot, poskrbeli so za tople čaj, vsem pa so poklonili tudi spominsko značko. Za varno pot so skrbeli člani postaje GRS Mojstrana.

Kljub uspešni izvedbi pa so bili zaradi slabe udeležbe organizatorji ob koncu le malce razočarani. Omenili smo že, da je bilo največ mladih, ki so odšli na pot v okviru organiziranih šolskih aktivnosti, precej manj pa je bilo ostalih planincev, predvsem iz domačega kraja. Marsikoga je morda res zadržalo doma slabo in megleno jutro, bolj pravilna pa je ugotovitev organizatorjev, da je v krajevni skupnosti Dovje - Mojstrana vse manj zanimanja za takšne skupne družabne akcije.

Tisti, ki so prišli, so se domov vrnili z najlepšimi vtisi. Domačin Stanko Luks, ki je bil med NOB tudi sam kurir, je prehodel celotno pot in je bil navdušen:

»Pohod je odličen in nimam pripomb. Vse priznanje zaslužijo organizatorji, ki tako na nevsiljiv način skrbijo za ohranjanje revolucionarnih tradicij s tega območja. Da bi v prihodnje prišlo več pohodnikov, bo potrebno poskrbeti za večjo propagando.«

Navdušen je bil tudi Anton Noč, ki je tudi prehodel celotno pot:

»Zamisel je odlična in takšne akcije moramo podpirati. Mlajši moramo skrbeti za ohranjanje revolucionarnih tradicij iz NOB. Ne smemo pozabiti teh dogodkov, ki so neločljivi

vo povezani z razvojem naše domovine v svobodi. V naši delovni organizaciji LIP Bled TOZD Mojstrana podpiramo takšne akcije, zato smo prevzeli tudi pokroviteljstvo nad pohodom. Moram pa izreči tudi nekaj kritik. Udeležba je odločno premajhna, lahko bi na pohod prišli člani ZRVS; to je idealna priložnost, da preizkusijo svojo pripravljenost. Pohoda bi se moralo udeležiti več planincev in članov drugih organizacij.«

Letošnjega pohoda se je udeležil tudi Božidar First, član Planinskega društva Zagreb - Matica. Ker je prišel od tako daleč, so se ga organizatorji še posebno razveselili, poklonili pa so mu tudi spominsko knjigo.

»Lani me je prijatelj seznanil s tem pohodom, letos pa sem v Delu prebral, kdaj bo in seveda sem z veseljem prišel. Nimam pripomb, pot je zanimiva, saj poteka na razgibanem planinskem območju. Prihodnje leto se verjetno spet vidimo.«

Ob zaključku pohoda smo v Mojstrani srečali tudi predsednika Odpora partizanskih kurirjev Gorenjske, Janeza Kavčiča.

»Pobudo organizatorjev v Mojstrani naš odbor pozdravlja in jo je tudi že vključil v svoj program akcij. Pripravljene smo pomagati na vse načine, želimo, da bi se pohod v prihodnje še bolj uveljavil. Organizacijski odbor v Mojstrani se je resno lotil dela, vsi člani zaslužijo priznanje za obsežno delo.«

Kaj dodatni ob koncu? Priznanje zares zaslužijo člani organizacijskega odbora in tudi LIP Bled TOZD Mojstrana za vsestransko pomoč. Želja vseh pa je, da bi se pohod v prihodnje še bolj uveljavil.

J. R.

Seja medobčinskega sveta ZZB NOV za Gorenjsko

V petek, 26. septembra, je bila na Jesenicah četrta seja medobčinskega sveta Zdrženja zveze borcev Gorenjske, na njej pa so obravnavali zdravstveno problematiko udeležencev NOV, pravila o pogrebnih svečanostih članov ZZB NOV, urejanje in vzdrževanje spomenikov, spominskih obeležij in grobišč ter stališča medobčinskega sveta ZZB NOV za Gorenjsko do polemike med predsednikom medobčinskega sveta ZZB NOV za Gorenjsko Staneom Križnarjem in Ivanom Pucem.

Predstavniki vseh občinskih odborov ZZB NOV Gorenjske so tudi na tej seji obravnavali zdravstveno problematiko udeležencev NOV na Jesenicah. Za jeseniško občino je značilno, da dispanzer za borce še vedno nima stalnega zdravnika. Še večji problem pa so borci — oskrbovanci v domu dr. Franceta Berglja. Izmed 32 borcev v domu so nekateri nepokretni ali zelo bolni. Varovanci doma imajo sicer redno zdravstveno zaščito, ki je za vse varovance organizirana v domu, toda člane ZZB NOV v domu ne obravnavajo kot borce s posebnimi pravicami. Nimajo možnosti, da bi koristili klimatsko zdravljenje ali oddih.

Borci v domu pogrešajo stalno skrb in zdravstveni nadzor, ki ga pričakujejo tudi od zdravnika dispanzerja za borce, ki naj bi jih pogosteje obiskoval. Problematično je tudi zobozdravstveno varstvo borcev, ki ne morejo koristiti uslug v zobozdravstveni ambulanti za borce. V domu so že nekaj let pripravljeni prostori za zobno ambulanto, toda zobozdravstvena služba ni organizirana, ker ni denarja za nakup potrebne opreme.

Borci so še vedno zaskrbljeni zaradi pomanjkljivega varstva, urejanja in vzdrževanja spomenikov, spominskih plošč in zgodovinskih obeležij NOB. Družbeni dogovori o njihovem varstvu so na Gorenjskem podpisani, odbori podpisnikov ustanovljeni, samoupravni sporazumi o urejanju in vzdrževanju pa niso sklenjeni, zato financiranje urejanja in vzdrževanja spomenikov še ni rešeno. Stroški za ureditev grobišča talcev Begunjah še niso poravnani, ker ni denarja. Grobišče je primerno urejeno, obiskovalci pa vedno pogosteje obiskujejo ta značilen spomenik našega narodnoosvobodilnega boja. Borci morajo, da nekateri obiskovalci grobišča postavljajo prižigane sveče na lepo urejene plošče, ki so zaradi ostankov voska in pogorelih lončkov umazane in osmojene. Tudi sprejemanje bolnikov po grobišču ni primerno za kraj, kjer so pokopani borci in talci. Nerazumljivo je tudi, da so sanitarni prostori v bližini grobišča zaprti, saj so bili namenjeni obiskovalcem grobišča in spominskega parka.

Spominski Partizanski dom na Vodski planini je tudi treba popraviti. Če denar za vzdrževanje in obnovo ne bo pravočasno zagotovljen, bo dom popolnoma propadel, kar velja tudi za spomenik v Dražgošah.

Predstavniki borcevskih organizacij Gorenjske so se dogovorili o

ureditvi enotnega pogrebnega ceremoniala za člane ZZB NOV. Osnutek za nova pravila o pogrebnih naj bi bil predlog pravilnika osnovne organizacije ZZB NOV Škofja Loka. Pri novem pravilniku je potrebno upoštevati že obstoječe občinske odloke in krajevne razmere. V zvezi s pogreb-

nimi svečanostmi in drugimi proslavami so ugotovili, da člani borcevskih organizacij kmalu ne bodo več mogli biti praporščaki, zato bodo te dolžnosti morali prevzeti člani rezervnih vojaških starešin ali pa pripadniki enot splošnega ljudskega odpora. V gradivu za omenjeno sejo so bile tudi fotokopije člankov iz tednika Železari. Člani so proučili in ocenili polemiko med predsednikom medobčinskega sveta ZZB NOV za Gorenjsko, Stanislavom Križnarjem in Ivanom Pucem z Jesenic.

Franjo Ropret

VPIS V OBLIKE IZOBRAŽEVANJA IN IZPOPOLNJEVANJA OB DELU ZA ŠOLSKO LETO 1986/87

VIZ — TOZD Delavska univerza Viktor Stražišar Jesenice (Trg Toneta Čufarja 1, ☎ 81-072) vpisuje v:

1. osnovno šolo za odrasle (od prvega do osmega razreda), izobraževanje je brezplačno,
2. USO (usposabljanje) programi za skladiščne delavce:

- vodenje skladišč,
- usposabljanje natakarskih pomočnikov.

Po dogovoru z OZD lahko delavska univerza izvaja tudi druge

USO programe (verificirani in neverificirani),

3. programi srednjega usmerjenega izobraževanja:

- evidentiranje za vpis v vzgojnoizobraževalni program prometno transportni tehnik,
- evidentiranje za vpis v program administrator in upravni delavec (od 3. do 5. stopnje),

4. tečajji za usposabljanje za delo:

- varstvo pri delu,
- higienski minimum,
- dopolnilno usposabljanje delovodij in delovnih skupin,
- usposabljanje odgovornih oseb iz OZD po programu pravne ureditve požarne varnosti.

Po dogovoru z OZD lahko delavska univerza organizira tudi druge

oblike izpopolnjevanja za delovne funkcije.

5. izpopolnjevanje za osebne potrebe in delo tečajji:

- nemščine, italijanščine, angleščine in francoščine za odrasle (začetni, nadaljevalni in konverzacijski),
- nemščine in angleščine za predšolske otroke,
- jezikovni tečajji po dogovoru z OZD,
- strojepisja (začetni in nadaljevalni),
- šivanja in krojenja (začetni in nadaljevalni),
- strojno pletenje,
- avtogeni trening,

6. poleg tega opravlja delavska univerza tiskarske storitve za OZD in druge zainteresirane uporabnike.

Vse informacije dobite osebno ali po telefonu 81-072 vsak dan od 6. do 14. ure, razen sobote.

KAM V TEH DNEH?

V galeriji Kosove graščine si lahko ogledate razstavo ilustracij Marjana Amalietija. Galerija je odprta vsak dan, razen nedelje in ponedeljka, od 10. do 12. ure in od 16. do 18. ure.

Prešernova hiša v Vrbi je odprta vsak dan od 8. do 16. ure, razen ponedeljka.

Finžgarjeva domačija v Deslovcih je odprta vsak dan, razen sobote, od 8.30 do 14.30.

Obveščanju v združenem delu dati večji poudarek

V procesih samoupravnega odločanja ima obveščanje in informiranje izredno pomembno vlogo. Včasih dobimo občutek, da so besede »zavzemali se bomo za boljše obveščanje delavcev«... oguljena fraza. Veliko se pogovarjamo o tem, razpravljamo, pišemo, končni učinek pa je žal skromen.

O obveščanju so se prejšnji teden pogovarjali udeleženci sedmega srečanja novinarjev in organizatorjev obveščanja v združenem delu, ki je bilo na Rogli. Kljub obsežnemu in zahtevnemu programu je to delovno srečanje uspelo.

Uredniki številnik tovarniških glasil in drugi, ki se ukvarjajo z obveščanjem so lahko dobili izredno realno sliko stanja na tem področju. Dvodnevno delovno srečanje je bilo razdeljeno na štiri tematske sklope. Uvodničarji so najprej podali svoje mnenje o posameznih temah, v nadaljevanju pa so pred razpravo uvodničarja dopolnili še poročevalci iz posameznih TOZD in OZD s svojimi izkušnjami. Izredno zanimiva je bila tema, kako odpraviti suhoparnost in birokratski stil poročanja v pisnih oblikah obveščanja.

Udeleženci so lahko spoznali številne pomanjkljivosti in napake, ki se pojavljajo v različnih informacijskih sklopih za odločanje in v tovarniških glasilih. Ugotavljali so precejšnje jezikovno neznanje v sestavih in prispevkih, veliko je suhoparnosti, še vedno vse prevladuje birokratski stil. Dolžnost urednikov je, da skrbijo za lep slovenski jezik, informacije pa morajo biti prilagojene vsem delavcem in čim bolj razumljive.

V drugem tematskem sklopu so se udeleženci seznanili z računalniško-informacijskim sistemom v funkciji dnevnega obveščanja delavcev za njihovo samoupravno sporazumevanje, dogovarjanje in odločanje. Razvoj računalništva prinaša tudi novosti in seveda predvsem možnosti za boljše obveščanje delavcev. Pri tem gre predvsem za zbiranje in posredovanje podatkov o proizvodnji. To je še posebno pomembno v zaostrenih pogojih gospodarjenja, ko je sprotna in hitra informacija, na podlagi katere je potem tudi lažje začeti akcijo za premagovanje težav, še kako pomembna. Možnosti za informiranje preko računalniških

sistemov so velike, predvsem pomembno pa je skupno sodevanje odgovornih v računalniških sistemih in uredniški informaciji.

Na letošnjem srečanju na Rogli so na vseh predavanjih predstavili prikaz teleteksta in videa v medsebojni kombinaciji kot sistem interne televizije.

Izredno pomemben je bil tretji tematski sklop, kjer so govorili o usklajevanju samoupravnih splošnih aktov v TOZD z zakonom o javnem obveščanju in z zakonom o družbenem sistemu informiranja. Udeleženci so dobili tudi opomnik, ki bo pomagal vsem, ki bodo aktivno sodelovali pri nastajanju, dopolnjevanju in spreminjanju aktov, ki urejajo informiranje in komuniciranje.

V četrtem tematskem sklopu pa so se seznanili s procesom odločanja v TOZD in OZD ter s spremljajočimi informacijsko-komunikacijskimi akcijami.

Udeležence sedmega srečanja novinarjev in orgnaizatorjev obveščanja sta na Rogli obiskala tudi predsednik CK ZKS Milan Kučan in predsednik RS ZSS Miha Ravnik. Odgovarjala sta na številna aktualna gospodarska in politična vprašanja sedanjega trenutka.

Bogate izkušnje z letošnja srečanja bodo vsem urednikom glasil in drugim informatorjem še kako koristile, predvsem pri prizadevanjih za posredovanje takšnih informacij, ki bodo resnično dostopne in razumljive za slehernega delavca. Med seboj so si izmenjali tudi številna tovarniška glasila in informacije, na celotnem srečanju pa so poleg prikaza teleteksta in videa poskrbeli tudi za vsa pisna sporočila uvodničarjev in poročevalcev.

Srečanje na Rogli so organizirali Republiški svet zveze sindikatov Slovenije, Delavska enotnost in celjska sekcija novinarjev in organizatorjev v združenem delu.

J. Rabič

Kakšni so dosedanja proizvodni in finančni rezultati

Vsakokrat ob začetku leta sprejmemo tudi načrt proizvodnje in prodaje naših izdelkov in s tem tudi finančno realizacijo. V današnjem času je nekateri stvari težko načrtovati dolgoročno, pa čeprav samo za eno leto.

Vsakokratne podražitve surovin (ruda, koks, legure) in energije (elektrika, plin, naftni derivati) imajo velikokrat drugačne učinke, kot smo jih pričakovali. Zato sem prepričan, da imajo določene strokovne službe v Železarni kar precej zahtevno delo. O proizvodnih rezultatih smo delavci dobro obveščeni preko našega glasila, saj so redno, za vsak mesec posebej, objavljeni podatki o doseženi proizvodnji v posameznih TOZD, prikazani tudi z grafikonom. Ker sem vse leto redno zasledoval podatke o tem, si upam trditi, da smo vsaj v nekaterih mesecih kar dobro delali. To se je občasno pokazalo tudi pri naših večjih osebnih dohodkih.

Prav o tem bom pisal danes. Navedli smo že, da nas najbolj zanimajo finančni podatki, čeprav vedno ne bi smelo biti tako. Zato ni čudno, da smo se spomnili tudi na lanskega izplačila akontacije poračuna osebnih dohodkov. Kako je letos z izplačili teh poračunov, ali kakor v delavskem žargonu rečemo »dobičku«, žal ne vemo nič. Lani smo trikrat izplačali akontacijo poračuna osebnih dohodkov, po končanem zaključnem računu za leto 1985 pa smo dobili še dokončno izplačilo poračuna osebnih dohodkov. Zato ni čudno, če se delavci vedno bolj sprašujemo, zakaj letos tega ni. Ali so naši proizvodni in prodajni rezultati v treh četrtletjih res tako slabi? Morda so vzrok cene naših izdelkov. Nekateri pravijo, da je vzrok za to gradnja Jeklarne 2 in da se lahko vsaj za deset let za vse poračune »obrišemo pod nosom«.

Vem, da je gradnja takšnega objekta, kot je Jeklarne 2 zelo draga in da so številke take, da jih delavec s povprečno izobrazbo ne more dojeti. Vendar se mi zdi, da to ni prav, če je to res vzrok za »zamrznitev« akontacij poračuna osebnih dohodkov, vsaj ne v tako strogi obliki. Mnogi delavci so ob začetku šolskega leta in s prihodom jeseni pričakovali vsaj

delno izplačilo poračuna osebnih dohodkov, saj so stroški v vsaki družini v tem času občutno višji kot običajno.

Ne želim, da bi moj prispevek izzvenel kot izsiljevanje, če za to ni pogojev. Če denarja ni, potem ni kaj deliti. Prav pa bi bilo, če bi pristojne službe v Železarni vsaj ob polletju (če je to seveda mogoče), prikazale tudi finančno realizacijo našega poslovanja. Toda ne v jeziku finančnikov in ekonomistov, pač pa bolj enostavno, razumljivo vsakemu delavcu v Železarni, tudi tistemu z nižjo izobrazbo, kamor sodim tudi sam.

V 37. številki Železarja je sicer izšel članek z naslovom »Razporejanje dohodka v prvem polletju«, ki pa zajema bolj splošno razlago in se le delno nanaša na Železarno. V tem članku je bilo ob koncu zapisano, da bo Izvršni svet skupščine občine Jesenice pismeno opozoril vse organizacije združenega dela, da so dolžne uskladiti delitvena razmerja. Ali to pomeni, da delavci v združenem delu pod nobenim pogojem ne smejo deliti celotnega ustvarjenega dohodka, pa čeprav bi ta z ozirom na uspešno delo prekoračili dovoljene okvire, bodisi občinske ali republiške? Torej je res, da nam posamezne institucije vsiljujejo, kolikšen sme biti osebni dohodek delavca v združenem delu? Če je tako, potem so vsa naprežanja za čimboljše proizvodne rezultate brez pomena, saj je maksimalna višina osebnega dohodka že vnaprej določena.

Če kot samoupravitelji sklepamo in odločamo o pomembnih zadevah in sporazumih, kar je seveda naša pravica in dolžnost, je prav, da vemo tudi to, ali smo ob koncu vsakega četrtletja ali vsaj ob koncu leta ustvarili kaj več kot samo (takimenoenovani »suhi«) osebni dohodek.

Za odgovor se pristojnim službam Železarne v svojem in v imenu sodelavcev že vnaprej zahvaljujem.

Janko Fon

Razmišljanja o kulturnih prireditvah v cerkvi Sv. Marka v Vrbi

V organizaciji Glasbene mladine Jesenice so bila v avgustu in septembru v Markovi cerkvi v Vrbi POLETNA GLASBENA SREČANJA, na katerih je nastopilo nekaj zelo zanimivih in priznanih glasbenikov in glasbenih skupin.

Poletna glasbena srečanja v Vrbi zaslužijo vso pohvalo. Sicer tako pohvalo jeseniški glasbeni mladini nihče ni izrekel. V Železariju in Gorenjskem glasu je bilo tem glasbenim dogodkom posvečeno dovolj prostora. Tako smo veliko zvedeli o glasbeni skupini iz Trsta Gallus consord, ki jo sestavljajo Dina Slama, (glas in čembalo) Irena Pahor, (viola de gamma) in Miloš Pahor (prečna in kljunasta flavta). Predstavili so se z deli skladateljev predbaročne in baročne glasbe. Med ostalimi so nastopili še odlični slovenski flavtist Cveto Kobal, rojen leta 1960 v Idriji in mlada harfistka Jasna Corrado - Merlak, rojena leta 1966 v Trstu. Kobal je diplomiral na Glasbeni akademiji v Ljubljani, Corrado - Merlak pa na Konservatoriju v Trstu. Oba imata za seboj vrsto uspešnih solističnih nastopov s tržaško, ljubljansko in zagrebško filharmonijo. Na raznih glasbenih tekmovanjih sta osvojila že veliko nagrad. Snemala sta za RAI in JRT, posebno pa še za RTV Ljubljana, Koper, Zagreb, Titograd in Sarajevo. Cveto Kobal je bil letos edini Jugoslovčan na turneji po Franciji z orkestrom Ensemble Intercontinental, ki ga sestavljajo najboljši mladi glasbeniki sveta. (povzeto iz Železarija in Glasa Gorenjske)

Glasbena mladina Jesenice zanesljivo ve, da v poletnem času na Jesenicah manjka kulturnih prireditev. Ko so bila srečanja v Vrbi (koniec avgusta, začetek septembra), se je večina Jeseničanov že vrnila z dopustov in bi si ljubitelji glasbe tudi na Jesenicah želeli podobnih prireditev, kot so bile v Vrbi. Za to pa Glasbena mladina Jesenice ni imela dovolj poslušalcev. Da so srečanja »morala« biti prav v Markovi cerkvi v Vrbi, mogoče obstojajo tudi kakšni upravičeni vzroki? Vendar tako »močnih« vzrokov, da se nastopi tako kvalitetnih glasbenikov ne bi mogli organizirati tudi na Jesenicah, verjetno da ni.

Vrba je od Jesenic oddaljena ravno toliko, da je posebnost večernih urah težko priti tja, še teže pa se je vrniti na Jesenice. Vsak ljubitelj glasbe nima avta, lokalni in medkrajevni avtobusni prevoz pa ni preveč prilagojen, da bi se Jeseničani, Hruščani ali Javorčani zlahka odločili za obisk koncertov v Vrbi. Za tako vrsto komornih in solističnih nastopov je sedaj na Jesenicah dovolj

prostora. Prostori DOLIKA so zelo primerni za take prireditve. Prostorsko prav gotovo bolj kot v majhni cerkvi v Vrbi, akustično pa tudi ne zaostajajo za cerkvico Sv. Marka. Posebno kar se prostora tiče, se je že zgodilo, da v cerkvi ni bilo dovolj prostora za vse obiskovalce, zunaj pa je bilo mrzlo in temno. To pa odbi obiskovalce.

Markova cerkva v Vrbi, rojstnem kraju našega velikega pesnika Franceta Prešerna, je pomemben slovenski kulturni spomenik. Trdimo, da ni Slovenca, posebno pa ne Gorenjca, ki tega kulturnega spomenika ne bi spoštoval. Tako se do te cerkvice obnaša tudi naša družba, saj je cerkva kot kulturni spomenik trajno zavarovana.

Prav je, da je ob priložnostnih praznovanjih del kulturnih prireditev tudi v tej cerkvi. Ni pa potrebno, da je to ob vsaki priložnosti kar »obvezna« navada, da se vse, kar se le more spraviti v cerkev, mora izvesti tudi v Markovi cerkvi v Vrbi. Menda nekateri naši ansambli, skupine in posamezniki, pa tudi tisti, ki jih vodijo ali organizirajo njihove dejavnosti, mislijo, da je »gostovanje« v cerkvi vrhunec njihove umetnosti. Nastopanje v cerkvah je postalo čudna navada, modna muha, celo snobovstvo! Za vsem tem se pa lahko skrivajo še razne druge tendence? Upravičene pa so nekatere glasbene prireditve v cerkvah, ki imajo orgle. Poznamo veliko glasbenih del — maš, oratorijev — svetovalno znanih skladateljev, ki so jih namenili cerkvi in cerkvenim obredom. Takšne skladbe naj bi se izvajale tudi v cerkvah, ker izven cerkva le redko kje imajo orgle, te pa so obvezni instrument takšne glasbe. Flavte, trobente, harfe pa naj bi bili instrumenti, ki jih radi poslušamo tudi v manj »intimnih« prostorih (brez sveč), kot je recimo cerkev Sv. Marka v Vrbi. Harfo na Jesenicah nismo slišali že precej let. Na Jesenicah bo kmalu odrasla cela generacija mladih, ki harfe ne bo videla in slišala »v živo«. V Vrbo jih je zanesljivo z Jesenic prišlo zelo malo, ali pa nič? Vprašljivo je, kako na te prireditve gledajo in kaj mislijo verniki, saj včasih v cerkvi nismo smeli niti glasno govoriti; glasno smo lahko le molili, morali smo tiho hoditi, sedaj pa lahko tudi ploskamo! Franjo Ropret

Kulturna akcija v združenem delu

Glede na to, da v zadnjem času zelo oživljamo vprašanja kulturne akcije v združenem delu in vprašanje prostega časa delavcev in vseh delovnih ljudi, iz časopisa Zveze kulturno - prosvetnih skupnosti Jugoslavije »Kulturni život« v prevodu objavljamo v celoti sestavek dr. Branka Prnjata pod gornjim naslovom.

Kulturna akcija v organizacijah združenega dela mora biti usmerjena ne samo na zadovoljevanje in razvijanje kulturnih potreb ali na razširjanje kulturno — umetniških vsebin in vrednot. Usmerjena mora biti tudi na spreminjanje samega načina življenja in dela. Ni potemtakem beseda samo o tem, da se spremembe izvajajo samo na področju zadovoljevanja kulturnih potreb, temveč da se spreminja način življenja, pogoji dela, odnos do dela, proizvodnje in produktivnosti, da se razvijajo novi družbeni in medčloveški odnosi.

Danes kulturna akcija ne more imeti neke ozke parcialne opredelitve, ne moremo je voditi v tradicionalno pojmovanem kulturnem sektorju, temveč je bistvenega pomena za celovitost življenjskih pogojev delovnega človeka, za njegovo usposobljenost, da odloča o pogojih in rezultatih svojega dela, da odloča o svojih kulturnih potrebah in interesih.

Kulturna akcija torej ne sme imeti ozek, sektorski smisel prav zato, ker tudi kultura ne ostaja v sektorskih okvirjih. Kulturna akcija v organizacijah združenega dela mora povišati in obogatiti vsebino življenja, dela in prostega časa. Kulturna aktivnost v organizacijah združenega dela ne sme pomeniti formalno in mehanično vnašanje kulture v delo, temveč ustvarjanje vseh potrebnih pogojev za krepitev ustvarjalne komponente dela in življenja, da se delo resnično vse bolj osvobaja zunanjih okvirjev in omejitev, da se presega sivina, monotonost, rutina pri delu.

Kulturna politika v združenem delu je usmerjena v to, da humanizira splošne pogoje dela, da racionalno izkorišča ustvarjalni potencial in da istočasno vsebinsko bogati in osmišlja prosti čas. Potrebno se je soočiti z dejstvom, da obstoji nerazdružna zveza med delovnim in prostim časom in da zaradi tega kulturna politika v združenem delu mora biti celovita, usmerjena torej tako na delovni kot prosti čas.

Sociološke raziskave o korištenju prostega časa so v nekaterih okoljih pokazale, da obstojijo resnično še velike in neizkoriščene možnosti kulturnih aktivnosti v prostem času. Z drugimi besedami, prosti čas še ni dovolj izpolnjen s praviimi kulturnimi vsebinami, kulturno akcijo in samoaktivnostjo.

Za uresničevanje takšne usmeritve pa so nam potrebni ustrezni programi, kulturna akcija in animacija, prav tako pa skladno delovanje obstoječih kulturnih institucij. Prosti čas mora postati tudi čas, kakor bi rekel Marx, za »višjo dejavnost«. Bolj pogumno se mora odpirati prostor za vse bolj svobodne in vsebinsko bogate oblike kulturnih samoaktivnosti, ki bodo spodbujale kulturne potrebe in afinitete delovnega človeka, razvijale njegov smisel za resnične vrednote. Poleg tega prosti čas ponuja pomembne možnosti za nadaljnje strokovno usposabljanje in izpopolnjevanje, stalno inovacijo znanja, v čemer se skriva ne ravno majhni viri razvoja ustvarjalnih sil.

Vse dokler ne bomo popolnoma spoznali celoten družbeni, kulturni, izobraževalni, rekreativni pomen prostega časa, dokler ne bomo razumeli njegovega smisla za obnavljanje fizične in duhovne energije in bogatenja osebnosti delovnega človeka z novimi vsebinami, ne bomo v stanju da s sredstvi kulturne politike ustrezno reagiramo na izzive našega časa.

Kadar je beseda o kulturni animaciji v organizacijah združenega dela, potem je, prav glede vloge zveze sindikatov, temu vprašanju potrebno nameniti posebno pozornost. Pri tem gre predvsem za to, da se prebudijo prikriti ustvarjalni sili, da se prebudi zanimanje delovnih ljudi za vprašanja kulturnega življenja, za vprašanja kulturnih vsebin in vrednot. Pri tem gre tudi zato, da organizacije združenega dela in njihove organizacije zveze sindikatov postanejo odgovorne za kulturno življenje v delovnem ali življenjskem okolju, v krajevni skupnosti in občini.

Torej, kulturna akcija ima za cilj, da spodbudi interese za razna področja kulturnega življenja, predvsem pa za kulturno — ustvarjalno zavzemanje delovnih ljudi. Pri tem pa je napačna tista praksa, ki kulturnim animatorjem in organizatorjem prepušča vso skrb za kulturo.

Nasprotno temu moramo poudariti, da prav organizirane socialistične sile v organizacijah združenega dela,

še posebno zveza sindikatov, morajo biti v svoji celoviti kreativni dejavnosti dejavniki premikanja kulturnih akcij in iniciativ. Torej organizatorji in animatorji kulture ne morejo zamenjati delovanja organiziranih socialističnih sil na področju kulturnega delovanja. Organizatorji in animatorji kulture v organizacijah združenega dela vodijo strokovne, organizacijske in operativne posle, vezane na konkretne kulturne iniciative in programe. Njihovo strokovno, organizacijsko delo je lahko in je velikega pomena za spodbujanje kulturnih iniciativ, za animiranje delovnih ljudi, za operativno uresničevanje posameznih programov in podobno. Skratka, njihova funkcija je zelo pomembna le, če je naslonjena na široko kulturno aktivnost delovnih ljudi in njihovih organizacij, predvsem zveze sindikatov.

Organizatorji in animatorji kulture niso nikakršni »dušebrižniki«, zadolženi za kulturno življenje delovnih ljudi. Odločitve o kulturnih programih in kulturni politiki sprejemajo delovni ljudje sami. Organizatorji in animatorji so torej v funkciji realizatorjev teh programov in te politike. V zvezi s tem je nujno poudariti njihovo ustrezno strokovno in teoretično usposabljanje.

Ni dovolj, da organizatorji in animatorji kulture razpolagajo samo z določenimi informacijami o kulturnem življenju, da se usposobijo za določene tekoče operativne posle in naloge. Razpolagati morajo z določene

nimi teoretičnimi spoznanji o najrazličnejših kulturnih in družbenih problemih. Morajo se orientirati na zelo prepletene, pa tudi protislovne kulturne tokove in dogajanja. Iz tega vidika mora biti izobraževanje in izpopolnjevanje organizatorjev in animatorjev spremljano s stalnim osveževanjem in dopolnjevanjem že pridobljenih znanj in spoznanj.

Kulturna politika, celovito koncipirana, mora izražati kulturne potrebe in interese delovnih ljudi. Spodbujati mora vse oblike in vsebine kulturnega delovanja, ki vodijo k nadaljni humanizaciji življenja in dela, k razvijanju novih socialističnih samoupravnih odnosov. Dejansko se lahko reče, da kulturna politika vse bolj postaja instrument dela, ki se osvobaja in ne nekakšna zunanja sila, ki presoja o kulturnih tokovih in kulturni ustvarjalnosti.

Zaradi tega tudi odločanje o kulturni politiki in kulturnem razvoju nujno prehaja iz ozkih tradicionalnih okvirjev in administrativno - etatičnih struktur v sfero resničnih pravic ustvarjalcev v materialni in kulturno - duhovni proizvodnji, da odločajo o kulturnem življenju in razvoju.

Kulturna politika, ki se vodi po sili inercije in izven širokih in kvalificiranih razprav, nima izgleda, da ostvari globlje sledi v kulturnem življenju, da prisvoji nove izzive sodobne civilizacije in naše družbe. Pritisk starih odnosov in podedovane inercije je mnogokje še dovolj močan, da ne sprejemajo novih pobud, niti dovolj pogumno ne odpirajo novih možnosti kreativnega raziskovanja.

Prevedel J. V.

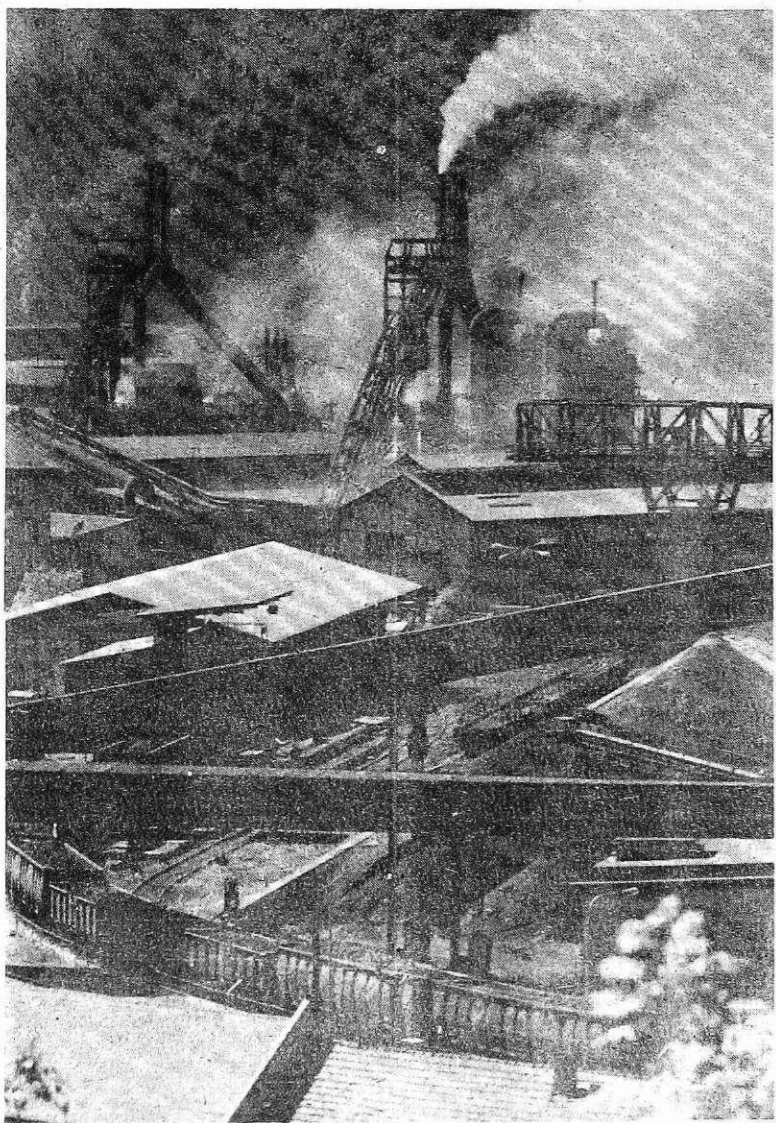
PRISPEVKI ZA MEDICINSKE APARATURE

V avgustu in septembru so za medicinske aparature jeseniški bolnici darovali:

- OOZS tovarne Veriga Lesce — namesto venca za pokojno Ivanko Vovk — sodelavci — 10.000 din;
- OOS ŽJ — TOZD Energetika — namesto venca za pokojnega Stanka Krmelja — 8.000 din;
- OOS ŽJ — TOZD Hladna valjarna Jesenice namesto venca za pokojnega Franca Mlakarja — 5.000 din;
- Mojca Verovšek, Jesenice, C. revolucije 4 — namesto cvetja na grob ob obletnici smrti Mitja Verovška — 10.000 din;
- Minka Legat, Dovje 7, Mojstrana — v spomin na hčer in sina — 12.000 din;
- Janka Petrc, Bled, Črtomirova 30 — namesto cvetja na grob Jožeta Kuralta, Spodnje Gorje — 5.000 din;
- KO Rdečega križa Gorje — namesto venca za pokojnega Jožeta Kuralta — predsednika RK Gorje — 10.000 din;
- Zveza sindikatov Slovenije, Občinski svet Radovljica — namesto cvetja za pokojnega Jožeta Kuralta iz Spodnjih Gorij — 10.000 din;
- OO ZS Družbenopolitična organizacija občine Radovljica — namesto venca za pokojnega Jožeta Kuralta iz Spodnjih Gorij — 10.000 din;
- Ivan Treven — namesto cvetja na grob sestre Ljudmile Okrožnik — 8.000 din;
- Stanovanci Titove 87, Jesenice — ostanek od venca za pokojnega Franca Kranjca — 5.700 din;
- TOZD Hotel Krim, Bled — prispevek po sklepu delavskega sveta — 10.000 din;
- KO sindikata Železarne Jesenice — namesto venca za pokojnega Ivana Martelaka — 10.000 din;
- Franc Treven z družino, Otmarja Novaka 2 Jesenice — namesto venca za pokojno sestro Ljudmilo Okrožnik — 10.000 din;
- IOS — Valjarna debele pločevine ŽJ — namesto venca ob smrti Ivana Martelaka — 8.000 din;
- Stanovanci Bokalove 19, Jesenice — namesto venca za pokojnega Marjana Vebra — 8.400 din;
- ŽJ odstopljeni avtorski honorar Mirka Rabiča CPSI ŽJ — za 30., 33. in 34. št. Železarija — 4.599 din;
- ŽJ odstopljeni avtorski honorar Maje Junež — ŽJ, za 32. št. Železarija — 1.000 din;
- Vzgojno varstvena organizacija Jesenice — namesto cvetja za pokojnega Ivana Martelaka, očeta naše sodelavke — 5.000 din;
- Zdravstveni dom Jesenice — kolektiv zobnih ambulant — namesto venca za pokojnega očeta sodelavke dr. Mencingerjeve — 7.200;
- Zdravstveni dom Jesenice, kolektiv zobnih ambulant — namesto venca za pokojnega očeta sodelavca Dušana Tanka — 7.200 din;
- Stanovanci Savske 4, Jesenice — namesto cvetja na grob pokojnemu Rudiju Veharju — 10.000 din;
- Mici in Drago Grčar, Titova 87, Jesenice — namesto cvetja na grob pokojni svakinji in teti Ani Grčar iz Doslovč — 4.000 din;
- Sodelavci Vzdrževanja Plavž — ŽJ — namesto venca za pokojnega Rudolfa Veharja — 35.800 din;
- ŽJ — elektro energija — ostanek od venca za pokojnega sodelavca Marjana Vebra — 30.500 din;

Skupna vsota zbranega denarja je v letošnjem letu 2.316.428 dinarjev. Delavci splošne bolnice Jesenice in uredništvo Železarija se zahvaljujemo za prispevke!

Pridružite se tudi vi in prispevek namesto vencev in cvetja na grob pokojnim ali namesto drugih volil, čestitk in podobno, nakažite na žiro račun : SPLOŠNA BOLNICA JESENICE, številka 51530-603-31205, z navedbo: »namesto venca za tega in tega...«, darila in podobno.

Plavža (foto: I. Kučina)

Dopisujte

ŽELEZAR

POLETJE STAREGA VOLKA

(iz zbirke planinskih zgodb ODTOD DO KAJMAKČALANA)

Ujel sem štirinajst dni časa za sprehod po makedonskih planinah.

Ta čas sem sklenil prebiti čimbolj smotno. Že med vožnjo iz Skopja v Bitolo sem prizadevno buljil skozi okno, da mi ne bi ušla kakšna naravna ali zgodovinska znamenitost ob poti.

Iz prospekta, ki so mi ga dali na bitolskem turističnem uradu, sem se poučil, da je v Makedoniji mnogo čudovitih planin, da pa Pelister s svojimi jeziri, potočki, borovimi gozdovi, lepimi razgledi, urejenimi planinskimi potmi in kočami prekašuje vse in da se je zato treba obvezno povzpeti nanj.

»Kar je obvezno za vse, je obvezno tudi zame,« sem si mislil, ko sem naslednji dan v potu svojega obraza sledil markacijam, ki naj bi me privedle do planinskega doma pri Velikem jezeru pod Pelisterom.

Moja zvestoba markacijam (tako tipična za stotisočglove slovensko planinsko čredo, ki ji pripadam) je bila bogato poplačana: kočja je bila odprta, oskrbnik prijazen, čaj osvežujoč, jezero bistro, razgled prima, tako da nisem štedil ne z daljnogledom ne s fotoaparatom. Disciplinirano sem se upisal v knjigo obiskovalcev in potem še posebej v knjigo vtisov (»Bilo je lepo in upam, da bom še prišel sem!«, šel s kurami spat, se ob zori zbudil, zloščil čevlje, si nahljil čaj v čutaro, zurnil filce rumo (rum za pogum!), si na debelo natrl obraz z zaščitno kremo proti soncu in vetru in se povzpela na vrh Pelistera, ki me je že od daleč vabil, ozaljšal z mogočno jekleno konstrukcijo TV pretvornika, najnovejšo pridobitvijo pelisterskega narodnega parka, ki se sicer ponaša še z redko vrsto kanadskega bora, raznovrstnim gorskim cvetjem in s čudovito lepimi metulji, ki jih razen na Pelisteru najdeš menda samo še ponekod v Egiptu.

Razgled z vrha je bil res enkratni: Prespansko jezero, denimo, je ležalo kot na dlani pod menoj, in če bi bilo ožarje čistejše, bi prav gotovo videl tudi Solun in Egejsko morje.

Z vedrim čelom in bodrim korakom sem krenil v dolino. Nisem trgal planinskega cvetja, še borovnic ob poti se nisem dotaknil, ker sem si zaadal nalogo, da se še pred sončnim zahodom okopam v Prespanskem jezeru.

Rečeno, storjeno: sonce še ni zašlo, ko sem že veselo čofotal v jezeru in potem na plaži izpostavljal svoje športno stenoirano telo zadnjim sončnim žarkom in občudujočim pogledom mladih kopalč.

Noč me je našla med čistimi ruhami novega hotela v Resenu, čigar pročelje je krasil velik neonski napis I PO TITO TITO. Zaspal sem z bodro mislijo v srcu: moja domovina ostaja zvesta revolucionarnim idealom našega velikega voditelja in jaz sem ponosni sin te domovine.

Sredi noči sem se zbudil, ves moker od potu. Tresoč se po vsem telesu sem se opotekel na stranišče, kjer sem dolgo in izdatno bruhal v školjko. To me je začudilo, saj me zadnja leta moj želodec še nikoli ni pustil na cedilu, četudi sem ga obremenjeval z uvo mogočih nesnag iz delavskih menz in samopostrežnih restavracij, pa tudi pogretnih konzerv in neopranega sadja se nisem nikoli branil. In čevapi, ki sem jih imel za večerjo v hotelski jedilnici, so bili prav okusni, še posebej, ker sem jih izdatno zalival s hladnim pivom.

»Kakšen hudič pa je zdaj to?« sem se mrzlično spraševal, sklonjen nad školjko v premoru med dvema poplavama kozlanja. Tako podjetno sem se lotil te ture, bil sem na vrhu Pelistera in se še isti dan kopal v Prespanskem jezeru, stoddotno sem izpolnil plan, zdaj pa kozlam ko vidra in se tresem kot šiba na vodi.

Če niso bili čevapi okuženi s salmonelo (kot sem najprej posumil), potem — in v to sem zmeraj bolj prepričan — je bilo nekaj, kar ni bilo v nobeni zvezi s hrano, NEKAJ, kar se me zmeraj pogostje loteva po takih uspešnih podvigih (četudi nikoli v tako akutni obliki kot tisto noč v Resenu): življenja gnus in stud, občutek praznine, lebdjenja v praznem prostoru, ki se lahko, če se mu še pravi čas ne postavim v bran, intenzivira do vrtoglavice, slabosti, bruhanja.

Ali me ni to NEKAJ spremljalo že vso pot na prenapolnjenem vlaku iz Slovenije in na pohodu čez Pelister, ko sem kot konj s plašnicami na

očeh sledil markacijskim oznakam? Ali se nisem v vasi Arvati na daleč izognil svatbenemu sprevodu, ker me je bilo sram nahrbtnika, pumparic in čutare, ki mi je bingljala ob boku? Ali nisem v vasi Krani grdo opsoval mater dvanajstletnemu dekcu, ki me je v svoji otroški zvedavosti nič hudega sluteč pobaral, od kod prihajam in kam sem namenjen? Ali me ni ob prihodu v Resen spreletelo, da bi pobral kamen s ceste in ga zalučal v razkošno razsvetljen napis I PO TITO TITO? Ali me ni zvečer v hotelski sobi ko sem se sklanjal nad zemljevid Makedonije, iščoč primerne izhodišča za moje prihodnje planinske podvige, za hip obšla misel, da so vse te gore z zvenečimi imeni Pelister, Galičica, Stogovo, Karaorman, Korab, Šara le različni obrazi ene in iste gore, na katero valim eno in isto sifzovsko skalo svojih jalovih prizadevanj in neuresničenih želja?

No, po tem odstrupljajočem kozlanju, ki me je dokončno očistilo športnega zagona po osvajanju vrhov in zbiranju transverzalnih žigov, lahko z jasno zavestjo ugotavljam, kar sem poprej le nejasno slutil:

Vse je en k.

Včeraj si bil na Pelisteru, jutri boš na Galičici, Stogovu, Karaormanu, Korabu in Šari. Hodil boš zdaj po travi zdaj po kamenju zdaj po blatu. Če te ne bo žgalo sonce (kar je najverjetneje), te bojo preganjale nevihte in močil dež. Srečeval boš pastirje, planince, drvarje, vojake. Pogovarjal se boš z njimi — in zehal od dolgčasa. Vzpental se boš na vrhove, ki te bojo nagrajevali z enkratnimi razgledi na ravnine in planine, reke, jezera, mesta in vasi.

Kako čudovito!

Kako dolgočasno!

Bil si na Pelisteru in to ti popolnoma zadostuje. Zvedel si, kar si hotel zvedeti: Pelister je en velik kup kamenja.

Na svetu je še na tisoče takih kamnitih gred. Ali boš mar na vse te kupe zlezal?

Tri letne čase me ni bilo v hribih, četudi sem bil vseskozi prepričan, da mi je brez hribov tako nemogoče živeti kot brez vode in brez hrane. Po vsakem šaržu sem šel posedat na palete pred jeseniško martinarno, kjer sem delal; ves prepoten od vročine in umazan od prahu sem občudoval zasnežene gore nad fabriškimi dimniki — Golico, Rožco, Kepo, Stol — in bilo mi je, kot da iz globočin pekla zrem v nebesa. Tri letne čase, trikrat po trideset dni je trajalo, preden sem strgal verigo, na katero sem bil prikovan, zdaj pa, ko sem prost, ko imam hribe na dosegu roke, ko poznam poti do njih, ko imam v nahrbtniku vse, kar bi mi lahko prišlo prav na dolgi planinski turi, sta me malodušje in gnus prikovala k tlom.

Zjutraj:

Sedim na klopi pred avtobusno postajo v Resenu in opazujem mravljo, ki vleče s seboj bučno seme, desetkrat večje od nje. Vleče ga po nasmetenem asfaltu, čez vzbokline in vdolbine, po najkrajši poti mimo kamenčkov, zgorelih vžigalic, cigaret-nih ogorkov, odvrženih mareličnih koščic in kepic zmečkanega papirja. Z občudovanjem vredno vztrajnostjo išče oporne točke in kadar ji kljub vsej prizadevnosti tovor obteži, si za hip oddahne, da si ogleda teren in nabere moči, potem pa spet vleče, vleče, vleče... Kam? Odkod? Čemu? Ne vem.

V čem se razlikujem od te mravlje? Kakšna je razlika med njeno potjo in mojo, med njenim tovorom in mojim?

Nič ne veš o mravljah, in komaj kaj več o ljudeh. Ali si upaš trditi, da zares poznaš svojo mater, očeta, sestro, brate, žensko s katero živiš?

Nikogar ne poznaš in nihče te ne pozna. Človekovo življenje je samotno popotovanje od zibelke do groba.

Zdaj vem: ne zanimajo me ne planine ne jezera ne reke in ne hiše. Zanima me človekovo življenje, človekova usoda, zanima me, kako je mogoče preživeti, kako je mogoče ohraniti svoj obraz, kako je mogoče obstati kot unikat med serijskimi izdelki.

Zanimajo me človeški obrazi.

Opazujem ljudi na avtobusni postaji: Makedonci, Albanci, Romi, Vlahi, Turki... Sredi vseh teh topih, neumnih, vsakdanjih obrazov iščem obraz, ki bi me vznemiril, presenetil, očaral... Morda ga bom zagledal prav tule v Resenu, če le še počakam pet minut na tej klopi. Morda.

Morda pa bi bilo bolje, da bi ostal kar doma v Sloveniji, v Ljubljani, denimo, ali na Jesenicah, ali v Baški

grapi. Še malo, pa bom poslal k hudiču Makedonijo z vsemi njenimi planinami vred in se s prvim vlakom odpeljal domov.

In če tega ne bom storil, bo to samo zato, ker mi je misel na šest-najsturno vožnjo v zatohlem in prenapolnjenem vlaku še veliko bolj odvratna od misli na makedonske planine.

Torej — v Mariovo!

Mariovo je težko prehodno hribovje, ki se razprostira od Kajmakčalana na jugu, vzdolž grške meje, pa do Crne reke in do Tikveškega jezera na severu. Prometne zveze so slabe, razdrapani kolovozi in zaraščene konjske steze vodijo od vasi do vasi, katerih prebivalci so se večinoma odselili v bližnja mesta Bitolo, Prilep in Kavadarce, če ne kar v Avstralijo in Kanado; tisti redki pa, ki so ostali, gojijo ovce in svinje, pa tudi rž in koruza za silo uspevata na revnih poljih. Le redkokateri popotnik zide v te kraje in kadarkoli sem med svojim bivanjem v Makedoniji začel pogovor o Mariovu, so me sobesedniki brž utišali, češ, to je pusta divjina, o kateri ni vredno izgovarjati besed.

Mariovo je iz starih kamenin. Ob sončnem zahodu se ti zdi, da so skale ob poti posute z zlatim prahom, ko pa vzide mesec, se zlato pretopi v srebro.

Due svetli morji me zalivata zvečer na vrhu Selečke planine: morje luči oddaljenega mesta Prilepa in morje zvezd na širnem nočnem nebu. Pod veliko skalo gnajsa si poiščem varen pristan za nočni počitek in ležem v travnato posteljo pod milim nebom.

Že ob prvem svitu me zbudiijo klič pastirjev in čingljanje ovčjih zvocev. Z vodo si splaknem grenka usta in se napotim v široko brezvodno dolino, polno vsevprek razmetanih skal, ki so bile stvarniku očitno odveč pri zidavi okoliških planin. V poletni vročini je ljudem in živini edino pod temi skalami mogoče najti košček sence, saj zaradi pomanjkanja vode daleč naokoli ni najti nobenega tveševa.

Polodne. Žareče sonce mi stoji na glavi. Zadnji požarki vode iz čutare so nagnusno mlačni in plehki. Ostanek vode si zlijem na glavo in za srjoco. Blagodejni hlad traja nekaj minut, dokler me sonce ne posuši.

Pa si malo od bliže ogledmo rečno korito na dnu doline, ki je od daleč videti tako brezupno belo in suho! V kotanjah je sicer ostala še tu in tam kakšna smrdljiva mlakuža, v kateri se namakajo žabe, pajki drsalcji pa množično izvajajo svoj prosti program. Fuji! V tej gnojnici še nog ne bi namočil, kaj šele, da bi jo pil in z njo napolnil čutaro.

In tako hodim, hodim, hodim, po razbeljeni kamniti puščavi, jezik se mi lepi v ustih, od znoja razjede noge me pečejo v Borovih copatih (ki pa so kljub temu še najbolj prikladno obuvale za te kraje), jermeni nahrbtnika mi režejo rdeče raze v ramena, martinčki mi skačejo izpod nog, tu in tam se v orumenelo travo ob poti nerodno skobaca preplašena želva.

Fatamorgana! Žuboreč potoček v senci košatega drevesa!

A ne! Drvo je, potoček je! Prav do mene prihaja njegovo blagolaslno žuborenje izpod skale. In kar je zares podobno čudežu: voda je čista in hladna. Kako sem jo lokal! Kako sem potem zalezal v senci pod drevesom! Večirilo se je že, ko sem krenil naprej.

Nizek griček, preoran v koruzno polje, je naznanil bližino vasi: polje je bilo izsušeno, koruza je slabo uspevala. Pozneje sem zvedel, da je polje zadržano. Saj se mi je zdelo! Na zasebnih poljih sem videl že bolj-šo koruzo.

Vas Veprčani: orlovsko gnezdo, pripeto na pobočje planine Dren. Samo s konjem je mogoče priti v to kamnito gnezdo, s trdoživim makedonskim konjičem, ki ne porje dosti, ne pije dosti in mu ni mar za vročino. Vas je na las podobna vsem drugim mariovskim vasem, ki ne premorejo elektrike in ne cestne povezave z dolino: večina hiš je zapuščenih in razpadajočih, tam jezdi starec na oslu, tam upognjena, v črnilo odeta starka nese korec vode od vodnjaka, petelin kikirika na gnoju, okoli primitivnih slamnatih ulnjakov brečje čebele, mršavo, umazano prase mi prikruli nasproti, brez težav bi mu preštel rebra. »Dobro večer, pujsek, kako si kaj?« ga pozdravim, prase pa oddirja, da se kar praši za njim.

Pri vodnjaku sredi vasi sem se zapletel v pogovor s starim pastirjem, ki mi je potožil, da mu je pred dnevi volk odnesel ovco. »Črede si ponoči ne upamo več puščati same v ovčarniku,« je rekel. »Ponoči kurimo ognje in stražimo.«

(Nadaljevanje in konec prihodnjic)

Jesen je dobil v pomoč skupino fantov. Skriva so Filipa iskali povsod tam, kjer je bilo najverjetneje, da ga bodo lahko ujeli neopazno. Tvegali so, tudi na cesti s postaje so postavili zasedo. Opazili so ga že, ko je stopil z vlaka.

Prijeti ga moramo še danes. Ne sme nam uiti, ljudje pa tega tudi ne smejo opaziti! Je pojasnil Jesen svoji skupini. Navadno je Filip zavlil po svoje, to pot pa je šel z gručo ljudi, ki je kakor on, prihajala od vlača.

Opazovali so ga od blizu, skriti nad cesto in želeli so, da bi se ločil od drugih. Toda, kakor bi vedel, se je držal ljudi. Dan je bil in nemška postojanka blizu, zato se jim je izgubil izpred oči.

Kar od tod ga bom spodnesel, je sikal Ris, ki mu je bil Filip spravljen očeta v zapor.

Ne, je odsekal Jesen. — Vedeš se, kakor da ne veš, kaj nam je storiti!

Ne bi ga bilo težko položiti tudi med ljudmi, zlasti, ker je bila razdalja majhna, a hoteli so ga na tihem, brez priča, da o tem ne bi takoj zvedeli ne gestapovci ne ljudje. Morda je poleg njega še kdo drug. Zakaj ga potem ubiti brez zasliševanja! Vse, kar ve, bo moral natanko razkriti! Šele potem bomo videli, kaj z njim.

Čutili pa so, da ga bo treba zgrabiti hitro. Morda so gestapovci že ugotovili, kaj so zagrešili, ko so Petru dovolili obisk. Morda tudi Filip že kaj ve o tem, ker ga ne morejo nikjer iztakniti.

Jesen je bil nataknen tako, da se mu nihče ni prav obrnil. Aleš je imel dober nos in tudi jaz se nisem zastoj poganjal okoli tega hudiča, si je govoril Jesen, ko je dobil še Angelino sporočilo. Nazadnje so ugotovili, da Filip še ne more vedeti, za kaj gre. Vendar pa se je ogibal krajev, kjer bi se lahko srečal s partizani. Obveščevalci pa nikomur niso zaupali, da ga lovijo. Tudi Gorskemur ne, kajti znano jim je bilo, da Gorski veliko do nanj. To bi jim utegnulo pokvariti lov. Ko bodo z njim

IVAN JAN

84

MRTVI NE LAŽEJO

povest

razčistili, bo že zvedel.

Mizar Dolenc, ki je Filipu delal okna in vrata, je bil zanesljiv možak. Ljudje so vedeli, kako ga je Filip prosil in priganjal, mu je hitro naredil in ga tudi večkrat obiskal. Ta okoliščina je v mladem Jesenovem pomočniku porodila izvedljivo misel. Z Jesenom sta skovala načrt.

Tako. Filip bo sam prišel v naše roke! Je potem rekel Jesen.

Prihodnjega dne je Filipa obiskal mizar Dolenc. Našel ga je na gradbišču, kamor partizani podnevi niso mogli priti neopazeno in brez tveganja.

Pridi pogledat ali pa kar iskat, mu je oznanil mizar. Filip se je tega razveselil, vendar je nekoliko pomislil, preden je rekel:

Popoldne se oglasim.

Mizar se je poslovil, češ da se mu zaradi opravkov mudi.

Pot do vasi, kjer je stala mizarjeva hiša, je bila lepa kakor v parku. Najprej je zavijala ob njivah, potem pa se je začela vzpenjati. Tam, kjer je bila prijazna gošča in so se poleti pregreli in zasopli potniki navadno ustavljali, da bi si oddahnili v široko hladni senci, je bila vsekana v hrib. Zaradi gostote drevja in vsega je Jesen izbral za zasedo prav ta kraj. Vas je bila blizu in tudi orožniška postaja ne daleč, gozdček pa nekako sam zase in bi jim v najslabšem primeru lahko presekali umik, vendar je vse to govorilo tudi njim v prid. Kdo bo pomislil, da bodo na tako nevaren kraj in celo podnevi prišli partizani. Blizu mizarja bi tvegali več, kajti tam bi se Filipu morda ponudila priložnost za beg. Zato so s takim načrtom tvegali dosti manj in si zagotovili razmeroma lahek lov. S tem bodo zavarovali tudi mizarja, ki ni natanko vedel, kje bodo čakali Filipa.

Sredi popoldneva je Filip sedel na kolo in ga začel nestrno poganjati, kakor bi v njem nekaj gorelo ali kot bi s kom tekmoval. V resnici se mu ni mudilo nikamor. Ni rad zahajal v to stran. Šlo mu je za okna, nekaj pa ga je gnalo, da bi spoznal, če ga morda res kdo zalezuje, kot ga je opominjal občutek.

Zadihan se je pripeljal pod klanec. Tudi tega je hotel premagati, vendar ni šlo. V popoldanski tihozi so zapeli koraki in zdeli so se mu nenavadno glasni. Neprijetno se je počutil med vedno gostejšim drevjem in v useku, ki se je v klanec vse bolj ožil. Ni se mogel premagati, da ne bi previdno pogledal okoli sebe. Saj je blizu vas, dan je in Nemci niso daleč, se je tolažil. Pa vendar sta ga samota in mir hudo motila.

Jesen s fanti je nad potjo čepel že več ur. Skrili so se za drevjem in se potaknili po grmovju. Razvrščeni so bili tako, da bi se v skrajni sili ali zaradi kakega presenečenja lahko tudi umaknili. A le v skrajni sili. Filipa morajo dobiti, če se bo le pokazal!

Štirje so tičali na levi, trije na desni strani ceste. A Jesen je dva poslal tudi na ovinek. Morda bo stekel navzdol. Spredej mu bodo že zaprli pot. Potaknjeni tam okoli niso več govorili, nihče se ni premaknil. Le Jesen, ob katerem je ležal Sokol, je sem in tja kaj pošepetal. Bo prišel ali ne? Morda se bo pripeljal na vozu, da bo pobral izdelano opravo? Potem bodo sitnosti in s konjem in takoj se bo zvedelo, da se je Filipu nekaj zgodilo. No, bomo že kako, samo pride naj!

Nenadoma so ga zagledali. Pritiskal je na kolo, potem pa stopil z njega in se oziral na vse strani. Ustavil se pa ni.

Le še nekaj korakov...

Tik nad njim je v hipu vse oživilo. Imel je le toliko časa, da se je ozrl in zdrznil, potem pa so bili partizani že ob njem. Prvi trije so z roba skočili predenj.

Kolo mu je zdrknilo na tla, prebledel je in se ustrašil, posebno še, ko je nekaj korakov od njega Jesen ukazal:

— Roke gor! Hitro!

Dva sta ga naglo preiskala. V notranjem žepu so našli pištolo. Jesen mu jo je vzel.

V svojem življenju Filip še ni bil tako prepaden.

— Zvežite mu roke in hitro s ceste! Je velel Jesen.

Izginili so s ceste skoraj tako naglo, kakor so se bili prikazali. V bližini ni bilo nikogar in gozd je bil miren kakor prej. Nekdo je pobral še kolo in ga skril v grmovje.

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

● Na prvem skupnem zasedanju vseh treh zborov skupščine občine Radovljica so 24. septembra obravnavali in sklepali o poročilu izvršnega sveta o izvajanju ukrepov zveznega izvršnega sveta v občini Radovljica. Z nekaterimi pripombami so sprejeli analizo izvajanja resolucijskih načrtov v letu 1986. Sklenili so, da izvršni svet pozove vse OZD, da dosledno uresničujejo cilje gospodarskega razvoja, določene z resolucijo za leto 1986.

● Vsi trije zbori skupščine občine Radovljica so na ločenih sejah najprej presojali usklajevanje proračunske porabe z rastjo dohodka v občini. Obravnavali so osnutek odloka o lokalnem načrtu za obdobje Bled, ki jo je zbor združenega dela zaradi nepopolne obrazložitve umaknil z dnevnega reda. Sprejeli so osnutek odloka o določitvi matičnih območij v občini Radovljica in razpravljali o predlogu družbenega dogovora o načinu uporabe in upravljanja s sredstvi solidarnosti za odpravljanje posledic naravnih nesreč in o usklajevanju predpisov občinske skupščine s spremembami zakona o prekrških. Potrdili so tudi osnutek nekaterih sprememb statuta občine Radovljica in periodični delovni načrt vseh treh zborov za zadnje tromesečje 1986. Zbori so opravili tudi več kadrovskih razrešitev in imenovanj.

● Delegti zbora združenega dela in zbora krajevnih skupnosti so ločeno sprejeli odlok o prenehanju lastninske pravice in drugih pravic na zemljiščih, namenjenih za stanovanjsko gradnjo na območju zazidalnega načrta Brezovica, osnutek odloka o pogojih za oddajo nezazidalnega stavbnega zemljišča, osnutek odloka o obveznem združevanju sredstev za gospodarjenje s komunalnimi objekti in napravami skupne rabe v občini Radovljica v obdobju 1986 do 1990 ter osnutek odloka o obveznem združevanju sredstev za vzdrževanje cest v občini Radovljica v obdobju 1986 do 1990.

● Na ločeni seji so delegati zbora krajevnih skupnosti prejeli sklep o uvedbi uličnega sistema v naselju Ribno in sklep o imenovanju nove ulice v naselju Lesce po narodnem heroju, domačinu Antonu Dežmanu — Tončku, ki se bo imenovala Dežmanova ulica. Na vseh treh zborih so delegati poslušali odgovore na delegatska vprašanja, ki jih je bilo tokrat kar precej, ter zahtevali noya pojasnila.

● Izvršni svet občinske skupščine Radovljica je na 13. seji 23. septembra obravnaval predlog odloka o organizaciji in delovanju sistema za opazovanje in obveščanje na Gorenjskem, poročilo delovne skupine za preučitev in analiziranje stanja v Komunalnem gospodarstvu Radovljica s predlogi ugotovitev in stališč. Na seji so izrekli mnenja k imenovanju inšpektorjev v Upravi inšpekcijskih služb za Gorejsko.

● Na 38. seji predsedstva OK SZDL Radovljica so 22. septembra spregovorili o vsebini samoupravnih aktov LRP Triglav Jesenice in o predlogu organizacije in izvedbe programa izobraževanja delegatov sedanjega mandata. Sprejeli so finančno poročilo in oceno realizacije finančnega načrta do konca leta 1986. Seznanili so se tudi z nekaterimi kadrovskimi vprašanji iz svoje pristojnosti po družbenem dogovoru.

● Občinski svet zveze sindikatov Radovljica je na peti seji 23. septembra presojal dosežene rezultate gospodarjenja v občini in stanje na področju delitve dohodka in osebnih dohodkov v OZD, TOZD in delovnih skupnostih v luči izvajanja novega interventnega zakona.

● Koordinacijski odbor za vprašanja naših delavcev na začasnem delu v tujini pri predsedstvu OK SZDL Radovljica je 23. septembra preučil priprave na organiziranje obiska otrok naših delavcev iz Essna pri svojih vrstnikih v radovljiški občini.

● Na prvi seji koordinacijskega odbora za bolj proti alkoholizmu in narkomaniji pri predsedstvu OK SZDL Radovljica so 25. septembra obravnavali pobudo Rdečega križa Slovenije za letošnje aktivnosti v boju proti kajenju in poziv Republiške konference SZDL Slovenije za vključevanje SZDL v to akcijo. Pripravili so tudi program akcije v občini.

● Izvršni svet občinske skupščine Radovljica je na septembrski seji sklenil, da ne pristopi k podpisu družbenega dogovora o vlogi, izhajanju, razširjanju in financiranju revije »Naš delavec« za delavce na začasnem delu v tujini. Revija namreč ne sodi na področje splošne porabe, oziroma v proračunske razporeditve.

● Ko je radovljiški izvršni svet pred dnevi ocenjeval rast osebnih dohodkov v obdobju januar — september 1986 v gospodarstvu, je presodil, da bo rast razporejenih sredstev za osebne dohodke v primerjavi z enakim obdobjem lani 89 odstotna. Ponovno oceno bo izvršni svet naredil v oktobru, da obkrat pa je OZD in skupnostim iz negospodarstva dovolil, da ob izpolnjevanju dogovorjenih programov in če imajo dovolj sredstev osebne dohodke v primerjavi z lanskeletnimi v tem obdobju povečajo za največ 89 odstotkov.

● Delavska univerza Radovljica v dogovoru in s pooblastilom Republiškega inšpektorata za požarno varnost Slovenije pripravlja širšo akcijo za usposabljanje odgovornih delavcev za požarno varnost v združenem delu. Tovrstno usposabljanje in preverjanje znanja je z zakonom obvezno. Delavska univerza je že pripravila 58 urni program predavanja in vaj ter strokovne izpite, ki jih morajo udeleženci opraviti najkasneje do 29. decembra letos.

● Obnavljanje, urejanje in asfaltiranje pločnikov osrednje Gorenjske ceste v središču Radovljice, ki ga opravljajo delavci SGP Gorenje iz Radovljice po programu sveta krajevnih skupnosti Radovljica, potekajo po načrtu. Manjši zastoj je nastal zaradi izkopa jarka za instalacije med stavbo občinske skupščine in objekta Čebelica nasproti nje, preko obeh pločnikov in cestišča.

● Kopališki odbor krajevnih skupnosti Radovljica, ki skrbi in upravlja kopališče in kamp je na septembrski seji ocenil, da je bila letošnja poletna sezona kljub muhastemu vremenu boljša od lanske. Sicer so letos našli manj gostov kot lani, vendar pa kar za petino več nočitev. Teh je bilo od junija do septembra že nad dvajset tisoč, lani pa le 9.736. V radovljiški kamp prihajajo večinoma stalni gostje, predvsem tuji, ki odhajajo, ali se vračajo z morja. Letos so jim ponudili obnovljene sanitarije in še nekaj koristnih sprememb v kampu in na kopališču, drugo leto pa nameravajo z obnovitvenimi deli še povečati udobje svojih gostov.

● Razmeroma lepo jesensko vreme je v septembru kljub koncu turistične sezone precej domačih in tujih gostov zadržalo v vseh turističnih krajih radovljiške občine. V Šobcu so v kampu do sredine septembra in še kateri dan več prijavljali poprečno še nad 150 do 160 gostov, v drugih kampih pa od pet do deset nočitev. Precej gostov so pritegnile številne prireditve, ki so bile od 19. do 21. septembra na Bledu, v Lescah, v Bohinju in drugod po Gorenjski.

● V športni dvorani na Bledu je bil v organizaciji RTV Ljubljana v soboto, 20. septembra, drugi festival otroških pesmic pod naslovom Blejski srček, ki so se ga udeležili otroci iz vse Slovenije.

● Ob zaključku poletne koncertne sezone je moški pevski zbor A.T. Linhart iz Radovljice v petek, 20. septembra, v avli radovljiške graščine pripravil celovečerni koncert narodnih in umetnih pesmi iz slovenske in tuje zborovske zakladnice. Pod vodstvom Betke Demšar — Zupan so radovljiški pevci navdušili maloštevilne obiskovalce, ki o z dolgotrajnimi aplavzi pozdravili svoje prizadevne pevce.

● Od 19. septembra do 10. oktobra je v avli Doma Joža Azmana v Bohinjski Bistrici na ogled zanimiva razstava del priznanega slikarja — naivca Antona Plemjla z Brezij. Razstavo je pripravilo likovno društvo Alpalik, ki ga vodi akademski slikar Albin Polajnar iz Bohinjske Bistrice.

● V Festivalni dvorani na Bledu je bila v soboto, 20. septembra, glasbeno-folklorna prireditev Planinska pesem, glasba in ples v organizaciji Planinske zveze Slovenije. Nastopili so Jaka Jeraša, Primož Kerštajn, vokalni oktet LIP Bled, godba iz Gorij in folklorna skupina s Primskovega. Celotni izkupiček je namenjen za ureditev zbirke muzeja Planinske zveze Slovenije. Žal pa obiskovalcev ni bilo veliko.

● Od 19. do 22. septembra je bilo na Blejskem jezeru tri-najsto mednarodno FISA veslanje za veterane, ki se ga je udeležilo skoraj dvatisoč veslačev in veslačic z vsega sveta. Organizacijo je odlično izpeljal Veslaški klub Bled, ki bo organizator prihodnjega svetovnega prvenstva v veslanju 1989.

● Člani Balinarskega kluba Radovljica so v enajstem kolu medrepubliške lige sever zmagali v boju s Šiško z 10 : 8 in se tako po zaključku letošnjega tekmovanja v tej ligi kot novinci uvrstili na nepričakovano visoko drugo mesto. Člani Balinarskega kluba Lesce pa so si z devetim mestom zagotovili obstanek tudi v republiški ligi v naslednji sezoni.

Ocene in pobude borcev za dosledno izvajanje resolucijskih ciljev, kadrovske politike in varstvo spomenikov NOB

Predsedstvo občinskega odbora ZZB NOV Radovljica je na prvi jesenski seji obravnavalo oceno gospodarskih gibanj v radovljiški občini, načrtovano reorganizacijo upravnih organov v občini, pobudo o poimenovanju ulic v Ribnem in problematiko urejanja in varstva spomenikov in obeležij NOB na območju občine Radovljica.

Kljub prikazanim uspehom v poročilu izvršnega sveta, ki jih je radovljiško gospodarstvo doseglo v prvih šestih mesecih 1986, kar se nanaša zlasti na povečani fizični obseg proizvodnje, ugodno razmerje v pokrivanju uvoza z izvozom, povečani dohodek na delež investicij v opremo, po mnenju predsedstva ni utemeljeno biti preveč samozavesten in zadovoljen. Tudi ne zaradi primerjav z dosežki drugih gorenjskih (in slovenskih) občin; toliko prej ker se v občini nenehno znižuje delež akumulacije v doseženem dohodku in zaskrbljujejoče krši dogovorjene resolucijske cilje, še posebno na področju delitvenih razmerij. To pa po oceni izvršnega sveta je ogroža tudi izvajanje dolgoročnega stabilizacijskega programa. Pobudo za načrtovano reorganizacijo upravnih organov občinske skupščine je, kljub temu, da so predlagatelji ustavili razprave o osnutkih aktov, predsedstvo podprlo. Izrazilo je prepričanje, da bo s prehodom s sedanjih razdrobljenih delovnih skupnosti za posamezni upravni organ v skupno delovno skupnost odpravljen marsikateri ovira za boljše delo upravnih organov. Od nove organizacije pa pričakuje predvsem učinkovitejšo, racionalnejšo in zlasti humanejšo odnose in poslovanje z občani in povezovalne s krajevno samoupravo in združenim delom. Pri tem je potrebno zagotoviti tudi ustrezno kadrovsko (strokovno) sestavo zaposlenih in določiti status in merila za vse funkcionarje. O tem so na ZZB NOV Radovljica že pred letom posredovali svoja stališča, ki pa jih doslej niso upoštevali.

V zvezi s tem je predsedstvo ponovno poudarilo potrebo po doslednem izvajanju določen družbenega dogovora o kadrovski politiki in njenem podružbljanju. Sem sodi tudi politika dodeljevanja odlikovanj in priznanj, kjer je še veliko pomanjkljivosti. Predsedstvo se je odločno zavzelo, da mora vsak predlog izhajati iz baze. Prednost naj imajo prizadevni nepoklicni (neplačani) družbenopolitični in društveni delavci. Odlikuje naj se delo in zasluge v zad-

njem obdobju, ne pa posameznika za njegovo funkcijo ali položaj, kar se je pogostokrat dogajalo na pobudo in predlog ozkih neformalnih skupin, raznih kolektivov in forumov. Člani predsedstva ZZB NOV so v zvezi s predvidenim uvajanjem uličnega sistema v Ribnem predlagali tamkajšnji krajevni organizaciji ZB NOV, glede na bogato preteklost tega kraja v NOB, da svoji krajevni skupnosti predloži imenovanje nekaterih ulic po vidnejših prvoborcih domačinov in po partizanskih enotah, ki so se borile na tem območju.

Predsednik odbora podpisnikov in obeležij NOB, Alojz Kos, je člane

predsedstva seznanil s težavami glede financiranja obnove nagrobnih kamnov in spomenikov talcev v Begunjah in v Dragi ter o problemih glede urejanja drugih spomenikov in obeležij NOB na območju radovljiške občine. Podprli so program odbora in izrekli priznanje nekaterim delovnim organizacijam, krajevnim skupnostim in šolam, ki kot pokrovitelji skrbijo za redno vzdrževanje in varstvo spomenikov. Opozorili pa so, da ta dejavnost oziroma skrb ne more biti prepuščena organizaciji ZZB NOV, pač pa OZD, društvom in zlasti mladini na območjih, kjer stojijo spomeniki in obeležja. Tudi Zavod za spomeniško varstvo v Kranju bo moral oblikovati bolj določen program varstvenih oziroma obnovitvenih akcij.

JR

Akcija za odkup in obnovo Linhartove hiše

Na seji sveta krajevnih skupnosti Radovljica so največ pozornosti namenili izvajanju letošnjih programov komunalnega urejanja, poslovanja kopališča in kampa ter ocenili poslovanje organov krajevnih skupnosti. Medtem ko obnovitve pločnikov in Gorenjske ceste ter urejanje parkirišča na križišču pri stavbi ekonomske srednje šole poteka po načrtu in bo najbrž zaključena v dogovorjenem roku, ostanejo nerešena nekatera pomembna komunalna žarišča.

Gre za urejanje kanalizacije pri radovljiški vojašnici, na Mlaki pod Radovljico in v naselju Predtrg ter za prestavitve parkirišča za avtomobse in tovornjake. Te bodo uredili za stavbo slaščičarne Vrba in stanovanjskega bloka Elektro Žirovnica. Tudi s poslovanjem kopališča in kampa so zadovoljni in že pripravljajo program turistične sezone. Asfaltirali in uredili so cesti Radovljica — Nova vas in Vrtnje — Gorica. Opozorili so, da je nujno treba nekaj storiti glede mosta čez progo pri železniški postaji Radovljica, ki zaradi dotrajanosti predstavlja največjo nevarnost za avtomobilski in drugi promet.

Izredno pomembno je, da je svet krajevnih skupnosti Radovljica sklenil sprejeti pobudo občinske skupščine Radovljica za akcijo zbiranja sredstev za odkup in obnovo Lin-

hartove rojstne hiše v Radovljici. V ta namen je že vložil vlogo pri SDK Kranj, da odprejo poseben žiro račun, na katerem se bo zbiral denar od prispevkov občanov, delovnih ljudi, OZD, SIS, družbenopolitičnih in družbenih organizacij in društev, družbenopolitičnih skupnosti ter darovalcev v domovini in tujini. O odkupu in ureditvi Linhartove rojstne hiše pa se bodo dogovorili s kulturno skupnostjo, občinsko skupščino in KO SZDL Radovljica.

Kako in na katero številko žiro računa bodo občani in drugi lahko nakazovali denar, bo svet krajevnih skupnosti Radovljica sporočil takoj, ko bo dobil potrebne podatke; preko sredstev javnega obveščanja. Pričakujejo, da se bodo v akcijo vključili tudi drugi kraji Gorenjske in Slovenije.

JR

Pestra ponudba izobraževalnih oblik

Delavska univerza Radovljica je za potrebe delovnih ljudi in občanov v šolskem letu 1986/87 pripravila programe, ki jih bo organizirala na osnovi že objavljenih razpisov za pridobitev osnovnošolske izobrazbe, za usposabljanje in izpopolnjevanje znanja za delo in delovne naloge, za samoupravljanje, za ljudsko obrambo ter za družbenopolitično aktivnost v krajevni samoupravi, v delegacijah in DPO.

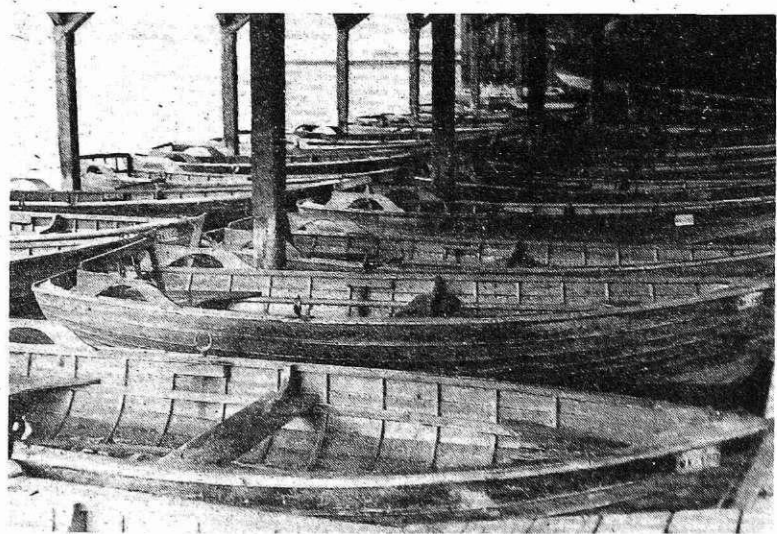
Nadaljevala bo izobraževanje za ključnih letnikov za pridobitev pete stopnje zahtevnosti v elektrotehniški in strojni stroki. V program bodo letos vključili tudi razne oblike kulturnoestetskega in splošnega izobraževanja in usposabljanja občanov za dom in družino. Predvidevajo, da bodo v jesenskem semestru (oktobra) začeli s poukom na oddelkih osnovne šole za odrasle za 5., 6., 7. in 8. razred. Sočasno naj bi se začeli tudi strokovni tečaji strojepisja, skladiščnega poslovanja, za strojnike centralnega ogrevanja, voznike viličarjev, delovodje in skupinovodje, odgovorne delavce protipožarne varnostne službe, za varstvo pri delu, iz higienskega minimuma in za snazilke poslovnih prostorov. Tudi letos bodo organizirali jezikovne tečaje začetnih in nadaljevalnih stopenj nemščine, angleščine, italijanščine in francosčine ter angleščine in nemščine za osnovnošolsko mladino. Na področju splošnega izobraževanja imajo v programu tečaje modnega krojenja in šivanja, tečaje avtogene-

ga varjenja, šolo za življenje v ciklusu za osnovnošolce in šolo za starše.

V dogovoru s koordinacijskim odborom za idejnopolitično izobraževanje pri OK SZDL Radovljica bodo pričeli z družbenopolitičnim usposabljanjem delegatov za skupščine občine in SIS, v dogovoru z OK ZKS Radovljica pa nadaljevalne seminarje za člane sekretariata osnovnih organizacij Zveze komunistov in seminarje za člane občinskega komiteja in njihovih organov. S svetom Zveze sindikatov Radovljica je domneno več oblik usposabljanja novoprejetih članov sindikata in članov vodstev osnovnih organizacij.

Delavska univerza je že marca letos na pobudo Medobčinske gospodarske zbornice za Gorenjsko vsem direktorjem OZD materialne proizvodnje in družbenih dejavnosti v občini poslala razpis za dopolnilno usposabljanje njihovih delovodij. Kljub pogostim pripombam o slabi strokovnosti te kategorije zaposlenih, ni bilo odziva; prijavil se je le en kandidat!

JR

Čolni (foto: J. Jekler)

Arthur KOESTLER: Mrk opoldne. Mladinska knjiga 1986. (Levstikov hram.)

Avtor tega romana pri nas pravzaprav ni povsem neznan. Že pred vojno je izšel njegov *Španski testament* — knjiga, ki je nastala na podlagi avtorjevih osebnih izkušenj v španski državljanski vojni. *Španski testament* je izšel pri napredni Cankarjevi družbi leta 1939. Naslednji prevod smo dobili natanko 30 let kasneje, to je zgodovinski roman *Spartak*. Očitno gre za avtorja, ki se je iz največje angažiranosti umaknil najprej v obravnavo zgodovinskih tem, ki pa so še vedno odsevale njegovo sodobno izkušnjo. Kot lahko preberemo v spremni besedi — napisal jo je Peter Vodopivec — se je kasneje še bolj odmaknil od družbenih problemov in se posvečal parapsihologiji, matematiki, šahu. Očitno gre za nenavadno talentiranega človeka, ki je vse svoje zmožnosti posvetil — vsaj sprva — svetovni revoluciji. Pri tem je bil očitno kruto razočaran, prvi sad tega razočaranja je očitno prav *Mrk opoldne*, nedvomno Koestlerjeva najpomembnejša knjiga. Koestler je bil prvi, ki je kot poznavalec spregovoril o mašineriji stalinske oblasti, predvsem o skrajni osti te oblasti, o sorodstvu, ki je produciralo takomenovane monstrum procese: sodne razprave, v katerih so znani revolucionarji, med njimi tudi nekateri slavni voditelji oktobrske revolucije, pričali proti sebi, se blatili pred očmi vsega sveta. Reakcijska propaganda po vsem svetu je z gnusom in privošljivostjo govorila o tem grozljivem pojavu, napredni ljudje so si zatiskali oči ali si ga tolmačili po svoje.

Mrk opoldne je šolski primer dobrega realističnega romana, po znanem vzorcu je glavni junak tipični predstavnik vrste. Tudi če vzamemo neko drugo merilo realističnosti — slikanje po naravi — je Koestlerjev realizem zgleden. Avtor je poznal Sovjetsko zvezo, saj je tam nekaj časa bival, dolgo časa je imel stike s funkcijarji Kominterne, končno je — ko govori o Rubašovem političnem delu med nemškimi komunisti — govoril tudi iz sebe in o sebi. Verjetno je imel tudi sam kdaj občutek, da izdaja nemške delavce, ki se zoperstavljajo terorju nacizma z metodami, ki izvirajo iz lastnih izkušenj, ko je nad njimi izvajal papirnato in brezdušno linijo Moskve.

Rubašov je torej glavni junak pričujoče zgodbe. V tem liku so združene poteze več znanih revolucionarjev, ki jih je njihov ljubljani voditelj poslal pred puške potem, ko jih je dal moralno zlomiti.

Še najbolj je bojda podoben Bahurinu, voditelju, ki ga omenja vdova ruskega pesnika Mandelštama v svojih *Spominih*. Res je Buharin v teh pričevanjih predstavljen kot človek širokih pogledov, edini, pri katerem je Mandelštam našel zaščito po tem, ko je padel v nemilost.

Tudi Rubašov — Koestlerjev literarni lik — kakršen je predstavljen v tej knjigi — je do neke mere mislil s svojo glavo, dovoljeval si je določene dvome v edino zveličavnost vsakokrat diktirane politike. Mogoče bi bila absurdnost teh procesov še bolj podčrtana, če bi bil pisatelj izbral za model enega izmed tistih, ki so do konca in neomajno verjeli, pa so bili vseeno žrtvovani? Vsekakor je Koestlerju šlo predvsem za to, da čim bolj impresivno poda človeške razsežnosti svojega junaka. Če bi bil ta roman pisal kdo iz nasprotnega tabora, bi junaka gotovo prikazal sarkastično. Koestler očitno tudi po »spreobrnitvi« nikakor ni pozabil na vse tisto, kar je vedel pred njo. Zanj so voditelji revolucije resnično velike osebnosti, o Centralnem komiteju v času revolucije (torej pred tem, ko so ga razredile stalinske čistke) ne govori le kot o centru moči, ampak tudi kot svetovnem centru pameti.

Rubašov — človek, ki ga spremljamo skozi obdobje zasliševanja do zloma in likvidacije — je torej lik, kot bi ga izklesal iz granita, človek, ki ti mora zbuditi določeno mero spoštovanja, pa četudi te nekatere njegove poteze navdajajo z mešanici občutka. Tak kot je bil, je bil do zadnjega predan stvari revolucije. Lastno osebo se je kdaj že navadil jemati kot nekaj, kar po pomembnosti ne sodi v prvi plan. Ko zaide v neusmiljeno kolesje Stalinskega pravosodja — in zdi se, da je od vsega začetka vedel, kaj to pomeni — si želi le še, da bi bilo čim prej konec.

Srednjeveškim čarovnicam, ki so pod vplivom torture (ali pa tudi brez nje) priznavale, da so v zvezi s hudičem, radi pripisujemo histerijo. To gledanje je morda nekoliko poenostavljeno. Tudi Stalinske žrtve so bile neke vrste čarovnic, žrtveni kozli. Po svoji duševnosti pa so bili natančno ti in takšni, kakršne je zgodovina izbrala za svoje namene — in kakor jih je za iste zgodovinske namene prekalila njihova partija. Rubašovu je tudi v trenutkih dvoma še vedno

prvo in najpomembnejše vse, kar ga je učila Partija. Nam, ki beremo roman, je po zaslugi avtorja, ki je ustvaril tako pogumen in prepričljiv lik, je najpomembnejši človek: človek, kakršen je. Ob tem bi se lahko spomnili na misel Dostojevskega: lahko je ljubiti človeka nasploh, težko je ljubiti posameznika. Koestlerju se je v *Mrku opoldne* to kljub vsemu temu posrečilo.

M. H.

ODLOMEK IZ KNJIGE

Drugo zaslišanje

1

Kadar je ogrožen obstoj Cerkve, je razrešena vseh moralnih zapovedi. Kadar je končni cilj enotnost, je posvečeno vsako sredstvo, celo zvižanost, izdajstvo, nasilje, simonija, ječa, smrt. Zakaj red je zavoljo skupnosti in posameznik mora biti žrtvovan za skupni blagor. DIETRICH VON NIEHEIM, ŠKOF VERDENSKI, *De schismate libri III*, A. D. 1411

Izpis iz dnevnika N. S. Rubašova, peti dan njegovega jetništva.

... Zadnja resnica je vselej laž, dokler ne napoči njen čas. Za kogar se bo na koncu potrdilo, da je imel prav, se bo poprej zdelo, da je v zmoti in da dela škodo.

A čigava resnica se bo potrdila? To bo znano šele pozneje. Dotlej pa človeku ne ostane drugega, kot da deluje na upanje ter v pričakovanju zgodovinske odveze prodaja svojo dušo hudiču.

Pravijo, da ima št. 1 vedno na svoji nočni omarici Machiavellijevega *Vladarja*. In prav ravna: odtelej ga še ni bilo, ki bi povedal kaj zares pomembnega o pravih političnih etikah. Bili smo prvi, ki smo liberalno etiko »poštene igre« devetnajstega stoletja nadomestili z revolucionarno etiko dvajsetega stoletja. In smo imeli prav, kajti revolucija, ki bi jo vodili po pravih zahtevah, je nesmisel. Politika je lahko razmeroma poštena v obdobjih, ko zgodovina svobodneje zadira; na njenih kritičnih prelomnicah pa ni možno nobeno drugo pravilo razen tistega starega, da cilj opravičuje sredstva. Mi smo v naše stoletje vpeljali neomachiavelizem: drugi, kontrarevolucionarne diktature, so ga le nerodno posnemali. Bili smo neomachiavelisti v imenu svetovnega razuma — v tem je bila naša veličina; drugi pa so bili to v imenu nacionalne romantike, v tem je njihov anahronizem. In zato bomo mi na koncu dobili odvezo zgodovine, oni pa ne ...

Zaenkrat pa še vedno razmišljamo in delujemo na upanje. Ker smo se znebili vseh dogovorov in pravil morale, ki vlada v kriketu, je dosledna logika naše edino vodilo. Smo pod strašnim pritiskom, ko moramo slediti svoji misli do zadnjih posledic in ravnati z njo v skladu. Jadrano brez balasta, zato je vsak obrat krmla vprašanje življenja in smrti.

Nedavno tega je bil B., vodilni človek v našem kmetijstvu, ustrelen skupaj s tridesetimi sodelavci, ker je zagovarjal mnenje, da so dušikova umetna gnojila boljša od pepelike. Št. 1 je povsem za pepeliko, zato je bilo treba B. — ja in trideseterico likvidirati kot saboteže. V državnem centraliziranem kmetijstvu je odločanje med dušikovim gnojilom in pepeliko neverjetnega pomena: od prave odločitve utegne biti odvisen izid naslednje vojne. Če je imel št. 1 prav, mu bo zgodovina dala odvezo in usmrtili enaintridesetih ljudi bo zgolj nepomembna malenkost. Če se izkaže, da je bil v zmoti ...

Samo to šteje: kdo ima objektivno prav. Tiste z moralo kriketa vznemirja povsem drug problem: ali je B. ravnal v dobri veri, ko je priporočal dušikovo gnojilo. Če ne, bi ga bilo treba po njihovi etiki ustreliti, četudi bi se pozneje pokazalo, da bi bilo dušikovo gnojilo vendarle boljše. Če pa je delal v dobri veri, bi ga bilo treba oprostiti in mu dati možnost, da bi še naprej propagiral nitrate, pa čeprav bi z njimi uničili deželo ...

To je, kajpada, popoln nesmisel. Nas vprašanje dobre vere prav nič ne zanima. Kdor je v zmoti, mora to plačati, kdor ima prav, bo dobil odvezo. Tak je zakon zgodovinskega upništva, to je bil naš zakon.

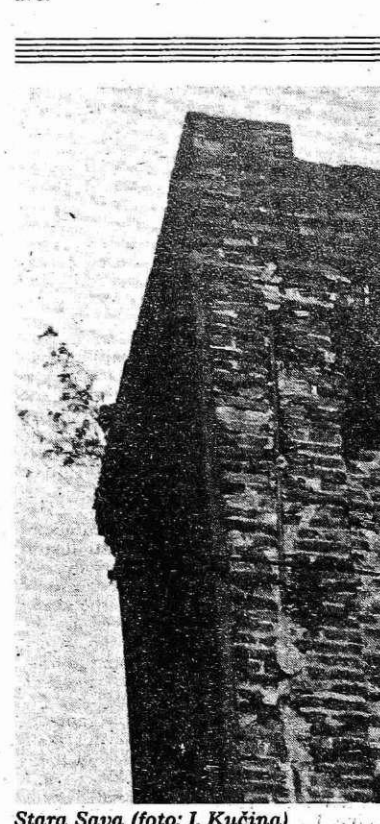
Zgodovina nas je naučila, da ji laži pogosto bolj pomagajo kot resnica, kajti človek se premika po polže in treba ga je štirideset let voditi skozi puščavo, preden naposled na-

redi nov korak v razvoju. In čez puščavo ga je treba gnati z grožnjami in obljubami, z umišljenimi strahovi in umišljenimi tolažbami, da ne bo prezgodaj sedel k počitku in se zamotil s čaščenjem zlatih telet.

Mi smo preučili zgodovino temeljiteje kot drugi. Od vseh drugih se razlikujemo po logični doslednosti. Vemo, da se zgodovina ne meni za kreposti in da ostajajo zločini ne-kaznovani; vemo tudi, da ni nobena zmotna brez posledic in da se maščuje še v sedmem rodu. Zato smo vse svoje napore usmerili v to, da onemogočimo napake in jih zatiramo že v kalu. Še nikoli v zgodovini ni bila tolikšna moč nad prihodnostjo človeštva v tako maloštevilnih rokah kot pri nas. Vsaka zmotna ideja, ki nas zapele, je zločin nad prihodnjimi rodovi. Zatorej moramo zmotne ideje kaznovati tako, kakor drugi kaznujejo zločine: s smrtjo. Imeli so nas za blazne, ker smo vsako misel domislili do logičnega sklepa in se po tem tudi ravnali. Primerjali so nas z inkvizicijo, ker smo prav tako nenehno nosili v sebi vso težo odgovornosti za prihodnje nadobesno življenje. Velikim inkvizitorjem smo bili podobni v tem, da smo zatirali kraljeve in le v dejanjih ljudi, marveč tudi v njihovih mislih. Nismo dopuščali zasebnega, celo znotraj človekove lobanje ne. Živeli smo pod pritiskom, da moramo vse dognati do konca. Napetost v naših možganih je bila tolikšna, da je že ob najhujšem trku prišlo do usodnega kratkega stika. Usoda nas je zapisala medsebojnemu uničevanju.

Bil sem eden teh. Razmišljal in ravnal sem tako, kot sem moral; uničeval sem ljudi, ki sem jih imel rad, in izročal oblast tistim, ki jih nisem maral. Zgodovina me je postavila na moje mesto; izčrpal sem zaupanje, ki mi ga je podelila; če sem imel prav, se nimam česa kesati, če sem bil v zmoti, bom plačal.

Toda kako more sedanjost odločati, kaj bo v prihodnosti obveljalo za resnico? Ravnamo kot preroki, nimamo pa njihovih darov. Jasnovidnost smo nadomestili z logično dedukcijo; a čeprav smo vsi začeli na istem izhodišču, smo prišli do različnih rezultatov. En dokaz je spodbijal drugega in naposled smo se morali zateči k veri — k neizpodbitni veri o pravilnosti lastnega mišljenja. Tu je jedro problema. Ves balast smo zmetali čez krov in držali samo eno sidro: vera vase. Geometrija je najčistejša opredmetenje človeškega razuma, toda Evklidovih aksiomov ni mogoče dokazati. Kdor ne verjame vanje, se mu celotna zgradba podre.

Stara Sava (foto: I. Kučina)

Ob 25 - letnici delovanja je OKTET DPD SVOBODA Fr. Prešeren — Žirovnica imel vrsto nastopov na domačih prireditvah, otvoritvah delovnih obratov, razstav, jubilejnih praznikov in planinskih pohodih.

Iz rednega programa je zaradi nove organizacije izpadel nastop v Sentiernju. To srečanje slovenskih amaterskih oktetov, ki ga uvrščamo med izredno pomembne kulturne dogodke, je po novem vsako drugo leto. Čeprav se javnost za te prireditve zelo zanima, so zaradi finančnih težav uvedli to spremembo. Oktet je namesto v Sentiernju gostoval v Češki in Nemčiji.

Veriga iz Lesc že dolgo let tehnično in turistično sodeluje z največjo tovarno verig RETEZARNA — ČEŠKA VES, JESENİK, tako da smo enkrat pri njih že gostovali na proslavi 8. marca, dneva žena in s samostojnim koncertom v graščini v JESENİKU.

Tudi sedaj smo bili povabljeni na jubilej športnega društva tovarne in mesta JESENİK.

Na pot smo odšli v noči s petka na soboto, po otvoritvi razstave DOLIKA na Jesenicah.

Odprli smo se preko Ljubelja, Semeringa do Dunaja in na mejo v MIKULOV prišli že ob osmih jutraj.

Po kratkem postaku v BRNU smo se odpeljali preko VYŠKOVA in SLAVKOVA do znanega mesta OLOMOVCA. Tudi tu smo se odpočili in nato nadaljevali pot preko MOHELNIC, ZABREGA in prelaza ČE-

KVENO SEDLO na PRADEDU do JESENKA.

Prispeli smo ob štirih popoldan, se namestili v domu LIPOVA LAZNE, nato pa odšli v dvorano ZLATI CLYM, kjer je bil program.

Prvi nastop, osem pesmi planinskega značaja, smo zapeli na zaključku slavnostne seje mesta Jesenik. Po večerji je bil koncert za vse športnike tega področja in njihove svojece.

Na nastopu so sodelovali še narodni ansambel s pevci iz KRNOVA in ansambel iz PREROVA, ki je po koncertu igral tudi za ples.

Naš nastop je bil razdeljen v dva dela po osem pesmi in še v dodatke vinskih napitnic. Program je vseboval slovenske, domače pesmi, dalmatinske in srbske, pa tudi tuje, ki so v tem področju bolj poznane. Zapeli smo tudi njihovo Zabučale gore.

V nedeljo jutraj smo se odpeljali proti Pragi in zvečer smo se ob pesmi pripeljali do PLZNA, kjer smo prenočili. Ponedeljek je minil na potovanju po Nemčiji, kjer smo imeli daljši postanek v Münchnu in nato še v Salzburgu.

Domov smo se vrnili že preko polnoči, utrujeni od potovanja, vendar zadovoljni, da je bilo uspešno in polno novih poznanstev in vtisov.

F. Legat

Posvet slovenskih zborovodij

Posvet slovenskih zborovodij je bil 19. septembra v domu Trboveljskih rudarjev na Partizanskem vrhu nad Trbovljami. Udeležence posveta so lepo sprejeli na železniški postaji v Trbovljah ter nas odpeljali v dom upokojenec ter kasneje na Čebine. Tam smo si ogledali muzej in video kaseto o pomembnem dogodku iz časa NOB v tem kraju.

Zbralo se je približno šestdeset zborovodij upokojskih zborov ter nekaj organizatorjev te dejavnosti.

Tajnik zveze, Joža Jurač, je zbrane zborovodje pozdravil z besedami: »Vesel sem, da smo se zbrali v takem številu, saj je bilo na prvem republiškem srečanju leta 1975 v Ljubljani na posvetu le devet zborovodij, danes pa vodite čez osemdeset zborov društev upokojske. Zato želimo, da se v tem lepem okolju dobro počutite in da se pogovorimo o našem prihodnjem delu pri organizirani kulturni dejavnosti med upokojskimi.«

Spregovoril je tudi Ladko Korošec in želel, da bi delo med upokojskimi ne veljalo več za manjvredno in šramotno, ampak naj bi »vsi, tudi jaz, kar najbolje in najlepše preživeli svoje tretje življenjsko obdobje z lepo in vedno najlepšo slovensko pesmijo. Moram vam povedati, da je to, kar ste zborovodje in pevci pokazali v Cankarjevem domu, vam le v ponos in zato še naprej pojte v zadovoljstvo sebi, družbi in svojemu narodu.«

Pirc iz Škofje Loke je dejal, da naj bodo jedro naših pesmi narodne pesmi, saj so dajale našemu narodu pred stoletji, v času največjih preizkušenj in tudi danes narodno zavest in moralno oporo. S predlogom se je strinjalo precej zborovodij, saj slovenski pesem od začetkov do današnjih dni ogroža močan vpliv tujih skladb in raznih tujih in domačih skrupal, česar je preveč tudi na slovenski televiziji in radiu. Zato naj vsaj upokojski in ostali slovenski zbori vztrajajo, saj imajo amaterski pevski zbori v svojem vsakoletnem programu tudi nastop na največjih

slovenskih srečanjih regijskega in republiškega značaja ter pevski tabor v Sentiernju pri Stični.

Amaterski zbori in zbori društev upokojske zelo veliko nastopajo med delovnimi ljudmi, za krajevne skupnosti, zvezo borcev in druge, saj se zavedajo, da denar za njihovo dejavnost prispevajo delovni ljudje. Marsikateri zbor s priznanjem iz Maribora ali drugod se tega ne zaveda, saj ne gre gostovat med delavci. Tudi nekateri slovenski zborovodje zelo malo naredijo za primerno slovensko pesem, saj menijo, da sta naš naprev in besedilo za javnost preskromna.

Precej so govorili o finančnih težavah in povezanosti sindikata z upokojskimi. Več govornikov je poudarilo, da bi bilo veliko manj finančnih in ostalih težav, če bi se sindikat in vsi zavedali, da povezanost s sindikatom ne preneha, četudi je delavec že v pokoju.

Predstavniki ZKO Trbovlje: »Veliko zborovodij na slovenskem ni ustrezno nagrajeno, tudi zbori v teh okoljih niso enakoređno vrednoteni. Zato naj povem, da v revirjih ne ločimo zborov na upokojske in ostale; vsi so nagracjevani za svojo dejavnost, tako zbori kot zborovodje. Skušajte te probleme rešiti s predstavniki Zveze kulturnih organizacij.«

Posveta se je udeležil tudi Rakuša, zborovodja in organizator, ter z dobri mi enaindevetdesetimi leti najstarejši slovenski pevec.

Na posvetu so sklenili: — regijskega in republiškega srečanja naj bodo kljub finančnim težavam čimbolj organizirana,

— na srečanjih pevcev je treba slovenski narodni pesmi posvetiti več pozornosti in vnesti več občutnosti v izvedbo pesmi,

— v Sloveniji je več kot 80 zborov, zato naj bi organizirali več regijskih srečanj,

— zborovodje naj pevce dobro naučijo, pevci naj vsi pridejo na generalko, da bosta izvajanje in nastop uspela v zadovoljstvo vseh pevcev, organizatorjev in poslušalcev, pevovodje naj pošljejo pesmi in predloge za republiško srečanje, če bo mogoče, se bodo pevovodje še enkrat zbrali, da pregledajo predlagane pesmi in jih izberejo.

Posveta se je za moški pevski zbor društva upokojskev Jesenice in ženski pevski zbor društva upokojskev Javornik — Koroška Bela udeležil Franc Jelenc.

Franc Jelenc

Moški pevski zbor DU Jesenice je že začel z rednimi pevskimi vajami, in sicer vsak ponedeljek in sredo ob 19. uri v domu društva upokojskev Jesenice. Pod gozdom 13. Tudi letos bo zbor vodila zborovodkinja Mira Mesarič. Člani zbora vabijo vse zainteresirane pevce, da se priključijo in pripomorejo k uspešnemu delu v letošnji sezoni ter tako okrepijo pevске vrste.

GLASBENA MLADINA JESENICE

vabi vse mlajše in starejše prijatelje dobre glasbe med svoje animatore in aktiviste. Za koristen uvod se, če vas seveda zanima, udeležite SEMINARJA ZA ANIMATORJE Glasbene mladine, ki bo v petek, 10. oktobra, ob 15. uri v OŠ Tone Čufar na Jesenicah. Predavatelji bodo govorili o:

- kulturi v jeseniški občini,
 - organizacijskih programskih značilnostih Glasbene mladine,
 - oblikah in metodah dela v Glasbeni mladini,
 - pripravi in izvedbi prireditve.
- Prijave pošljite na naslov: Glasbena mladina Jesenice, Titova 65, 64270 Jesenice (za seminar), ali pa pokličite ☎ 81-976.

Z veseljem vas bomo sprejeli.

Resnici na ljubo

Zakaj tako? Kdo je odgovoren!

V pratiki ali koledarju prireditev za leto 1986 Turistične zveze Slovenije je na strani 97 napisano, da prireja Turistično društvo Žirovnica 20. septembra 1986 Kresni večer v Završnici in 21. septembra 1986 Živnoredski bal, tudi v Završnici. Vse informacije se dobijo pri TD Žirovnica, pri tovarišu Ludviku Avguštinu, Selo 18, 64274 Žirovnica, ☎ (064) 80-000.

Naša prireditev je bila prijavljena že v letu 1985 in je v programu od 1. januarja 1986.

Ko smo izvedeli, da bo istega dne na Poljanah tombola, smo takoj obiskali tovariša Arha, misleč, da tombolo pripravlja Občinska gasilska zveza Jesenice. Izvedeli smo, da je organizator tombole Smučarski klub Blejska Dobrava in da je v organizacijskem odboru ing. Kos, zaposlen v Elektro Žirovnica. 27. avgusta smo obiskali tov. Kosa in ga seznanili, kakšni prireditvi imamo 20. in 21. septembra in da sta načrtovani že leto dni. Tov. Kosa smo prosili, naj posreduje, da bi tombolo prestavili, ker je Živnoredski bal vezan na prihod živine s planin. To je tretjo nedeljo v septembru, kar je tradicija, stara več kot sto let. Dobili smo naslednji odgovor:

»Prireditve smo prijavili v juniju 1986 in je zaradi izplačila osebnih dohodkov v Železnici in hladnih dni, ki prihajajo, ne moremo prestaviti v naslednji teden.«

27. avgusta smo posredovali tudi pri Turistični zvezi za Gorenjsko v Kranju in tudi pri Turistični zvezi Jesenice. O problemu smo obvestili tudi predstavništvo Turistične zveze Slovenije, dr. Janeza Bogataja, a vse je bilo zaman. Kdo je kriv, da je bilo na naš dan v bližnji okolici in celo v naši občini toliko prireditev? V bodoče bo moral nekdo koordinirati vse prireditve.

To je hrati tudi odgovor Radiu Triglav Jesenice na objavo 22. septembra.

Za Turistično društvo
Žirovnica
Ludvik Avguštin

Sneg, led, plazovi

To je naslov najnovejše stvaritve Pavleta Šegule, člana planinskega društva Škofja Loka, gorskega reševalca in diplomiranega inženirja elektroinike. Z največjo ljubeznijo do snovi, ki jo v knjigi obdeluje, se je zagrizel v delo in izdelal priročnik žepnega formata na 304 straneh. Predstavil nam je nastanek in sestavo snovi, ki so v naših gorah prisotne vsaj pol leta. Pomemben je zlasti natančen opis vseh nevarnosti, ki jih povzročajo hladne gmote.

Obdelal je nastanek snega in njegovo preobrazbo, vrste snega in spoznavanje snežne odeje, plazove (uporablja lepo slovensko besedo »plaz«, izogiblje se nemški »lavini«), njih nastanek in prožitev, človek v plazju in varstvo pred plazovi. Opisuje trajno varstvo pred plazovi s posegi v naravo, občasno varstvo (zapora prometa, začasna izselitev, namerno proženje plazov). Nadaljuje s samozaščitnimi ukrepi posameznikov, z reševanjem iz plazov z vsemi možnimi pripomočki za hitrejšo odkritje zasutega, navaja oblike medsebojne pomoči, reševanje s helikopterjem, piše o organizirani in strokovni pomoči ponesrečencem. Priročnik je skupek vsega najbolj strokovnega iz svetovne literature in dolgoletnih raziskav avtorja.

»Vemo, da je hladen zrak hitro prenasiten z vlagjo, ki se mora izločiti. Nastanejo vodne kapljice, megla, oblaki. Če so navzoča zmrzovana jedra, nastanejo zarodki ledu, snega in se debelijo na račun vodnih kapljic, dokler zaradi težnosti ne padejo na zemljo...«

»V življenjski dobi snežnega kristala je nastanek ob vsej svoji zapletenosti daleč najkrajše obdobje o katerem vemo razmeroma malo, saj nas bolj vabi snežna odeja; omogoča nam smučanje, da poseben čar hoji v gorskem svetu, varuje zemljo in posevke pred zmrzaljo, zanima pa nas tudi kot vir snežnih plazov, ki prizadenejo škodo živi in mrtvi naravi.«

»Sneg slabo prevaja toploto, ki se lahko širi predvsem prek snežnih kristalov oziroma zrn, pore prevaja-

nja zelo otežkočajo. Zato je lahek, rahel sneg odličen toplotni izolator, ki varuje pred mrazom človeka in posevke, rastlinstvo in celo zemljo, ki sicer pozimi globoko zmrzne.«

S posebno prizadevnostjo je obdelal snežne plazove in vse kar je v zvezi z njimi. Močan vtis, ki so ga nanj naredili snežni plazovi, je razumljiv, če vemo, da je sodeloval v mnogih reševalnih akcijah pri nesrečah v plazovih na Gorenjskem.

Dr. France Bernot, šef Meteorološke službe Slovenije, ki je najbolj pristojen za oceno podobnih ustvaritev, je napisal predgovor k knjigi in laskavo ocenjuje obširno delo.

»Snov je podana pregledno in sistematično. Avtor predstavi sneg kot padavino, nato kot snežno odejo. Opisuje in razlaga vse spremembe, ki jih sneg utrpí...«

»Posebno poglavje je namenjeno varstvu pred plazovi, v katerem opisuje načine, kako s posegi v naravi preprečiti plazenje snega ali preusmeriti plazne gmote, da ne povzročajo škode na objektih.«

»Več sezon je avtor sodeloval pri popisu plazin snežnih plazov, ki so osnova nastajajočemu katastrofarnim snežnim plazovi. Pri tem je dobil dober pregled nad področji v Sloveniji, ki jih ogrožajo snežni plazovi.«

Gorska reševalna služba priporoča nakup knjige SNEG, LED, PLAZOVI vsem gornikom, lovcom, vojakom in vsem tistim, ki pozimi hodijo v gore. Avtorju pa čestitamo k natančnemu in obširnemu zapisu, ki je obogatil našo gorniško literaturo.

C.P.

Člani društva upokojencev Jesenice!

Društvo upokojencev Jesenice vabi svoje člane na članski sestanek, ki bo v soboto, 4. oktobra, ob 16. uri v domu društva na Jesenicah, Pod gozdom 13, s

kulturnim programom.

Na sestanku bo podana informacija o pripravah na ustanovno skupščino Zveze društev upokojencev Jesenice. Obrazložena bodo pravila zveze, evidentirani možni kandidati za njeno vodenje in nadomestne volitve za delegate društva.

Po sestanku bo kulturna skupina iz pobratenega Društva upokojencev Trbovlje (tamburaši in znani ženski tercet — Anka, Jelka in Pepca) izvajala svoj program.

Pričakujemo številno udeležbo. Pridite, prijetno vam bo!

Izvršni odbor društva upokojencev Jesenice

FILMSKO GLEDALIŠČE V KINU ŽELEZAR

V sredo, 15. oktobra, bo ob 20. uri v jeseniškem kinu Železar na sporedu prva filmska predstava iz jesenskega ciklusa Filmskega gledališča, ki ga organizira Kinopodjetje Kranj.

Ljubitelji kvalitetnih filmov bodo lahko osem srednjih večerov zapored spremljali izbrane filme, ki bodo poskušali ponuditi obiskovalcem kinodvoran nekakšen pregled aktualnih in hkrati kvalitetnih filmov posameznih žanrov. Gre za potezo Kinopodjetja Kranj, ki je v preteklih letih dobila veliko svojih zvestih gledalcev. Na žalost pa tega ne moremo reči tudi za Jesenice, kajti filmsko gledališče tu še ni zaživelo, kljub temu, da na teh predstavah ponujamo najboljše od dobrega.

POLKOVNIK REDL bo otvoril pripravljene filme. Za tiste, ki še niste slišali za ta film, naj zapišemo, da igra glavno vlogo Klaus Maria Brandauer, ki se ga verjetno mnogi spominjate iz »Mefista«. Woody Allen vas bo zabaval v SKRLATNI ROŽI KAIRA, kjer je sedel na scenarijsko-režiserski stolček, glavno vlogo pa prepustil Mui Farrow. V slovenski družbenopolitični drami NAŠ ČLOVEK (Boris Juh) bomo spremljali usodo direktorja uspešne firme, ki pa ga politika izbere za grešnega kozla. GREYSTOKE — LEGENDA O TARZANU je film, v katerem se režiser posebej s svetovnim nazorom tistih, ki imajo Tarzana za velik odmik od dnevnega urnika ježe in pogovora o vremenu. Zadnji film velike Romy Schneider MIMOIDOČE Z ULICE SANS-SOUCI, na podlagi knjige J. Kessla, ki je v mnogih ev-

ropskih izdajah dvignila veliko prahu, je romantična melodrama, nadgrajena v postopku flasha. V tej seriji filmskega gledališča bomo videli tudi zadnji film Richarda Burtona, po svetu razvpiti 1984 - ORWELL. Že ta kombinacija, popestrjena še z glasbo dua Eurythmics, pove veliko, film pa govori o totalitarni družbi prihodnosti. Vsi tisti, ki ste zamudili premiero filma POLICAJ IZ BEVERLY HILLSA, tega ne storite tokrat, kajti

prikrajšani boste za norčije neumorne Eddieja Murphya. Za zaključek jesenskega Filmskega gledališča bo na sporedu PRICA s Harrisonom Fordom v glavni vlogi, ki pa ga verjetno mnogi veliko bolj poznajo kot Indiano Jonesa.

Tudi tokrat lahko kupite abonmajске karte pri blagajni kina Železar za 2.000 dinarjev, seveda pa si posamezne predstave lahko ogledate tudi posamično. Delovne organizacije lahko kupijo abonmajske vstopnice tudi z naročilnico.

Obilo filmskega užitka!

V gledališču Tone Čufar na Jesenicah bodo letošnjo gledališko sezono odprli v nedeljo, 5. oktobra, ob 9.30, ko bo v okviru redne matinee premiera lutkovne igre PRAVLJICA O MEZINČKU, ki so jo pripravili: režiser Saša Kump, koreograf Andreja Gjud in glasbenik Gabrijel Skumavec, medtem ko sta sceno in opremo izdelala Jože Bedič in Ivanka Leskova.

V igrici nastopajo Mira Bolte, Rado Mužan in Lidija Grilc. Matinejo bo vodil Sandi Jakopič.

Posebnost letošnjih matinee na Jesenicah je, da bodo obiskovalci v gledališki dvorani pol ure pred vsako predstavo lahko gledali risanke.

NOGOMET

NK JESENICE V NOVI SEZONI

Jeseniški nogometaši so s pripravami za novo sezono začeli 25. julija. Cilj, katerega so si zastavili letos, je enak lanskega, to pa je naslov gorenjskega prvaka in nato nastop v kvalifikacijah za uvrstitve v zahodno skupino slovenske območne lige, kar pa jim lani ni v celoti uspelo. Moštvo je glede na lansko sezono pretrpelo nekaj kadrovskih sprememb. Klub sta zapustila Ante Troha in Ismet Hadžisujemanić, nekaj časa pa so bili odsotni tudi Zubanovič, Džamastagić, Omanović Mithat in trener Milenko Vukočič, predvsem zaradi neurejenih odnosov znotraj kluba. Novi igralci v sezoni 86/87 pa so Razboršek Matjaž, Lazarov Borče, iz JLA sta se vrnila Bešić Mujo in Blagojevič Zoran, iz Triglava se je vrnil Asim Ibrahimović, z Bleda pa Morić Ivica. S temi igralci in tistimi, ki so ostali in tvorijo okejtvo moštva, so Jeseničani upravičeno favoriti v prvenstvu, vendar pa bo to treba dokazati tudi na igrišču. Jeseničani so v tej sezoni odigrali 6. prijateljskih tekem (tri turnirje). Na Jesenicah so najprej premagali moštvi Litije in Trboveljskega Rudarja z 2:0, nato so sodelovali na turnirju v Litiji in premagali Apnar iz Kresnic z 2:0 ter v finalu še Litijo z 2:1. Prejšnji teden pa je bil na Jesenicah končan tradicionalni že 21. po vrsti turnir »Tri meje«. V prvi tekmi so Jesenice po dobri igri premagale Trbiž s 7:1 in v finalu Belo Peč z 9:0 in tako že tretjič zapored osvojile prvo mesto. 6. septembra pa se je začelo prvenstvo Gorenjske. V prvem kolu so Jesenice igrale doma in premagale Kondor (Godešič) z 5:3, v drugem kolu so igrale z moštvom Brbinja in zmagale z 2:1. V soboto je bilo na sporedu že 4. kolo, v katerem so Jeseničani doma premagali Alpino iz Žirov z 5:1. Z igranje Jeseničanov na prijateljskih tekmah smo lahko popolnoma zadovoljni, saj se premagali sami enakovredne ali celo boljše ekipe. Igra v prvenstvenih tekmah pa je

nekaj povsem drugega. Ekipe katere sodelujejo v prvenstvu so objektivno za razred (Lesce, Alpina, Aples) ali za dva slabše od jeseniške, vendar tega na igrišču Jeseničani ne dokažejo. Skrajni čas je že, da se igralci zavejo, da s podcenjevanjem nasprotnika ne bodo dosegli željenega cilja in da bodo morali svoj odnos do igre korenito spremeniti. Tukaj bi rad še spregovoril o problemu, ki pesti jeseniški nogomet že dalj časa, to je igrišče (vzdrževanje). ŠD Jesenice, ki bi moralo igrišče vzdrževati, tega ne dela tako kot bi moralo. Za vsako popravilo na igrišču je treba nekateri tovariši zato skoraj prositi čeprav bi to moralo biti njihovo redno delo. Premik na boljše je bilo opaziti, ko je delo vzdrževanja igrišč in napravljal prevelik Tišler, vendar en sam človek brez podpore drugih to ne zmore. Vsi v NK Jesenice se zavedamo, da igrišče nikoli ne bo travnato po vsej površini in da se bo voda med dežjem zadrževala na njem vendar pa bi se lahko naredilo tisto kar se lahko (poleti zalivati igrišče, kositi travo redno, povlačiti igrišče po dežju, da se ne igra in trenira po takem igrišču kot je bilo to zadnjič 13. septembra, da o preteklih tekmah ne govorimo). Vsi igralci NK Jesenice bi s tem radi apelirali na ŠD Jesenice, naj razmislijo tudi o tem, da med tednom na tem igrišču trenira tudi po 60 otrok starih od 7 do 14 let in da je zdravje teh otrok na takšnem igrišču kot je včasih resno ogroženo, da o kakšnem kvalitetnem delu na treningih in dobrih igrah na tekmah ne govorimo. Toliko v razmislek odgovornim.

Za moštvo Jesenic so nastopali: Tokić — Zubanovič, Lazar (Trkulja), Omanović M. (Džamastagić), Ibrahimović (Marič), Omanović N., Bešić A., Lamberger, Catak (Husič), Pihler (Bešić M.), Razboršek.

Največ golov so dosegli: Pihler 9, Lamberger 7, Catak in Razboršek po 4, Omanović N., Amir in Mujo Bešić po 2.

JESENIŠKI NOGOMETAŠI NADALJUJEJO Z USPEŠNIMI NASTOPI

V nadaljevanju prvenstva v gorenjski ligi so jeseniški nogometaši dosegli še eno pomembno zmago. Na igrišču Podmežaklja so premagali enega najresnejših nasprotnikov v ligi, moštvo Lesce, z rezultatom 4:1 (2:0). Gole so dosegli: Amir Bešić dva ter Pihler in Tokić po enega. S to zmago vodijo na prvenstveni lestvici.

Novo tekmovalno sezono so začeli tudi mladinci, ki letos nastopajo v gorenjski nogometni ligi.

Poleg ekipe NK Jesenice nastopajo tudi ekipe Lesce, Alpine Žiri in Polet iz Sv. Duha pri Škofji Loki. Ker so se prijavile samo štiri ekipe (Kranj ima svojo občinsko ligo), se igra po dvokrožnem sistemu.

Po prvem krogu vodijo mladinci NK Jesenice, ki so vse svoje nasprotnike visoko premagali, in sicer:

POLET : JESENICE 0:21

Strelci: Sučur 6, Džombić 4, Basta 3, Stanković 3, Marković 2, Džordževski A., Mitrovič I. in Poljanšek po enega.

JESENICE : LESCE 7:2

Strelci: Kondić 5, Sučur in Stanković.

ALPINA : JESENICE 1:6

Strelci: Džombić 3, Sučur, Stanković in Basta.

Nastopili so: Panič, Marković, A. Džordževski, I. Mitrovič, Poljanšek, Basta, Stanković, Kondić, Sučur, Džombić.

Naslednjo tekmo igrajo mladinci Jesenic v nedeljo, 5. oktobra, ob 10. uri na igrišču Podmežaklja.

KADETI

JESENICE I. : RADOVLJICA
94:65 (46:37)

Igralci Radovljice, ki nastopa izven konkurence z ekipo, v kateri so v glavnem mladinci ter nekaj kadetov in pionirjev, so vodili do 16. minute prvega polčasa. Potem so domačini prevzeli igro v svoje roke in visoko zmagali. Jesenice I.: Grahovac 28, Peternel 12, Rebol 2, Jovanovič 8, Todorovič 10, Samar 4, Milakovič 22, Vauhnik 4, Čatač 4.

JESENICE II. : GORENJA VAS
2:0

Ker ekipa Gorenje vasi ni prišla na tekmo, so domači zmagali brez boja.

TRIGLAV (Kranj) : JESENICE I.
66:59 (33:36)

Jeseničani, ki so vodili od prve do štiriindvajsete minute, so se prestrašili zmage nad nasprotnikom, s katerim so na svojem igrišču visoko izgubili. Na trenutke pa so prikazali izredno igro.

Jesenice I.: Grahovac 29, Peternel 16, Jovanovič 4, Todorovič 5, Samar 2, Milakovič 3.

KLADIVAR (Žiri) : JESENICE II.
58:26 (28:10)

Jesenički pionirji so igrali solidno in v Žireh izgubili z manjšo razliko, kot z istim nasprotnikom na Jesenicah.

Jesenice II.: Prešeren 4, Klarič, Bertonec, Košir A., Fajkovič 2, Ulčar, Sučur P. 12, Kačarevič, Humar 3, Praskalo 1, Karadžić 4, Mujič.

MLADINCI

JESENICE : DOMŽALE 66:94
(32:60)

Domači igralci so na začetku tekme presenetili favorizirane Domžalčane, ki so končali prvenstvo brez poraza. V sedmi minuti so se vodili s 14:11, potem pa se je razigral izredni igralec prvega moštva Domžal Žirovnik, ki je v štirinajstih minutah dosegel kar 34 točk in ga domačini niso znali ustaviti. Ob polčasu so gostje že visoko vodili.

V drugem polčasu so domači zaigrali podobno kot v prvih minutah. S solidno obrambo in duhovitimi akcijami v spopadu so drugi polčas dobili.

Velja povedati, da so v domači ekipi igrali le trije mladinci, od katerih je Namumovski že v drugi minuti dobil tretjo osebno napako in kmalu nato še dve, ter sedem kadetov, ki so bili telesno precej sibkejši od dve do tri leta starejših tekmecev.

Jesenice: Sučur V. 7, Čatač, Peternel 16, Grahovac 5, Jovanovič 5, Todorovič 7, Samar 2, Košir B. 15, Milakovič 5, Namumovski 4.

KADETI I. so končali prvi krog tekmovalja na drugem mestu, za ekipo Triglava, z desetimi zmagami in dvema porazoma, KADETI II. pa na šestem mestu. Prva ekipa se je uvrstila v drugi krog tekmovalja, kjer se bo borila za uvrstitev med štiri najboljše ekipe v Sloveniji. Drugi krog se začne 12. oktobra.

MLADINCI, ki so nastopali z zelo mlado ekipo, so prvi del končali na četrtem mestu, uvrstitev naprej pa se jim ni posrečila.

ČLANI, ki nastopajo v drugi ligi, bodo začeli s tekmovaljem 11. oktobra. Pomlajeno ekipi, ki jo bomo predstavili prihodnji teden, pestijo številne poškodbe nekaterih (po stažu) starejših igralcev.

MLADINKE JESENIC
PRVE

Mladinke košarkarskega kluba Jesenice so v zadnjih dveh kolih prvenstva odigrale tekmi z ekipama Save in Cimosa, ki sta odločali o prvaku zahodne skupine in o tem, kateri dve ekipi se bosta uvrstili v polfinale republiškega tekmovalja za to kategorijo. Jeseničanke so na obeh tekmah igrale odlično ter obe ekipi visoko premagale. Tako so mladinke Jesenic prve, druga pa je ekipa Save iz Kranja. S tem so jeseniške mladinke ponovile lanskoletni uspeh.

JESENICE : SAVA 80:61 (39:31)

Jesenice: Deretič 22, Šmitran 15, Felc 29, Smolej 11, Zrnič 4, Strajnar, Sečič, Hadimuratič, Ališič.

Ta tekma je neposredno odločala o prvaku. V Kranju je oslabiljena jeseniška ekipa izgubila z osemnajstimi točkami razlike. Z zmago na Jesenicah 80:61 pa imajo Jesenice boljšo medsebojno razliko v koših, kar jim je po zmagi nad ekipo Cimosa zagotovilo prvo mesto.

Tekma s Savo je bila izredno zanimiva, potrebnih 19 točk razlike pa so si domače igralke zagotovile v zadnjem napadu.

Se posebno zanimiv je bil drugi polčas. Domače igralke v prvih minutah nikakor niso uspele zadeti koša Kranjčank in te so v 27. minuti izenačile na 47:47. Pri tem rezultatu je domači peterki koristila minuta odmora, po kateri so odlično zaigrale v obrambi, v napadu pa so s kolektivno igro zlahka prihajale do meta na koš. Zmagovalec tekme ni bil znan do 36. minute, ko je bil rezultat 65:61. Nato so domače igralke z izredno domiselno igro povsem nadigrale gostje ter dosegle v štirih minutah 14 košev, Kranjčanke pa niti enega.

JESENICE : CIMOS 90:60
(39:26)

Jesenice: Deretič 16, Šmitran 24, Felc 17, Smolej 13, Zrnič 12, Hadimuratič 9, Sečič, Strajnar, Bešič.

Na tej tekmi so mladinke Jesenic z odlično igro potrdile, da so upravičeno prve v skupini. Zopet je bila osnova za dobro igro obramba, proti kateri gostje nikakor niso našle ustreznega napada.

SERIJA TEKEM ČLANIC
KOŠARKARSKEGA
KLUBA JESENICE

Članice košarkarskega kluba Jesenice zaključujejo priprave na prvenstvo v prvi slovenski košarkarski ligi, ki se prične 11. oktobra. V zadnjih dneh septembra so odigrale serijo trening tekem.

V četrtek so igrale z ekipo KK Litija, v petek pa z ekipo KK Slovan; obe ekipi sta bili na pripravah v Kranjski gori. V nedeljo je KK Jesenice organiziral turnir, na katerem sta poleg domače ekipe nastopili še ekipi KK Sava Commerce, ki igra v drugi zvezni ligi in KK Slovan, ki igra v prvi slovenski ligi.

JESENICE : LITJA 99:60
(33:15)

Jesenice: Šmitran 7, Felc 11, Bartelj 11, Lah 19, Stražišar 12, Krznarič 22, Smolej 4, Zrnič 9, Sečič 4.

Ta tekma je jeseniškim članicam služila predvsem za uigravanje, saj igralke Litije, ki igrajo v drugi slovenski ligi, niso nudile dostojnejšega odpora.

JESENICE : SLOVAN 84:75
(41:40)

Jesenice: Rozman 2, Deretič 18, Šmitran 3, Felc 15, Bartelj, Lah 14, Stražišar 15, Krznarič 11, Ulčar 2, Smolej 2, Zrnič 2.

Ker je moral trener Čebulj na tej tekmi odpočiti igralke mladinske ekipe, ki so v soboto igrale odločilno tekmo za prvo mesto z ekipo KK Cimos, se je pokazalo, s kako izenačeno ekipo bodo letos Jeseničanke nastopile v ligi. Čebulj bo imel v tej sezoni v ekipi 12 izenačenih igralk, od katerih je vsaka sposobna pričeti tekmo v prvi peterki.

Igralke Slovana so bile na dosedanjih tekmah vedno neugodne nasprotnice, tokrat pa domače igralke, kljub temu, da še niso dovolj uigrane, niso dovolile nikakršnega presenečenja in so zanesljivo zmagale.

V nedeljo so članice na turnirju odigrale dve tekmi.

JESENICE : SLOVAN 72:61
(32:21)

Jesenice: Rozman 2, Deretič 17, Šmitran 11, Felc 11, Bartelj 4, Lah 7, Stražišar 8, Krznarič 12, Smolej, Zrnič.

Tudi na tej tekmi so domače igralke kljub izredno agresivni igri gostij uspele brez težav zmagati. Gostje so sicer presenetljivo povedle z 12:2, kar pa Jeseničank ni zmedlo. Z odlično obrambo so hitro zmanjšale razliko in prvi polčas odločile v svojo korist. V drugem polčasu so Ljubljank zmanjšale razliko na pet točk, kar je domače igralke prisililo k resnejši igri. Povedle so z osemnajstimi točkami in gostjam je pretela katastrofa, ki so se ji izognile z meti za tri točke.

V drugi tekmi je ekipa KK Sava premagala ekipo Slovana s 85:73, polčas 42:32.

JESENICE : SAVA COMMERCE
64:65 (31:32)

Jesenice: Rozman, Deretič 7, Felc 15, Šmitran 17, Bartelj, Lah, Stražišar 11, Krznarič 5, Ulčar, Smolej, Zrnič 6.

Peterka igralk Jesenic, ki je pričela tekmo, je presenetila gostje iz Kranja z izredno učinkovito consko obrambo in zanesljivim napadom. S takšno igro so Jeseničanke povedle s 15:4 v 7. minuti. V teh minutah je izgledalo, kot da Jeseničanke igrajo v drugi zvezni košarkarski ligi in v tej sezoni načrtujejo uvrstitev v prvo zvezno ligo in ne ekipa Save. Ta presenetljiva premoč nad zveznim ligišem in dejstvo, da je bila za nekatere igralke Jesenic tekma s Savo šesta tekma v petih dneh, je pripomogla k temu, da so gostje na igrišču uspele vzpostaviti ravnotežje.

V drugem polčasu sta obe ekipi prikazali dobro igro, v kateri ni manjkalo presenetljivih preobratov, ki niso niti za igralke niti za gledalce s slabimi živci. Domača ekipa je vodila z največ petimi koši vse do zadnje minute, ko so gostje izenačili na 64:64. Pri tem rezultatu pa trener Čebulj ni mogel več računati na Felčovo in Šmitranovo, ki sta imeli pet osebnih napak.

36 sekund pred koncem tekme so imele domače igralke žogo in pravico do novega napada. Žal tega napada niso uspele izkoristiti in Kranjčanke so šest sekund pred koncem osvojile žogo. Nad igralko Save je bila točno ob znaku sirene narejena osebna napaka pri metu na koš. Tako je zmagovalec turnirja odločila igralka Save po koncu tekme z izvajanjem prostih metov. Prvega je zgrešila, drugega pa zadela in ekipa Save je osvojila prvo mesto, igralkam jeseniške ekipe pa ostane v tolažbo, da so prikazale dobro igro in nudile dostojen odpor igralkam zveznega ligaša, vendar jim športna sreča tokrat ni bila naklonjena.

VISOKA ZMAGA
ČLANOV IN TESEN
PORAZ ČLANIC

Pričelo se je tekmovalje v vseh republiških namiznotenjskih ligah. Jeseničani so imeli v prvem kolu v gosteh ekipo članov Save in članic Triglava iz Kranja. Člani v postavi Babič, Ferbežar, Džukič, Šmitran so premagali nasprotnike z visokim rezultatom 7:2, pri čemer je zmagal Babič trikrat, Ferbežar dvakrat, ostala dva pa po enkrat.

Ekipa članic v postavi Markež, Smolej, Zupančič je izgubila srečanje z ekipo Triglava tesno s 4:5. Z dobro igro je tokrat presenetila Smolejeva, ki je dobila dve igri, v tretji pa je imela zaključno žogico, vendar se ji ni posrečilo premagati bolj izkušene Kranjčanke.

V naslednjem kolu igrajo člani z Logatcem, članice pa s Semedelo, oboji na Jesenicah.

KVALIFIKACIJSKI
TURNIR PIONIRJEV
GORENJSKE

Za letošnji namiznotenjski kvalifikacijski turnir za uvrstitev v jakostne skupine, ki je bil na Jesenicah na deseti mihi v Domu TVD Partizan, je značilna velika udeležba pionirjev in pionirk Gorenjske. Nastopilo je štirideset pionirjev in dvajset pionirk iz šestih gorenjskih

klubov, kar je zelo pohvalno, saj doslej toliko mladih še ni nastopilo. Nastopili so klubi Triglav in Sava iz Kranja, Križe, Ljubno, Murova in Jesenice. Tudi pri pionirkah so vodile Jeseničanke, ki so osvojile vsa prva mesta. Zmagovalec pri pionirjih je bil Zmago Pem pred Matejem Križnarjem in Robertom Rupnikom z Murove, pri pionirkah pa je zmagala Urška Samar pred Vanjo Klemenc, obe z Jesenic.

KULTURNI
KOLEDAR
GORENJSKE-
GA MUZEJA

V Prešernovi hiši v Kranju so v ponedeljek, 29. septembra, ob 18.30 odprli razstavo Franceta Pibernika, DRUGA PRISOTNOST. Likovna realizacija razstave je delo Andreja Pibernika.

V Mali galeriji Meste hiše so ob 19. uri v okviru Festivala športnega filma v Kranju odprli razstavo Športna karikaturna na Slovenskem.

V galeriji Mestne hiše je na ogled razstava Kranj v svobodi in obnovi 1945 - 1950.

Kam na rekreacijo?

Komisija za športno rekreacijo pri izvršnem odboru sindikata Železarne tudi v letošnjem letu organizira rekreacijsko vadbo v telovadnicah, kegljišču in drsališču, in sicer od prvega oktobra do 31. maja 1987. po naslednjem razporedu:

PONEDELJEK

Kegljanje na asfaltu, štiri steze, od 9. do 12. ure in od 16. do 22. ure Za vse TOZD in DS.

TOREK

Kegljanje na asfaltu, štiri steze, od 9. do 12. ure za upokojujence Železarne. Splošna rekreacijska vadba v CSUI Jesenice — od 20. do 22. ure.

SREDA

Kegljanje na asfaltu, štiri steze, od 9. do 12. ure in od 18. do 22. ure za vse TOZD in DS.

Splošna rekreacijska vadba v TVD Partizan Jesenice od 20. ure do 21.30 (moški).

Interesna skupina KOŠARKA v CSUI Jesenice od 18. Do 20. ure.

ČETRTEK

Kegljanje na asfaltu, štiri steze, od 9. do 12. ure za upokojujence Železarne.

Splošna rekreacijska vadba v CSUI Jesenice od 20. do 22. ure. Splošna rekreacijska vadba v TVD Partizan Jesenice od 20. ure do 21.30 (ženske).

PETEK

Kegljanje na asfaltu, štiri steze, od 9. do 12. ure in od 17. do 22. ure.

Interesna skupina ODBOJKA — v telovadnici CSUI Jesenice od 20. do 22. ure.

Drsanje v hali pod Mežakljo od 20. do 22. ure (vstop možen samo z izkaznico za vstop v Železarno).

Komisija za športno rekreacijo pri izvršnem odboru sindikata Železarne se je odločila za poizkusno kegljanje na asfaltu za vse TOZD oz. delovne skupnosti brez razporeda — zaradi slabe zasedenosti kegljišča.

ZDENKA TORKAR-TAHIR

30

Razvoj
delavskega
naselja v
Podmežakli

Na podstrešju pa so na pogradih ležali »koštarji« (tri je ženini bratje in trije fantje iz Selc, samski tovarniški delavci). En »koštar« pa je bil pri družini le na hrani. Okoli leta 1939 so zaslužili od 1300 do 1400 dinarjev na mesec, pred vojsko pa so zaslužili po 1700 dinarjev.

»Na siht smo hodili v umazanih šmirastih cunjah. S sabo smo vzeli kanglice s kofetkom.«

Žena pa mu je nosila v tovarno po pol klobase in kruh. Gospodinja je imela dosti dela, saj je imela na skrbi 11 ljudi, za katere je bilo treba oprati, skuhati in čistiti.

»Sem kuhala ajmohte (obare), golaže in župce. Ob nedeljah, za veliko noč, 1. maj in božič pa sem spekla pečenko.« Informator pa se spominja: »Tukaj smo bili sami delavci. Smo vkup držal. Za pravico do delavskega praznika, kakor tudi za ostale delavske pravice sem se zmeraj boril po navodilih Janeza Evangelista Kreka in Marxa. Kot krščanski socialist menim, da sta prav ta dva nauka delavcu najbližja.«

Med vojno je bil Simon v štirinajstih taboriščih. Danes ne sovraži nikogar. A ob priliki pričevanju v sodnem procesu proti šefu jeseniškega gestapa, vojnemu zločincu Druskeju, leta 1984 je izjavil: »Če ga ne more kaznovati nemška oblast, niti naša, naj ga kaznuje bog, al narava, al pa hu-dič!«

Popoldanska nedeljska noša. Leto 1929.

»In ko je razmišljal naprej, je izjavil: »Z ženo lepo živiva. Nikoli mi ni žal za nič. Ne za delo, ne za hišo, ki sem jo zgradil in ne da sem se oženil.«

Cesta 1. maja 64
Informatorka: Julijana Dimc, rojena leta 1898 v Kropi, gospodinja.

O prihodu družine na Jesenice pravi Julijana naslednje: »Ker sem bila kot Gorenjka raje med svojimi, smo leta 1922 prišli na Jesenice. V Domžalah pri njegovih nisem hotela ostati, saj kmet in delavec ne gresta skupaj. Ko sem varovala svojega majhnega otroka, so me na kmetiji grdo gledali in govorili, naj grem rajši njivo plet. Tukaj na Jesenicah pa je bilo dosti delavcev, ki so se priselili od vsepovsod.« Mož se je zaposlil v martinarni, na stanovanje v majhni leseni hiši (cesta 1. maja 27) pa jih je vzel starejši možakar. A pri njem Julijana ni hotela ostati, da ne bi ljudje govorili, da je lastnika izpodrinila iz hiše. Zakaj lastnik se je sam umaknil iz hiše in si svoj bivalni prostor uredil v drvarnici, »kjer je kot kakšen divjak živel v luknji in pobiral denar od najemnikov.«

Zato sta iz hranilnice, kjer sta hranila, dvignila 5000 dinarjev in pričela graditi svoj dom. »Ni nama bilo lahko kot ajmohtarjem, katerim je far iz farovške sparkase (hranilnice) posojal velike vsote. Ker nisem bila te branže (vrste), se nisem hotela prikazati v farovžu in prositi za posojilo. Za vse smo se morali sami matrat (truditi). Svet poln kamenja in krunkelnov (štorov) sva splinjala. 1928 leta sva začela. Ko smo delali z apnom, smo vodo v sodih vozili od vodnjaka ponoči.«

Leta 1929 sta se vselila v gotovo pritličje in nadaljevala z gradnjo kuhinje in sobe v podstrešju, kamor se je prišlo po zunanjih lesenih stopnicah. V zgornjem stanovanju sta potem vseskozi imela stranke. Oddajala sta le »ta rdečim« (komunistom).

Takrat niso delali blokov za delavce. Ker je bilo tovarniških stanovanj malo, je dosti delavcev ležalo kar po kevdrih (kleteh) in v drvarnicah. Ko je nek fant prišel prosit za prenočišče, sem ga dala ležat kar v našo kuhinjo.

Hokej na ledu

V soboto, 4. oktobra, ob 18. uri:

KRANJSKA GORA GORENJKJA : BOSNA

V sredo, 8. oktobra, ob 18. uri:

JESENICE : SKOPJE

Vabljeni

PRVI PORAZ JESENIC — CRVENA ZVEZDA NA KOLENIH

Prvi veliki derbi med ljubljanskimi in jeseniškimi hokejisti je povsem zaslužen pripadel ljubljancem, kar poudarjajo vsi — zmagovalci, poraženci, gledalci in poročevalci. Čeprav je bila pred začetkom dvoboja zmaga bližja domačinom, tako prepričljivega rezultata, le nismo pričakovali. Ne le zaradi blede predstave ljubljancov pred dnevi proti Kranjski gori, temveč, ker so v zadnjem času derbi vedno potekali v dokaj negotovem vzdušju in rezultati niso bili preveč prepričljivi.

Toda v soboto, se je v hali Tivoli zgodilo tisto, kar mnogi vedno že vrstolet. V ljubljani igrajo precej drugače kot na Jesenicah. Osnova njihove igre je hitro drsanje, spremljanje in oviranje nasprotnika povsod, kjer je to mogoče, če je potrebno, tudi po vsem igrišču. Če k temu dodamo veliko bolj trdo igro, njihovo solidno uigranost, potem smo povedali pravzaprav vse. Vendar še enkrat, to ni nič novega, to je zelo stara zadeva, kot je denimo dejstvo, da imajo jeseniški hokejisti poleg tega, da so počasnejši, da so mehkejši v igri, tudi veliko bolj nezanesljivo obrambo. Ob tem je potrebno pristaviti, da je jeseniški vratar Cveto Pretnar branil zelo dobro, drugače pa bi bil neuspeh Jesenic še večji.

Tudi izjave trenerjev so bile po sobotnem dvoboju precej enake. Roman Smolej je takoj po tekmi dejal, da so ljubljanci povsem nadigrali hokejiste, Bogdan Jakopič pa, da so zmagali, ker so njegovi igralci veliko več in hitreje drsali ter v igro vnesli veliko več borbenosti.

Kot kaže, vsaj za začetek se zgodovina ponavlja. Ali niso bili osnovni vzroki, zakaj Jeseničani lani niso uspeli osvojiti naslova, ampak je to storil Partizan, premalo borbenosti, trde igre, hitrega drsanja in obrambne igre.

To so torej vzroki, mimo katerih tisti, ki pošteno mislijo ne morejo. Seveda vse ni tako črno, ko je videti na prvi pogled. Na začetku sezone smo, pred prvenstvom pa so jeseniški hokejisti odigrali zelo malo srečanj, kar se jim zelo pozna. V ljubljani so se precej okrepili, Jeseničani pa so ostali brez nekaterih dobrih hokejistov. Za nameček se je na turneji po Italiji poškodoval mladi in obetavni Marko Smolej, Miha Horvat in Peter Klemenc še ne igrata, Rudi Hiti, ki je obljubil pomoč, pa v soboto v Tivoliju ni nastopil.

Dovolj je še časa, da bodo 21 - kratni prvaki prišli v prvo formo, da bodo spremenili način igre in se uigrali. V ljubljani so se trudili, igrali so srčno, toda ni jim šlo. Ljubljanci so v tem trenutku pač boljši, zato je treba jemati poraz povsem normalno in mirno. Iz njega je potrebno potegniti največ. Tudi neuspehi so namreč dobrodošli, saj nas večkrat postavijo na trda tla. V primeru, o katerem govorimo, pa je treba upoštevati, da je hokej igra, v kateri se dogodki hitreje vrstijo kot v marsikateri drugi. Ravno zato in ob dejstvu, da si bodo tekme letošnjega prvenstva sledile ob sredah in sobotah, je zelo pomembno, da en poraz ne povzroči še večjega neuspeha — če ga napačno gledamo, če ne upoštevamo človeških za-

konitosti in opazujemo zadevo preveč ozko, da je pač samo zmaga tisto, za kar se spleta hoditi na hokejsko tekmo.

Se enkrat: šele na začetku sezone smo in Jeseničani še ne grajo z vsemi igralci. Prvenstvo bo dolgo in naporno, najprej prvi krog, ki pravzaprav niti ni tako pomemben. Veliko bolj pomemben bo drugi krog in bilo bi resnično nespametno že sedaj obsojati jeseniške hokejiste za prve neuspehe, saj gre za najbolj izenačeno in negotovo prvenstvo zadnjih treh desetletij. Enako velja tudi za morebitne zmage. Za pretirano malodušje ali preveliko veselje ob prvih porazih in zmagah v Podmežakli ni prostora. Seveda pa od jeseniških hokejistov v nadaljevanju — ne glede na poraze ali zmage — pričakujemo, da se bodo bolj borili, hitreje in več drsali in da bodo igrali bolj trdo in požrtvovalno. Če bomo to videli, potem jim nihče ne bo mogel ničesar očitati, čeprav bodo doživljali poraz. Le trdi boj je zagotovilo za uspeh. Toda, če bodo nasprotniki, kljub takšni igri 21 - kratnih prvakov, boljši, je to pač šport, v njem obstajajo določene zakonitosti, ki jih je potrebno upoštevati in spoštovati.

V senci sobotnega velikega derbija v ljubljani je bil zelo pomemben tudi dvoboj med Kranjsko goro Gorenjko in Crveno zvezdo, ki so jo zasluženoma dobili mladi jeseniški hokejisti. Tega, kar so Kranjskogorci uprizorili v prvi tretjini, sploh nismo pričakovali. Pet lepih zadetkov v mreži Tomi ča, nekateri pa so bili doseženi po mojsterskih potezih in akcijah. Po tem izrednem začetku so se razigrali tudi gostje, pokazali svoje zobe in potrdili, da se tudi v najtežjih trenutkih ne vdajo v usodo.

S sobotno zmago pa so Kranjskogorci znova pokazali veliko hokejsko zrelost in znova upravičili nastopanje v prvi zvezni ligi, čeprav je njihov cilj, uvrstitev med šest najboljših, še zelo daleč.

KOMPAS OLIMPIJA : JESENICE 7:2 (2:0,2:2,3:0)

Hala Tivoli. Gledalcev 5000, sodniki: Grepč (Sisak) ter Lešnjak (Ljubljana) in Dolinar (Prevoje).

Streli: za Kompas Olimpijo Kuret in Beribak po 2 ter Sekel, Zupancič in Režek po 1, za Jesenice pa: Poljanšek in A. Razinger.

Kazenske minute: Kompas Olimpija 12+10 disc., Jesenice 8.

Kranjska gora Gorenjka : Crvena zvezda 7:5 (5:0, 1:2, 1:3)

Dvorana v Podmežakli, gledalcev 800, sodniki: Jakič (Ljubljana) ter Vister in Razinger (Jesenice).

Streli: za Kranjsko goro: Kurboš 3, Miha Lah 2 ter Sečič in Brun po 1, za Crveno zvezdo Saliji in Kožič po 2 ter Ilič 1.

Kazenske minute: Kranjska gora 25, Crvena zvezda 38.

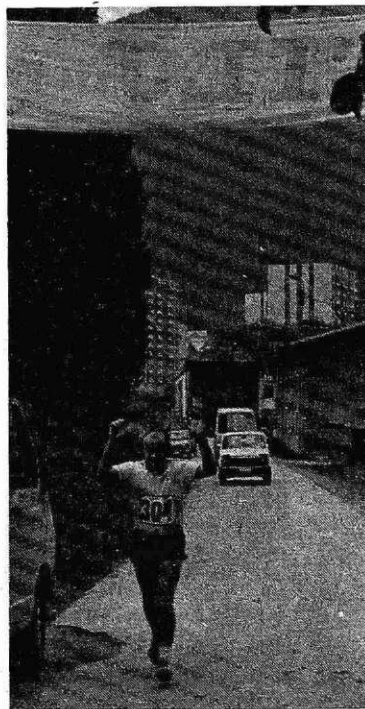
Prvo- in drugouvrščena
(foto: I. Kučina)

Koordinacijski svet ZSMS Železarnice Jesenice je v soboto, 27. septembra, organiziral prvi Mali jeklarski maraton 86. Proga je potekala od štartnega nasproti poslovne stavbe Jeklarna 2, preko Koroske Bele, Kresa, Tomšičeve, Razgledne, Tavčarjeve, mimo Univerzala, Kovinarja in Elima, pri Hrušici so tekači tekli preko mostu čez Savo in po pobočjih Mežaklje, cilj pa je bil pri športni hali Podmežakla. Tek je bil organiziran po programu Atletske zveze Slovenije.

Za maratonom se je prijavilo 80 tekmovalcev, od tega je bilo 12 žensk. Na maratono so poleg tekačev z Jesenic sodelovali tudi tekači iz drugih krajev Slovenije in vojaki.

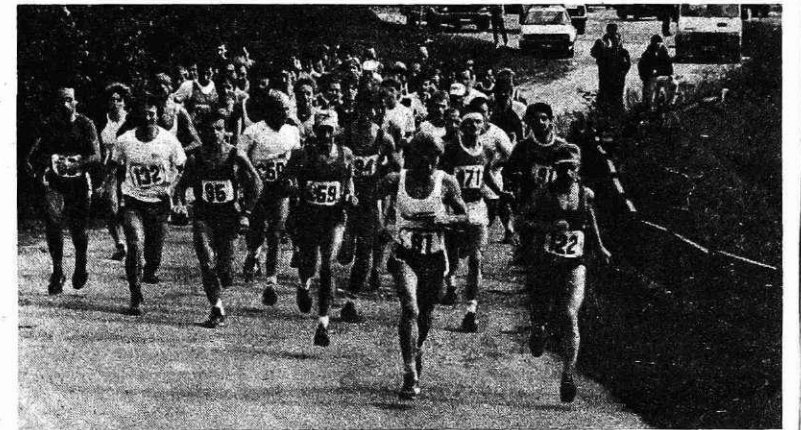
Na teku je organizator ob pomoči delavcev Postaje milice Jesenice in dijakov ter učiteljev CSUI poskrbel za potrebno varnost in oskrbo tekmovalcev na teku skozi mesto in po gozdnih poteh. Na cilj je prvoouvrščenim tekmovalcem podpredsednik poslovnega odbora Železarnice Božidar Bartelj podelil medalje in pokale.

Vsi tekmovalci pa so imeli po sklepu uprave športnega društva Jesenice in HK Kranjska gora Gorenjska prost vstop na hokejsko tekmo Kranjska gora : Crvena zvezda.

Najstarejši udeleženec
inž. Anton Zevnik (foto: I. Kučina)

Prvi mali jeklarski maraton

Start (foto: I. Kučina)

Na Tomšičevi (foto: I. Kučina)

Rezultati:

Moški od 18 let: 1. Aleš Torkar, 2. Igor Oman in Peter Klobutar, 4. Igor Bernik, 5. Tone Vencelj, 6. Mitja Zupan, 7. Miha Arh, 8. Sebastijan Sitar.

Moški od 18 do 30 let: 1. Mirko Lebar, 2. Klemen Dolenc, 3. Stojan Melinc, 4. Mirko Teraž, 5. Peter Macuh, 6. Tone Svirgelj, 7. Tomaž Ilar, 8. Marko Gracer, 9. Izotok Skumavc, 10. Zmago Plahuta, 11. Miro Savič, 12. Slavko Kačiveda, 13. Goran Praskalo, 14. Niko Sladič, 15. Stane Račič, 16. Mare Urajnar, 17. Bogdan Lahajnar, 18. Robert Hmeljak.

Moški od 30 do 40 let: 1. Tone Đuričič, 2. Aleksander Čufer, 3. Milan Sedušek, 4. Konrad Merlak, 5. Brane Kregar, 6. Vinco Bergant, 7. Franc Pukelj, 8. Dare Ročansek, 9. Slavko Arh, 10. Srečo Brus, 11. Ivan Sušteršič, 12. Franc Cilenšek.

Moški od 40 do 50 let: 1. Janez Sitar, 2. Edo Gregorič, 3. Marjan Komelj, 4. Alojz Kovič, 5. Slavko Sitar, 6. Jože Leguar, 7. Peter Zupan, 8. Janez Pšenica, 9. Franc Hribernik, 10. Uroš Lampe, 11. Niko Kranjc, 12. Alojz Podgoršek, 13. Frido Skumavc, 14. Milan Kristan, 15. Jože Korosec, 16. Karel Medvedšek, 17. Tine Božar, 18. Ladislav Libušček.

OBČINSKI TENIŠKI TURNIR

Teniški klub Jesenice vabi vse ljubitelje tenisa na občinsko prvenstvo v tenisu za pokal mesta Jesenice, ki bo v soboto, četrtega oktobra, ob 7.30 na igriščih Podmežakla.

Prijavite se lahko vsak dan popoldan pri oskrbniku na igrišču, ali na dan tekmovanja do 7.30.

Ob slabem vremenu bomo počakali do 10. ure ali turnir prestavili.

TK Jesenice

OBE STRANI MEDALJE

Članek »Druga plat medalje«, objavljen v Železaru 25. septembra, je zopet naceł že malo pozabljen afero bratov Pajič, o kateri jeseniška pa tudi širša športna javnost ni bila nikoli celovito informirana. Zaradi nepravilnosti in afer v jugoslovanskem športu, ki je kljub nekaterim specifičnostim le del naše stvarnosti, se je upravi HK Jesenice zdelo neprimerno začenjati javno polemiko, ki ne more prispevati k popularizaciji ene redkih športnih panog, kjer dosedaj ni bilo nepravilnosti s čisto tekmovalnega vidika. Vse tekme so bile odigrane pošteno, brez lažiranja in dogovorjenih rezultatov, pa čeprav je bilo takih možnosti na pretek. Naj bralce spomnimo na medsebojna srečanja Kranjske gore in Jesenic, ko so se v drugih hokejskih središčih držali za glavo in niso mogli verjeti, da se hišna kluba ne moreta pametno »dogovoriti«, pa čeprav je šlo za naslov državnega prvaka ali izpad iz lige. Na enak način so bila demantirana pričakovanja, da bomo prihranili znatna finančna sredstva, v kolikor bi igrali superfinale državnega prvenstva pred dvema letoma z Olimpijo in ne s Crveno zvezdo, pa čeprav sta Olimpiji manjkali le dve točki in je bila objektivno ugodnejši nasprotnik.

Kaj se dogaja v hokejski zvezi Jugoslavije, je seveda drugo vprašanje, to pa ni tema tega prispevka.

HK Jesenice je bil in je še vedno mnenja, da je »zadevo Pajič« sposoben rešiti sam in je tako tudi ukrepal. Samo zaradi celovite informiranosti javnosti pa daje naslednjo izjavo:

— Nepravilnostim, ki so se dogajale, smo sklenili narediti konec in smo se pri tem jasno zavedali, da tak postopek pomeni veliko nevarnost za izgubo naslova državnega prvaka.

— Boris Pajič s svojim odnosom do treninga in tekem, s svojim privatnim življenjem ter odnosom do soigralcev kljub svojim potencialnim možnostim ni sodil v ekipo, hkrati pa je močno vplival na odnos javnosti o celotnem moštvu HK Jesenice. Glede Murajice Pajiča razen svojeglavega vedenja ni bilo pripomb, bil je prizadeven in tudi kvaliteten igralec.

— Murajica Pajič se je zaradi bratovske solidarnosti spustil do izsiljevanja po načelu »če ne bo konec zafkancije Boriša, ne bom igral tudi jaz; v tem primeru ne bomo prvi in tako tudi ostali igralci ne boste dobili nagrade za osvojeno prvenstvo.«

— Ta izjava in k usnejši demonstrativni odhod s treninga zaradi izrečene denarne kazni Borisu Pajiču (ponočenje) je bila posledica napadov »predpostavke, da bosta dobila podporo ključnih igralcev HK Jesenice, doseglja pa sta ravno nasproten učinek.

— Kljub pregovarjanju in tudi zahtevi, naj se vrneta na led, sta zapustila trening, se nista udeležila dveh treningov naslednjega dne ter nista prišla na zbor-

no mesto za odhod v Beograd. Trener je še istega večera za oba zahteval suspenz, o katerem pa sta bila s telegramom obveščena šele po odhodu na odločilno tekmo v Beograd.

— Na zaslišanju s strani interne disciplinske komisije HK Jesenice sta se obnašala nesramno, kljub korektnemu postopku. Obtoževala sta ostale igralce in funkcionarje HK Jesenice.

— Na osnovi tega zapisnika ter ponovnega zaslišanja obeh igralcev pred disciplinsko komisijo Športnega društva Jesenice jima je bila izrečena kazen prepovedi nastopanja za dobo šest mesecev, omogočen pa jima je bil trening, kolikor bi to želela.

— Na sklep disciplinske komisije pri ŠD Jesenice sta se oba pritožila v določenem roku, pritožbi pa je Murajica Pajič priložil še svoje mnenje, v katerem je trenerju očital nestrokovno delo, neenak odnos do igralcev, očitke, da mu je preprečil nastopanje v reprezentanci ter pomanjkanje vseh strokovnih in moralnih kvalitiet. Izjavil je, da je še pripravljen igrati za Jesenice, »če se te stvari uredijo.«

— Po statutu ŠD Jesenice bi morala pritožbo obravnavati skupščina ŠD Jesenice kot drugostopenjski organ, vendar se ta v roku 30 dni ni sestala, tako da oba igralca dejansko nista bila pravomočno kaznovana.

— Pred pričetkom priprav za sezono 1986/87 je bil sklican sestanek vseh igralcev, vključno z bratoma Pajič. Po obravnavi poročila za preteklo sezono, plana dela za sezono 1986/87 je bilo obema igralcema postavljeno vprašanje, kaj me-

nita o njihovem prestopku. Murajica Pajič je izjavil, da je svoje že povedal, Boris Pajič pa »da si misli svojo«. S strani uprave HK Jesenice pa je bilo igralcem pojasnjeno, da je poročilo o delu v pretekli sezoni sprejeto in pozitivno ocenjeno, da uprava HK Jesenice ne misli ponoviti napake iz preteklih let, ko so na zahtevo igralcev odstavili trenerja Cirila Klinarja, to pa je bil tudi vzrok, da sta oba kasneje zahtevala izpisnice.

— Izpisnica je bila obema izdana v skladu s pravilniki HZ Jugoslavije z opombo, da sta kaznovana oziroma z suspenzo. Kljub temu sta bila po poravnavi medsebojnih obveznosti registrirana za HK Kompas Olimpija.

— Vse govornice v javnosti, da bi ostala na Jesenicah, pa jima trener HK Jesenice tega ni dovolil, in da sta zato bila prisiljena oditi v Ljubljano, so lažne, resnična pa je bila izjava trenerja na omenjenem sestanku z igralci, da je skupno delo po oceni, ki mu jo je dal Murajica Pajič, težko izvedljivo. Prav tako je trener v obrazložitvi za drugostopenjski organ pri ŠD Jesenice zapisal, da je glede na tezo prestopka in pomanjkanje vsakega obžalovanja zaradi škode, storjene klubu in soigralcem, kazen po njegovem mnenju še prenizka.

Predčasno prenehanje športne kariere jima HK Jesenice ni nameraval povzročiti. Sporna pa je registracija za HK Kompas Olimpija, ne toliko zaradi formalnosti, saj se ljubljanci verjetno res bolje spoznajo na določeni raznih disciplinskih, registracijskih, tekmovalnih in kdo ve še katerih dodatnih pravilnikov, pač pa zaradi dogovora, potrjenega skupnem se-

stanku s predstavniki HK Olimpija 15. maja 1984 v prostorih hotela Krim na Bledu. Poleg ostalih dogovorov so se predstavniki HK Jesenice: Bartelj, Jelovčan, Košir in Smolej ter predstavniki HK Olimpija: Popović, Betetto, Jerman, Erman in Azman dogovorili, da brez soglasja obeh klubov ni medsebojnega prestopa igralcev. Koliko ta dogovor drži, pa lahko danes vidimo. Hkrati pa so gledalci na tekmi Kranjska gora Gorenjka : Kompas Olimpija lahko videli izreden »športni prispevek« nove ljubljanske okrepitve Borisa Pajiča.

Predsedstvo
HK Jesenice

